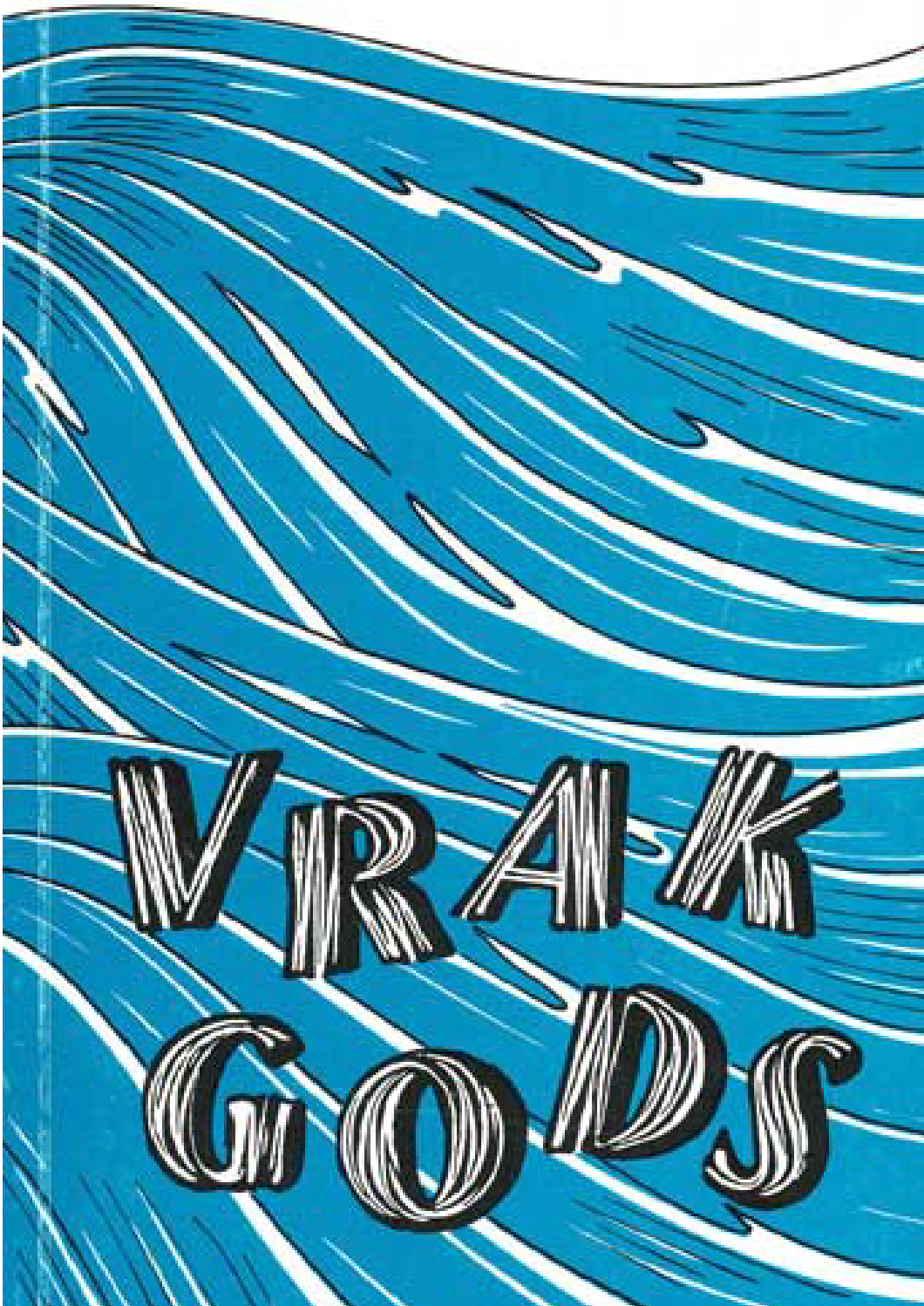

Jens Pauli Heinesen

Jens Pauli Heinesen är född 1932 på ön Vágar i Färöarna. Han är lärare till utbildningen men sedan 1970 författare på heltid. Hans produktion omfattar 25 titlar; romaner, noveller, dramer.

Englands skyddsockupation av Färöarna 1941 har i Heinesen fått sin litterära skildrare, något som han är ensam om i sin författargeneration. Det han skriver är ofta självbiografiskt färgat. Humor, ibland skärpt till satir, är speciella kryddor i hans verk.

Birgitta Hylín

I romanen Vrakgods berättar Jens Pauli Heinesen dråpligt om en mans maniska samlarbehov under andra världskriget och om de följder detta får för mannen själv, hans familj och hans by.

Jens Pauli Heinesen

Vrakgods

Roman

Översättning från färöiska
Birgitta Hylín

Originalalets titel: REKAMADURIN

Utgiven med stöd av
Kulturfonden för Finland och Danmark
samt Nordiska Ministerrådet.

TJALDUR-Vänskapsförening Finland-Färöarna
har understött utgivningen.

Sahlgrens Förlag AB

Omslag: Richard Elgert

ISBN 952-9543-24-7
KARKKILAN PAINOPALVELU OY
Karkkila 1992

Av alla de män som letar vrakgods är det högst få som kommer i världshistorien. De letar och letar, om natten kan de inte sova av fruktan för att livets vrakfynd just nu kanske driver bort med strömmen ute i Aldansfjord utan att någon är där som kan bärga det. Ta nu till exempel Columbus och hans livs bragd - var det egentligen så särdeles märkvärdigt? Han kunde ju inte annat än stöta på Amerika. Eller ta Vasco da Gama. Varendra människa vet att Afrika måste ha en ände, bara man seglar tillräckligt länge och styr väl - vad är det då för konst att segla runt sydändan och landa på Malabar? Och ändå kom de i världshistorien. Men vrakgodsletarens bragder kommer aldrig så långt, hur stora de än må vara.

Sámal Mathias kunde inte sova. Stormstötarna brakade mot väggpanelen, tjöt långdraget i vindskivorna, visslade och slutade var gång i ett djupt morrande. Det var drivvedsvinden som sjöng. Inget tvivel längre, det var sydosten så visst som något, nu störtade de rykande vattenvirvlarna in genom fjordmynningen rakt emot och ovanpå själva tidvattenströmmen.

Hör hur det dånar från bränningen. Sámal Mathias satte sig upp i sängen. Vågbrotten måste vara enorma, de slog bråkande ned i stranduren och krossades uppe på sanden. Han måste ut med ficklampan - vem vet, kanske Amerika låg och rullade där nere i vågbrotten, kanske skulle han omsider finna farleden runt Afrikas sydkust.

Någon av ungarna ropade i sömnen, måste drömt något otäckt. Rundhyllta Jakobina vid hans sida ryckte till, mittenbarnet Katarina hostade som vanligt men utan att vakna. Sámal Mathias hade slumrat en liten stund, nu smög han försiktigt ur sängen, golvtiljorna knarrade men ingen vaknade, alla var halvdöda av trötthet. Den nedskruvade fotogenlampan uppe på väggen lyste nätt och jämnt med ett grönaktigt flämtande sken. En gröngul skymning vilade över rummet, och de hopkrupna barnkropparna på madrassen tycktes ligga och flyta i skenet. Sámal Mathias gick ned i köket, där var fortfarande varmt, klockan var inte mer än ett. Han tände fotogenlampan som hängde ner från taket och kontrollerade att mörkläggningen slöt väl till för fönstret. I spisen lyste ännu glöden som en liten morgonrodnad, han lade på några torvstycken och satte över kaffe pannan, tog fram en tjock tröja under locket på sittbänken och drog den över huvudet, raggsockorna drog han utanpå byxbenen. Pannan började susa, då gick det i köksdörren. En naken pojkvasker stod i dörröppningen och gnuggade sig i ögonen med båda nävarna, det var Kristian.

- Vart ska pappa? frågade han.

- Gå och lägg dig, och det på ögonblicket, sa Sámal Mathias.

- Ska pappa leta vrakgods, frågade pojken.
- Gå och lägg dig innan jag blir arg, sa pappan
- Kan jag inte få följa med och leta vrak, bad pojken.
- Om du inte går i säng i röda rappet får du en fot därbak, sa pappan. Kaffet kokade och han stod med pannan i handen.
- Snälla pappa. Jag vill så gärna följa med och hitta vrak, sa pojken. Pappan satte ner kaffe pannan med en hotfull smäll, och Kristian slank iväg.

Stavlampan stod på bordet, den var nästan en halv aln lång, låg väl i handen, mässingshylsan blänkte. Sámal Mathias tog lampan och öppnade dörren. En virvelvind pressade sig in genom dörrspringan och närapå slet dörren ur handen på honom och samtidigt hörde han dånet från bränningen. Det var sydosten, bästa drivvedsvinden, inget tvivel om saken, och nermörkt var det, Sámal Mathias såg inte handen för sig. På gräsvallen ovanför huset låg massvis med vrakgods. Han lät lampskenet spela över det: plankbitar från minsprängda fartyg, hela båtbord, dörrar, lånar, bojar, tunnor, kaggar, allt iland-drivet av sydosten och tidvattnet i förening.

Högvattnet hade väl stått på rätt länge nu, funderade mannen medan han gick och lät lampan lysa snett ned mot marken. Det var förbjudet att lysa uppåt, fresta inte himlen i dessa tider, nej den kunde man inte lita på. Sände man upp minsta ljusstråle om natten kunde tysken komma susande när du minst anade det, han skulle hacka ut ögonen på dig och beröva dig både hus och hem, vilken underlig tid att leva i.

Han hade kommit ner till båthusen, ljudet från bränningen kokade allt häftigare i nattmörkret, skummet slog stötvis mot de svartjärade båthusväggarna. Sámal Mathias gick allt snabbare, nu började han småspringa - tänk om någon annan gått ut före honom och redan hade funnit det enda som drivit in i natt. Nu hade han kommit ner på sanden - Gud vare tack och lov och pris, ingen ljusstråle från någon ficklampa - bara det vita skummet från bränningen som for till väders likt fladdrande lakan kring hela viken. Han riktade ljusstrålen nedåt och ut över vattnet. Vita vågtoppar kom jagande efter varandra mot land, de växte sig väldiga och runda. De sökte rädda sig i land men krossades och sydosten slet stora vita sjok ur dem, de sjönk ihop men fortsatte dock sin färd inåt, ovanpå underströmmen som drog utåt, de sträckte ut långa fingrar som de krökte ner i sanden, men miste greppet och sköljdes hjälplöst ut igen.

Sámal Mathias tände och släckte och tände igen. Strålen från stavlampan öppnade en liten ljusspringa i den svarta natten och ur denna lilla springa sköt färger fram som legat dolda i mörkret. Bränningen var brun av det nedforsande vattnet från land och av allt bottenlam som rivits upp, men av vrakgoods syntes ej ett spår. Sámal Mathias lyste ner i den uppkastade tångallen, ljuset blänkte i den rödbruna tången, grova tångstjälkar, bladtång, blåstång och klarblå maneter. Han halkade omkring i slemmet och fann några uppspolade fiskar ovanpå tångvallen, dem kastade han högre upp på stranden, kunde alltid komma tillbaka i dagningen och hämta dem, han hade många munnar att mäta, men konstigt var det att

han inte hittade något mera, vågbrotten kunde nästan inte vara grövre och vinden låg rakt in i fjordmynningen, visserligen var det åtskilligt som drev förbi söderut en sån här natt, men något borde då komma in hit, varenda vecka hörde man ju talas om minsprängda fartyg - förbannat konstigt var det.

Sámal Mathias fortsatte längre in på sanden, ibland lyste han med lampan ned i tångvallen, ibland ut i bränningen. En av sönerna var ute på havet den här natten, den äldste, Peter Magnus, var på väg till Island, de skulle köpa isfisk, men vid det här laget var de nog redan i lä under Island. Sámal Mathias hade nu kommit ett stycke in i åmynningen och det enda han funnit var några maststumpar, som spolats i land, dem hade han kastat högre upp. Det var kallt men inte frost, och det var som regn i luften förutom sjöröken. Sámal Mathias vände om och nu måste han luta sig framåt mot vinden, han kom tillbaka till båthusen och gick uppför den höga strandbrinken. Medan han gick lät han skenet från lampan då och då flacka över stenblocken i uren. Bränningen dundrade oavbrutet och hela viken var ett enda ihållande brus. Han kom till Råttklyftan, den var full med skum men heller inget annat än skum. Båtlänningen, där rejäla fiskebåtar kunde lägga till i godväder, låg helt överspolad av brotten. Ibland slog de högt upp i betongtrappan nästan ända upp till hans fötter.

Nu styrde han stegen längre ut mot vikens mynning och följde strandlinjen ovanför klippkanten. Ett stycke ut från land stod en stor klippa som kallades Ungtackan, bara vid lägsta ebb kunde man gå dit ut. Nu slog brotten vilt om den och skum och sjörök steg himmelshögt och slet sönder mörkret var gång.

Sámal Mathias följde strandbranten längre ut. Däruppe stod danshuset. En gång i tiden hade han ränt efter flickor därinne, men flickor var så hala om livet och svåra att fånga. Som drivtimmer som legat i havet alltför länge. En gång hade han lockat med sig en villig slampa därinifrån, de hade gått just den här stigen ovanför stranden och lagt sig invid ett av de gamla höhusen av kullersten ute vid Bumsatanga. Hela tiden medan han hade henne hade hon legat och gnytt på det löjligaste sätt. Gudskelov blev det inga följder av det mötet varken på ena eller andra viset. Annorlunda blev det när han träffade Jakobina.

Sámal Mathias lutade sig framåt mot sydosten, han hade lagt danshuset och därmed hela bygden bakom sig.

Då och då stannade han och lyste ut över vågtopparna för att se om kanske någon plankan skulle sticka upp ur en vågkam, en plankan syns rätt bra, och skulle han få syn på en var det bara att följa den in i viken tills den kastades upp på sterna eller sanden och hoppas att man var ensam om den - det fanns inget värre än att träta med någon annan om vem som var först på plats.

Han kom ut till Bumsatanga och stod nu åter invid kullerstensväggen på exakt samma plats där han den gången hade försökt sig som horbock. Inte mindre än två gånger, för det var här han hade tagit Jakobina också, bara några månader efter första försöket. Precis som om sånt bara kunde hända just här, och den gången blev det en fortsättning. Hon hade stått ensam och obemärkt inne i danshuset, ingen dan-

sade med henne, inte heller Sámal Mathias. Han hade aldrig tänkt gå samman med henne, ännu mindre drömt om att gifta sig med henne, men den här kvällen hade han gått fram till henne och sagt: ”Jag ska ha dig i kväll.”

Hon fräste av ilska. Vad inbillade han sig - han var en usling, ett kräk och han kunde dra så långt vägen räckte och aldrig komma igen. Och han hade genast glömt henne, bara då och då under dansen hade han kommit att tänka på henne, och var gång hade han gått fram till henne och sagt att han skulle ha henne i kväll, och var gång hade han fått samma mottagande. Allt efter som natten led blev emellertid tonen mindre hård, till sist svarade hon överhuvud ingenting, stod bara tyst och storögd, och när dansen var slut stod hon utanför och väntade på honom. Han hade aldrig begripit varför och det gjorde han fortfarande inte, men nu låg hon där hemma och sov i hans säng med deras åttonde barn under hjärtat.

Förunderliga liv.

Rakt utanför udden kokade det vilt runt en gryna, den låg och vrålade som en galen tjur, vattenkaskaderna föll ner över den och störtade vidare in i viken, fyllda med vältrande tjuvgods. Sámal Mathias gäspade - märkligt, förbannat märkligt var det ändå att ingenting skulle den här vägen förbi. Hundratals skepp fulla med skatter blev ju söndersmulade av granater -åtskilligt gick förstås till botten, men det är ju mycket som kan flyta, och något måste väl för höge fan komma upp till ytan. Skulle han fortsätta? Skulle han gå ut till Bålavik? Stå inte och tveka, Sámal Mathias, gör inte som Kristian den

andre, kraken, som tvekade ihjäl sig vid Lilla Bält. Den händelsen tog död på honom, han hämtade sig aldrig sedan, fast han annars var nog så vild, och förresten var han en riktig bolare också, även om han i det avseendet inte kunde mäta sig med sin namne, Kristian den fjärde ... Nå, står du här än, Sámal Mathias, iväg med dig, det kan mycket väl hända att något har letat sig in i Bálavík. Sånt har hänt förr, och natten är ännu ung. Vad väntar du på?

Han följde den höga strandbrinken ett stycke, ebbstranden under honom var renspolad och slät, där blev aldrig några stenar liggande, bränningen sköljde bort allt. Skulle han se något ligga och driva i de här brotten, vore det ändå totalt omöjligt att bärga det, så Sámal Mathias vände stegen direkt mot Bálavík. I detta mörker kunde det vara en halvtimmes väg och väl det.

Fjorden var som en kokande gryta, nu var det ren och rasande storm, varken mer eller mindre. Och vänta bara - när tidvattnet vände skulle det nog bli vådligt i fjordmynningen, det vet man hur det blir när ebbvattnet reser sig mot stormsjöarna. Och vem vet, kanske låg en utmattad säl uppkastad på sanden i Bálavík ... nu började han springa, det här gick inte an, han gick alldeles för långsamt, på tok för långsamt; om nu någon annan var ute och letade i natt var det ju ingen jävla nytta med att han gick här överhuvudtaget.

Det är väl också själva fan att man inte ska få ha nåt för sig själv. Vad i helvete menar de, ska inte en arm satan få gå i fred en endaste natt. Sámal Mathias var övertygad om att flera hade tagit sig ut till Båáavík, och så skulle ingenting

vara kvar till honom. Och vad var det för ena som inte unnade honom att få ta hem lite strandgods, vad var de för ena om inte just det jävla packet som ville avsätta kungen och som nu mitt under brinnande krig gick runt och predikade frigörelse från Danmark. Vad har de tänkt leva av sedan, va? Stjåla, kanske?

Nu reste sig terrängen och han kom flämtande upp på höjden av en klippudde, varifrån han hade utsikt över hela viken. Han tittade efter det lilla bleka skenet från ficklampor när män går och letar i den väldiga natten, men intet sådant ljus var att se. Stormen vräkte sig över honom, han måste slänga sig flat på gräset för att inte blåsa bort. Det skulle just sett ut om han blivit upplyftad av stormen och kommit flaxande hem som en annan kråka. Sámal Mathias fortsatte på alla fyra, nedför med huvudet först, händerna stadigt i grästorven.

Det var inte mycket till vik det här, liten och grund var den och den kokade som middagsgrytan. Längst in var det rullsten och en liten långgrund sandstrand, där hade han badat någon gång när han var liten grabb. På sommaren, när solen stod högt kunde vattnet bli riktigt varmt inne i viken. Strax ovanför sanden var marken slät och jämn, där stod ett fårhus med hölada i ena ändan. Dörrlåset var bara en vridknopp och enstaka nätter hade han gått in och lagt sig att sova i höet. Kanske hade någon kommit på samma idé just i natt. Han gick upp till ladan för att se efter, det fanns inget värre än att inte vara ensam när man letade vrakgods. Han lyste omkring sig i höet och harklade några gånger, men ingen gav sig till

känna. För säkerhets skullkände han runt i höet uppe på skullen också, men där fanns heller ingen.

Ner till vattnet igen. En mängd bråte låg uppspolat invid strandbranten, men inget som var någonting att ha - små träbitar som bara kunde användas till bränsle, tång och drivor av ljusa snäckskal. Han riktade ljusstrålen mot vågbrotten i vikens mynning, där de kom stormande in från det outgrundliga havet. Som skrämda hästar kom de, lyfte sina vita manar när de reste sig på bakbenen och frustande trängde sig in. De fnös och bet efter varandra innan de kastade sig högt upp i gräset på vikens västra sida. Den östra stranden, som var nog så brant, fick lä för vinden. De hopträngda vågbrotten miste sin kraft när de rundade udden och kom i lä under land, de slickade ebbstrandens stenar, stack in i en klyfta, ut igen och bröts slutligen med en suck mot rullstenarna. Sámal Mathias gäspade. Förbannat också, det nyttade inget till att lysa här, lika väl kunde han sätta ljusstrålen upp i bergsskränten eller rakt upp i fjällsidan och leta efter drivved där. Sagt och gjort, han riktade strålen snett upp genom mörkret. Dropparna föll genom det mörka, glittrade till innan de brast mot marken. Täta skyar av sjörök kastades genom ljuset och gav den skarpa ljuskilen en luden ytterkant som av mögel, medan den blanka brännpunkten sköt rakt igenom tills den träffade fjällsidan, gulnat gräs, mörka stup och våta stenar. Där låg ett svart får på sin nattlega, ögonen stod som två klara ljuslågor i lampskenet.

Detta var grovt lagbrott, det visste Sámal Mathias, visst var det dumt att stå och lysa så här. Nu satte han ner ljus-

strålen framför fötterna, lät den lysa på grus och små stenar, det blänkte i de släta brottyterna. Långsamt gick han mot vikens västra strand, stannade och satte än en gång ljusstrålen mot den östra udden, lät den spela utefter en vågkam som kom rullande inåt och lät den så stanna ett ögonblick inne i den lilla klyftan. Vad fan var nu det där? Lugn, Sámal Mathias, bara lugn, ta det med ro, förhasta dig inte, du har hustru och barn, kom det ihåg, ta det varligt det säger jag bara, du är ju i alla fall en förständig karl när det gäller.

Men vad i helsike var nu detta? Det var runt och svart. En mina? Om den sprang i luften skulle han gå i tusen bitar där han stod. Nu fick han inte göra något överilat, kanske bäst att sticka iväg. Men å andra sidan, en mina som ligger inne i en klyfta och skaver så där - det stämmer inte. Kanske var det ingen mina. Kanske en packe rågummi? Det här måste klaras ut, Sámal Mathias, du kan inte gå härifrån förrän du vet vad det är som ligger därborta, annars kan du aldrig mera sova, det vet du. Men se efter var du går, hör du, här är halt och brant, se till att du har ordentligt fotfäste och stöd dig med vänstra handen, så där ja, nu är vi snart framme vid klyftan, låt inte vågorna dra ut dig och dränka dig som om du var en sv Jákup bondes gamla tackor - nu är vi strax där, och om det nu är en mina och den går i luften, vad blir det då av dig, Sámal Mathias, vad i Herrans namn blir det då av dig?

Det var en tunna, en stor tunna, den hade drivit länge i havet, den var luden av sjögräs som svajade omkring den och under sjögräset kunde man skymta små fastväxta havstulpaner. Tunnan, eller fatet, var av trä, tunnbanden satt gott

fast och var till synes oskadda, så den kunde inte ha drivit så förfärligt länge i havet. Och stor var den, enormt stor, kunde rymma en sjuhundra liter. Eller åttahundra, vem vet. Och vad kunde det vara i den? Sprit? Brännvin? Och vad skulle han göra med den? Lugn, bara lugn, gamle vän, du vet att du kan rabbla kungalängden utantill, Fredrik den tredje var son till den beryktade Kristian den fjärde och Anna Katrina, och han gifte sig med Sofia Amalia och de fick sex barn, eller var det kanske tio, nu minns jag inte riktigt, skit samma, han var i vart fall inte lika bindgalen som pappan, men vad i Herrans namn ska du ta dig till med det här spektaklet, hur i fridens dar ska Sámal Mathias ensam få detta åbåke i land, men inte går du efter hjälp, så mycket du vet det, din tjockskalle, då är du större idiot än du har lov att vara.

En väldig bränning lyfte tunnan i klyftan där den låg, den skavde mot klippblocken, de tusen små skalen krasade och det knakade i hela tunnan. Tänk om den slog i botten och sprack?

Men så gör något, Sámal Mathias, stå inte här som ett jävla fån, du ser ju att den när som helst går i splintor om du inte bärgar den på något sätt. Men - den låg faktiskt bra där den låg, rent otroligt bra helt enkelt, den lilla klyftan var liksom rundad och själv formad som en tunna, avsmalnande inte bara uppåt och nedåt utan också inåt och utåt mot mynningen, som på så sätt var smalare än i mitten, därtill var sidorna släta och fodrade med tång och sjögräs, de fungerade som stötdämpare.

Den flöt bra tungt, sjön slog över den helt och hållet och

forsade av igen var gång den åter kom upp till ytan och sjögräset blänkta på laggräset som skinnet på en val. Men hur skulle Sámal Mathias kunna bärga den. Ta det bara lugnt, tänk nu efter - om den får ligga kvar här går det förr eller senare hål på den, och den flyter så tungt, att om den slipper ut härifrån far undervattenströmmarna till havs med den och då står du där med lång näsa. Eller en väldig brottsjö tar den och krossar den mot strandstenarna. Alltså måste du tjudra den, Sámal Mathias, du måste få tag på en ända, och varför i helvete tänkte du inte på att ta med dig en lina då du gick hemifrån, din jävla drönare. Det första du måste göra är att leta rätt på en tågända eller annat, kanske finns det något uppe i ladan, men ta det bara lugnt, hör du.

Sámal Mathias reste sig.

- Käre Vårherre, sa han, innan han började gå. Sámal Mathias har kanske inte alltid hört till Guds bästa barn, men nån grövre synd har han inte gjort sig skyldig till, så vitt jag vet. Ibland svär han rätt grovt förstås och han tar sig en fylla då och då, men ett är visst och sant, och det är att han i framtiden kommer att vara mera måttlig i dessa avseenden och att han kommer att gå i kyrkan var söndag och på möte varje onsdagskväll och han ska ta både hustru och barn med sig. Här i vattnet i en klippskreva ligger flera årslöner, ingen vet hur många, kanske fem, kanske sju. Detta är, jaja, låt oss säga som sant är, detta är hans livs fynd, ingen tvekan om det. Se därför till att det inte spricker, och att det inte driver till havs med ebban när strömmen vänder, och att det inte krossas mot strandklipporna.

Uppe i höladan fanns inte tillstymmelse till snörstump eller rep, han var tvungen att gå tillbaka hem, hur ogärna han än ville, och nu måste han för höge fan (onej, inte svära, Jesus signe mig) - nu måste han för sjutton gubbar sätta fart på benen, här var ingen tid att förlora, men förresten, det kunde kanske finnas några repstumpar i kullerstensbodarna vid Bumsatanga. Kom han flåsande genom bygden mitt i natten i bästa drivvedsvind och någon såg honom, skulle man genast ana oråd, och då kunde hans tunna lika gärna driva till havs, för då kunde han inte räkna den som sin längre. Kan undra hur det står till med den nu? Kanske är den sönderslagen, ja du milde, han kunde stoppat hö i några säckar och kört ner dem på ömse sidor som friholtar, kanske ska jag vända om, tänkte han och visste varken ut eller in medan han fortsatte att springa, och så kom han fram till bodarna med vinden i ryggen.

De var alla låsta, det enda var att bryta sig in, men gör nu inte något dumt, karl, man måste vara knepig. Om folk ser att låsen är uppbrutna begriper de ju strax att något står på, de börjar snoka runt, så hittar de tunnan och så är du av med den! Sámal Mathias, håll nu fingrarna borta från de här låsen och fortsätt vidare, nu är det inte så långt kvar och du är ju inte född i går, och dum är du inte heller - Kristian den femte var kung från 1670 till 1699, i nästan trettio år, och gifte sig med Charlotta Amalia och blev kung därför att hans äldste bror visade sig vara en slashas och drönare, där ser du vilken bra skolgång du har fått, men du milde och akta nu din tunga, karl, om nu tunnan går i stycken för att du brukar så fula ord,

men det var ju skit var det, att han inte hade ordnat det här med hösäckarna, men förresten, vad tusan hade det nyttat, de skulle bara flyta upp och lägga sig ovanpå tunnan. Naturligtvis, de skulle bara lägga sig ovanpå tunnan och inte skulle det göra saken bättre utan tvärtom, det hade bara sinkat honom när han nu skulle leta efter rep. Bara bra att han inte kom på det tidigare, då skulle han fortfarande stått kvar vid tunnan som ett sto över sitt döda föl, men han kunde ju förstås bundit stenar vid säckarna och fäst dem i land så att de varit förankrade mellan tunnan och klippan - tusan också - varför i helv... i alla helgons namn hade han inte tänkt på det, men tydligen tänkte Vårherre i sin godhet själv se efter tunnan åt honom så den inte kom till skada, och så att det som var i den, vad det nu kunde vara, inte läckte ut.

Sámal Mathias nalkades nu danshuset i byn. Ja det är gott och väl att snacka om att binda sänken i säckarna och fästa dem i land. Och vad hade han tänkt binda med? Här fanns ju ingenting utom några genomruttna stumpar. Nej, det var utmärkt att han gett sig av med detsamma och inte stod och spillde bort tiden, men herregud, vad tänkte han på, han som skulle föreställa att vara så listig. Det vore ju rena idiotin att gå hem, bättre att gå in i båthusen och leta, de flesta var olåsta, så slapp han att bege sig in i byn och visa sig, nu måste han bara be en stilla bön att det inte var någon nere vid båthusen. Han måste smyga fram försiktigt och inte ha lykta tänd, för om någon annan var där så skulle den säkert själv ha en lykta och ta sig i akt. Säkrast var nog att börja

med Petur Ludvigs båthus, han var störste bonden i byn.

Sámal Mathias smög in, lyste omkring sig och fick genast syn på en mängd rep som hängde ner från en bjälke, de svängde fram och tillbaka i blåsten, stormen ven och tjöt i väggspringorna och bränningen dånade nere vid stranden värre än någonsin, undras om något drivgods kommit i land, nå det fick vara hur som helst med den saken, Sámal Mathias valde ut tre höbärrer med metallskodd ögla i änden, de var säkert de starkaste, i sista ögonblicket tog han också ett fjärde och störtade så tillbaka ut i stormen.

Lättare att springa utefter strandbranten än uppe i slutningen. Flickan han en gång tog mot en vägg här bland bodarna hade varit piga hos Petur Ludvig, Gud vet var i världen hon nu drev omkring, kanske var hon gift förresten. Oskuld var hon i vart fall inte när han släppte henne, men herre du min skapare vad han varit spänd. Han hade burit henne det sista stycket och nästan flått kläderna av henne, men det här var nu många år sedan och de kom aldrig tillbaka, så går det till här i världen, ja herre-gud, den gången tog han bondens piga och nu hade han tagit bondens rep. Förunderliga liv.

Åter låg Balavík framför honom, stormen hade inte avtagit och medan han sprang ner mot viken försökte han lysa ut i klyftan men avståndet var för stort och ljusstrålen nådde för övrigt ingen vart i sjöröken. Herregud, tänk om tunnan hade förts bort eller låg sönderslagen, så blev han sömnlös för eviga tider, ja tokig blev han, men lugna dig nu, Sámal Mathias, bara lugn, bryt inte samman och förstör allting för dig i sista ögonblicket.

Tunnan låg där än i sin klyfta, den måste vara otroligt stark, men nu kunde den inte hålla länge till så som den högg och stötte, kanske var det trots allt bäst att pröva det där med man måste vara förutseende. Uppe i höladan hade han sett några säckar, han sprang dit, fyllde två med hö, skar sig en ända av ett av repen, löste upp partarna och fick på så sätt flera stumpar att knyta ihop säckarna med, det här med att knyta fast stenar till sänken fick vänta tills han såg om det överhuvudtaget skulle fungera. Några plankor stod mot väggen, han tog med sig en och gick så ner igen till stranden men det var stört omöjligt att manövrera allt detta, han hade bara två händer och det var kolmörkt och halt och stormen fick tag i säckarna och försökte slita dem ifrån honom och hela tiden hindrades han av att han måste hålla stavlampan i den ena handen. Han måste komma på någon lösning.

Han letade rätt på två lämpliga stenar och gick upp i strandbrinken med dem. Han placerade lampan mellan stenarna så att ljuset föll ner i klyftan, men han måste vara noga med hur han riktade den - lyste den ut över vattnet kunde han lika gärna säga adjö till tunnan med innehåll och allt. Lampan fick inte heller bli våt, då förstördes batterierna. Han ryckte loss några jordklumpar och tryckte till dem över lampa och stenar. Likväl var hela företaget långt ifrån ofarligt, batterierna kunde inte hålla i evighet, och om folk gick hitåt skulle de se ljuset och komma för att ta reda på vad som stod på. Sámal Mathias körde ner säckarna mellan tunnan och klippan på ömse sidor och använde plankan till hjälp, men det gick inte bra, säckarna ville inte samarbeta, de gled uppåt,

antingen innanför eller utanför. Man måste hänga tyngder i dem och fästa dem i land vid något klippuskott.

Medan Sámal Mathias stod och arbetade med detta sköt ett fasansfullt vitt ljus genom mörkret och strax därpå hördes genom dånet från storm och bränning ett lika fasansfullt brak och då glömde han sitt löfte till Vår herre, han svor grovt att nu var det här djävlar i min själ en mina som sprängdes utanför Völisbranten, och då vaknade ju hela byn, Jakobina och barnen med, och barnen skulle fråga var pappa var, och Jakobina skulle tro att han hade sprängts i luften och nu var hon änka med sju barn och det åttonde under hjärtat och så skulle hon skicka ut folk att leta efter honom, och så skulle de finna tunnan, förbannat också, vad fan skulle de här jävla skitarna fylla hela havet med minor för, var det inte illa nog att de låg och smulade sönder varann med kanoner och bomber, alla jävlars helvete. Och om en mina nu kom in i Bálavík och detonerade. Nog för att tunnan var stark, men knappt så stark att den skulle tåla en minsprängning på nära håll. Nu gällde det för tusan att sno på, de här satans säckarna fungerade inte, tunnan sköts ut och in och arbetade dem av sig, han hade med andra ord bara förlorat tid på de här löjligheterna, och nu hade de kanske gått ut för att leta och här låg lyktan och visade vägen.

Det gällde att få en ögla om tunnans båda ändar och då fick han användning för plankan igen; sticka ner den i vattnet med öglan och söka lirka den om tunnändan. Han försökte flera gånger, men vattnet var så oroligt, repet gled av plankan. Med kniven skar han ett jack i plankans ena ända, la repet i

jacket och lyckades småningom trä den ena öglan över tunnan och strama den, men hur skulle han kunna fästa knuten? Hösäcken hängde ner från strandklippan och slängde runt i bränningens baksug och slet i sitt rep som han fäst vid en utskjutande sten. Och nu visade det sig att han kunde sätta sig på säcken, det var alltså inte helt förgäves han hade kämpat för att få dit den. Sámal Mathias satt med hela underkroppen i vatten. Då de tunga bränningarna slog in i klyftan slog vattnet upp över skuldrorna på honom, han måste ideligen gripa tag i den laindfasta linan för att inte sköljas ut, och hela tiden visste han att det var bråttom, men han lyckades skjuta öglan längre in på tunnan och surra fast den just innanför ett av banden, så kunde den inte glida av så lätt. Och nu måste han snabbt få en slinga om den andra tunnändan och binda dem samman med ett tvärband, så kunde han vara säker på att de inte skulle glida av. Återstod att binda ett rep i tvärbandet och så hade han tjuver på tunnan och skulle kunna manövrera den som man driver en ko. Men han måste skynda på, så han kunde släcka lyktan snart, säkert var man ute och letade efter honom, kanske var de redan på väg genom stormen ner mot Bálavík. Han såg visserligen inget ljussken, men hör - var det inte någon som ropade?

Efter några försök fick han en ögla om tunnans andra ända, satte sig på säcken för andra gången väl vetande att den landfasta linan kunde slitras av när som helst, måste i alla fall pröva, lyckades göra en fast knut och även få dit tvärbandet mellan öglorna och för det mesta var han under vatten medan han arbetade. Om han la handen på tunnan sjönk den undan

från honom - vad i hela världen kunde den innehålla'? Vax? Nej, då hade den inte flutit så tungt. Var det kanske vin från Frankrike eller Portugal? Nu skulle han bara få dit ett rep i tvärbandet så var han klar med första delen. Men Sámal Mathias hade inte tid att glädjas över sitt verk, han fäste ett annat rep vid det första för att ha så långt spel som möjligt, sprang upp efter lyktan och lyste framför sig över strandbranten med tjudret släpande efter sig, kom in i rullstenspartiet och insåg att han måste skarva till med det fjärde repet för att nå sanden. Gud vare lov att han hade tagit det fjärde repet, var det manne försynen som blandat sig i? Du är allt en jävel till karl, Sámal Mathias, vem hade kunnat göra dig detta efter? Jens eller Jákup? Eller Salomon kanske, Salomon, en vanära för släkten.

Sámal Mathias kom in på sanden och släckte stavlampan, Gud, vilken lättnad. Han tackade Skaparen för mörkret som slöt sig om honom, nu kunde ingen skada honom och ta tunnan ifrån honom, den var hans med allt sitt innehåll, och han gick upp till strandbrinken för att lägga lampan i ett hål i skydd för vädret. Nu återstod att ännu en gång vada ut i viken, helst så långt att han stod mittför klyftan så han kunde hala ut tunnan ur den, men det måste gå snabbt och med stadiga händer. Om han var för långsam kunde en kraftig bränning gripa tunnan, forsa iväg med den och krossa den mot strandens kullerstenar.

Han gick ner på sanden och i dånet från storm och bränning där han nu stod med repet i handen, omgiven av det välsignade mörkret, sa han: - Nu, gamle gosse, nu gäller det, nu

får du visa vad du kan, här går vi, nu går vi, om en stund står vi mitt ute i bränningen och det är ingen lek, käre vän, det kan gå snett, vet du, du kan mista tunnan, och om det går riktigt illa och du är oförsiktig, kan du mista livet också, ty vad har du som hjälper dig, ensam som du är? - ögonen kanske? - öronen? Men vad kan de göra för nytta därute, vad kan de göra för dig om du förlorar fotfästet och inte kommer på rätt köl igen? Men lugn, lugn, Sámal Mathias, du har ingen annan att lita till utom dig själv. Men då det kommer till kritan, ja när det riktigt gäller är du väl inte så förbålt illa funtad ändå. Och du vet bäst hur du har letat hela ditt liv, nu har du funnit, och nu får du inte låta ditt fynd glida dig ur händerna om det så skulle kosta dig livet, för det skulle ha kostat dig livet i vilket fall som helst. Så här långt har du kommit och nu får du inte backa.

Du kan inte dra dig tillbaka som det där rackarpaket som drar landet runt och hetsar upp folket mot kungaväldet, åh, Kristian den tionde, Danmarks, Vendes och Götes konung, hertig av Schleswig, Holstein, Stormarv, Ditmarks, Lauenburg och Oldenburg, gift med drottning Alexandrine av Mecklenburg-Schwerin. Nej, hör nu, Sámal Mathias, nu är du värre än Kristian vid Lilla Bält - här står du och rabblar upp dina skol-kunskaper för att blanda bort att du tvekar. Den som är obestlutsam är redan död, Sámal Mathias, så ge dig nu av.

Med dessa ord vadade han ut i bränningarna.

Det var långgrunt här, det visste han, men ofta halt på rullstensbotten, och han hade inte gått långt förrän sjöarna gick ho-

nom upp till midjan, det var svårt att hålla sig på rätt köl, och om han nu slogs omkull kanske han kvävdes innan han kom upp till ytan, och då skulle de andra dra åstad med hans tunna, fan ta dem, och han skulle aldrig få veta vad den innehöll. Nej, han måste tillbaka i land, linan var så lång att han kunde surra den kring en sten och använda den som stödlina, rulla upp den framför sig tills den stramade både inåt och utåt. Medan han gick skulle han ge ut på insidan och strama på utsidan, på så vis skulle han kunna få stöd av linan på båda sidor, och om han ändå slogs omkull kunde han arbeta sig tillbaka till land med hjälp av linan, förresten var han så van vid sånt här att det inte borde vara särskilt farligt.

Sámal Mathias gjorde ett andra försök, han gick med sidan mot bränningen och bredbent för att kunna spänna emot med fötterna såväl utåt som inåt och för att återfå fotfästet snabbast möjligt om han skulle lyftas från botten. Viken var vit av brott och fradgande skum, han kunde uppskatta var klippan stod efter den svarta silhuetten mot allt det vita, och det vore väl konstigt om han inte var mitt för just i detta nu. Sjön räckte honom upp till armarna och vågorna slog över huvudet på honom. Han spände alla sina krafter och bad Vårherre se till att linan höll, och det gjorde inget om Kristian den tionde hjälpte till också, han var som bekant näst intill Vår herre, och så tog han i på allvar, men tunnan lät sig inte rubba hur mycket han än försökte. Vad var det som höll den fast? En brottsjö som han inte var beredd på slog högt över honom och lyfte upp honom från botten, men han hade båda händerna i grepp om linan och kom ner på fötter. Varför kunde

tunnan inte rubbas ur sin klyfta? Han måste tillbaka i land och grunna på det, här ute halvdränkt i vågorna kunde han inte reda ut det.

Sámal Mathias tog sig upp på det torra och började leta efter sin stavlampa men kunde först inte hitta den. Då gjorde han något mycket dåraktigt, han började svära och förbanna över att han måste slösa tid med detta jävla letande, men så snart han funnit den lovade han att inte svära mera. Det var bara fördärvade människor som svor, till exempel såna som ville avskaffa kungadömet och lösgöra Färöarna från Danmark. Hederligt folk var noga med sitt språk, vägde sina ord med omsorg och spydde inte ur sig vad som helst som en annan stormfågel. Den som räknade Mikkjal i Lamba och Póli i Látrinum bland sina förfäder bar sig inte åt som en spyende stormfågel, nej, så minsann om han det gjorde.

Tunnan låg som förut, men vad var det som hindrade den från att komma loss? Sámal Math-as stod länge och iakttog tunnan och klyftan, inte en torr tråd hade han och kallt var det, men nu var inte tid att tänka på sånt, dessutom hade han från tidiga barnaår slitit ont i köld så inte kunde det ta död på honom, i så fall hade han dött redan i vaggan som syskonen, de hade varit tretton från början och de tio små lågorna hade blåst ut i draget som stearinljus, bara han och två systrar hade med nöd och näppe klarat sig. Barndomshemmet hade inte varit stort, inte mer än ett gåshus som det pep och ven tvärs igenom. Dessutom var han från huvud till fot klädd i dubbla färöiska ullkläder, allt stickat av Jakobin, allt utom byxorna, som någon annan hade vävt åt henne, nej, ingen som var klädd

i färöisk ull kunde frysa ihjäl, men det såg ut som att en sten måste ligga framför klyftans mynning, han tyckte sig se det på sugvirvlar i vattnet. Kanske satt tunnan fast mot den, men hur i vida världen hade den kommit dit? Troligast ditlyft av en våg, och det var säkert ett misstag att ha bundit repet på mitten av tvärbandet - då han halade måste ju ändan på tunnan tryckas ner och ta i stenen. Om han nu flyttade linan till den yttre knuten, där den stora öglan och tvärbandet möttes, skulle det säkert gå bättre.

Sámal Mathias klättrade åter upp i strandbrinken och riggade upp lampan mellan stenar och grästuvor, det var en plåga att låta den ligga och lysa, men vad annat kunde han göra? Så satte han sig på säcken halvvägs ner i vattnet för att flytta linan längre bak på tunnan, och det kostade på, för knuten var järnhårt tilldragen, han kunde inte få upp den utan måste kapa den med kniv. Men det gick vägen och han tog sig åter in till sanden. Denna gång gick det snabbare, nu började han kunna det här och han bad alla goda makter stå sig bi då hån började hala, men även denna gång tredskaades tunnan och ville inte komma ut ur sitt moderliv. Kanske är du inte särskilt bra som barnmorska, Sámal Mathias, men du ska inte gå fram på måfå, det duger inte vid barnsbörd, linan kan brista eller snaran glida av, och var är då den väg som för till ditt mål häri livet, och intet ont om Vår herre, men nu har Han bestämt glömt sin gamle vän.

Sjön gick upp till armarna på honom och han knuffades fram och tillbaka av baksjö och svall, det var kolmörkt, han såg sig omkring som för att leta efter något slags hjälp, och

då märkte han att det kommit en reva i molnen och stjärnorna tittade fram. Det betydde vindkantring, ingen tvekan om den saken. Först skulle den vrida ostvart, så skulle den avta och den värsta oron i sjön skulle lägga sig, och då ebban kom - det kunde inte dröja länge nu - skulle vinden helt dö ut. Sámal Mathias vadade i land. Det var just detta som skulle ske, du gamle stridsman, nu är tunnan din, och där kan du se att Vår herre i sin visdom inte har glömt dig, han har bara tänkt ut en annan lösning, nej du Sámal Mathias, med Gud själv kan du inte mäta dig.

Han ställde sig åter vid klyftan. Tunnan låg och plumsade i sitt fångbås, som tur var kunde den inte vända sig i det trånga utrymmet. Det var helt otroligt att den hade hamnat där av sig själv, man kunde fantisera om att någon hade brottats med den och slutligen, i förtvivlan över att inte kunna få bukt med den, drivit in den i denna lilla behändiga klyfta. Men nej, för höge fan, det här gick inte an, den som gjort ett sådant fynd fick inte ge upp på halva vägen. Den fulla sanningen måste vara den att en högre makt hade låtit väder och vind sätta tunnan på plats i sin klyfta för att på det sättet löna Sámal Mathias för hans livslånga och trogna tjänst som Letare. Och hur hade han inte letat och letat. Hur hade han inte lidit och stridit!

Och hur var det nu. Vad kunde klockan vara. Ännu hade inte tidvattnet nått sitt högsta. Kanske skulle det gå att få ut tunnan ur sitt hål vid högsta flod. Sámal Mathias tänkte försöka och hade inget annat att göra än att vänta och stå på pass. Där stod han med sin planka och försökte lindra stötarna som

tunnan gjorde mot klippan. Då och då höjde han blicken mot den höga strandlinjen för att spana efter lyktsken. Om någon kom för att leta måste han gömma sig och be en stilla bön att ingen skulle komma på idén att lysa i klyftan.

Himlen blånade allt mer, fler och fler stjärnor kom till synes. Men var fanns månen? Den kunde gärna ha lyst så skulle han slippa att använda sin lampa, men förresten, kanske var det någon avsikt även med den saken, det var svårt att säga vilket som var bäst. Men stjärnorna och den blå himlen betydde i alla händelser mindre mörker. Vågkammarnas vita bräm och sjöröken som virvlade mot land syntes nu mycket tydligare. Säkert fanns det mycket vrakgods i havet denna natt, men det var ingenting att tänka på nu, och det kunde vara aldrig så underbara och värdefulla ting, men det kunde ju inte på långt när mäta sig med hans egen tunna.

- Min kära tunna, sa mannen där han stod på vakt, min Malabarstrand, mitt Sargassohav, vad det än må vara som kommer ut ur ditt tapphål, sprit, whisky, vax, tjära eller grönsåpa (för Guds skull, inte grönsåpa, låt det, helst vara whisky), så betyder du för mig detsamma som den allra största fiskefångst man sett och den största fårflock tillika. Och har kanske inte Sámal Mathias förtjänt detta? Hans far Justinas vid Neyst, den gode mannen, hade intet annat att bjuda sina barn än ett vägglöst torklider att bo i, så dog de också som spyflugor. Men Sámal Mathias lever, vilket inte är så märkvärdigt när man betänker att han är släkt med Magnus Heinason och ättling till ingen mindre än självaste Mikkjal i Lamba, som gifte sig med en norsk biskopsdotter, som nästan kunde sättas

direkt in i den danska kungaföljden efter den store byggmästaren Hans Majestät Kristian den fjärde, som deltog i Kalmarkriget och trettioåriga kriget och som gifte sig med Anna Katarina av Brandenburg och hade en mängd bihustrur och när han blev änkling gifte om sig med Kristina Munk och fick tio barn med henne och slutligen hade upp emot trettio barn lite här och där. Så förhåller det sig med härstamning och horbockar, mitt kära Hopp. Din tid var kort på sätt och vis, Sámal Mathias, liksom din släkting från Lamba, och du kan ge dig fan på, kära släkting, att Jakobina ska få en ny klänning att sätta på sig och den ska inte vara vävd av brunalger, nej av silke, hör du det, av finaste silke, och kanske en päls också, hon har alltid drömt om en hermelinpäls, och förresten kan jag svära på att nu kantrar vinden och avtar gör den också. Vad var det jag sa? Hade jag inte rätt. Och nu har vi ingenting att vänta på - nu ska det bli, tredje gången gillt, för nu är floden som högst.

Denna gång kunde han inte gå så långt ut, himlen välvde sig över honom och stjärnorna blinkade mot honom i tusental så han tydligt såg var klyftan var och att han inte skulle kunna komma så långt ut att han var mitt för. Sámal Mathias tvangs åter i land, men ville inte lasta någon högre makt för att allt hela tiden gick honom emot.

Han återvände till sin vakthållning. Då och då lät han ljuset från stavlampan spela över tunnans - jo, ännu låg den där, Gud vare tack. Han kunde få för sig att det hela var ett bländverk och att han stred för något som bara var en dröm, men där låg den, mer levande än något djur, bevuxen med grönt

sjögräs som ull och därunder små skaldjur som ruvor i skinnet. Var i hela vida världen kunde den ha kommit ifrån och var hade den legat och drivit innan den hittade vägen hit, till sin bästa vän på jorden?

Men se nu, vinden avtog allt mer, minsann hade den inte vridit ända till ost, nu borde strömskiftets lugnvatten lägga sig när som helst, och om en stund skulle sjön stillna inne i Aldansfjord fastän det ännu ett tag framöver kunde fortsätta att bryta och slå i själva fjordmynningen. Kanske skulle han gå upp i höladan och vänta tills strömskiftet var fullbordat.

Sámal Mathias gick upp i höladan, tog av sig tröja, byxor, strumpor och underkläder, vred ur dem och klädde på sig alltsammans igen. Han grävde ner sig i höet, bad Vår herre vaka över tunnan och låg sen och retade upp sig på det här jävla rackarpaket som ville spränga sönder kungariket och riva loss Färöarna från Danmark. Och vad skulle det då bli av Färöarna, kan ni säga mig det, ni suveränitetsmän? Ingenting! Ingenting utom ett stycke drivgods på det oändliga havet, en vrakspillra som far vind för våg utan en Bálavík att driva in i undan den rasande stormen och ingen trogen vän som hjälp ur bränningarna. Ja, som en hjälplös sprittunna skulle Färöarna då bli. Eller var det kanske brännvin i den? Whisky? Eller kanske bara grönsåpa? Nej, så förhärdad illa kunde ändå ingen behandla honom.

Vinden susade mellan laduväggens spjälor, bränningen dånade nere i viken, inne i fårhuset bräkte ett får och det var helt klart att ovädret var i avtagande. Nej, här kunde han inte

bli liggande längre, han måste upp och ta reda på hur det stod till utanför. Inte ett moln på himlen, det var gnistrande stjärnklart och vågorna rullade så sedesamt in i Bálavík, bara någon enstaka krusades i kammen av en virvelvind. Men Sámal Mathias måste vänta ytterligare en timme, det vore vanvett att trötta ut sig till ingen nytta, men något kunde han ju ta sig för under tiden, till exempel gå och se om något drivgods av intresse hade flutit i land.

Först hittade han lite halm som han drog upp på land, alltid kunde det användas till något. Diverse små trästycken samlade han i en hög. De blev bra till att elda i spisen med. Där var en skiva av kryssfanan, målad att likna ek. Och ett ensamt stolsben till att skruva fast i en stolsits, det hade brutits av vid skruvgången. Säkert vid en minsprängning, och kanske hade någon suttit på stolen just då. Va? Var det någon som ropade? Sámal Mathias släckte ögonblickligen lampan. ”Tusan också”, svor han - och i samma ögonblick ”ursäkta!” - nu var de här och letade efter honom! Var Jakobina sån idiot att hon skickat ut folk att leta? Han lyssnade spánt men hörde ingenting mer. Det var väl en hörselvilla eller kanske en säl. Men tänk om det var en skeppsbruten som låg och stred för livet i brottsjöarna och så gjorde han ingenting för att komma till hjälp? Vad skulle Vår herre säga då, och varför tände han inte lampan och tittade efter?

Sámal Mathias stod stel som en staty i mörkret. Den jävla mårren, tänkte han, om hon har skickat ut folk att söka efter mig sparkar jag ner henne i källaren och binder henne i fårkätten och låser in henne på bröd och vatten, det svär jag.

Här står man med sitt livs strandfynd praktiskt taget i händerna, och så ska Sofus Piddas apskrift till dotter förstöra alltihop. Ännu stod han stel på stranden och tänkte inte lysa med någon lampa om så hundra skeppsbrutna låg ute på en flotte och skrek på hjälp.

Annu en gång gick han ut till klyftan utan att tända lampan, han kunde inte tåla sig. För om nu Jakobina hade skickat ut folk att leta så fanns inte den stund i livet som han ångrade så mycket som den invid kullerstensväggen vid höladan. Och var det någon som letade efter honom så var det naturligtvis de här lösrivningsmännen med själve Jens i spetsen. Värre rackarpack fanns inte. Men om han nu skyndade hem för att säga till Jakobina att hålla sig lugn? Vanvett. Massor av folk var naturligtvis ute efter minexplosionen och han skulle springa rakt i armarna på dem och så var det klippt. Nej, han tänkte inte gå någonstans, han tänkte stanna här hos sin tunna tills han bärgat och gömt den på ett eller annat sätt. Den stunden den sorgen, hundra minor skulle inte kunna rubba honom härifrån.

Sámal Mathias gick in på sanden igen, fortfarande utan att lysa med lampan. Bara för att göra något tog han en sväng upp på flatmarken ovanför strandbranten, varje ögonblick redo att kasta sig ned och gömma sig om någon skulle komma, men han mötte ingen och såg inget lyktsken någonstans. Äter nere på sanden tände han lampan, men riktade nu skenet rakt ner framför fötterna. Där ymlade och vimlade av hoppande tångloppor, drivor av döda krabbor med blek undersida och hopkrökta ben, där låg ett stycke kork från en frälsarkrans

Gud vete varifrån, upp i brädhögen med den bara, och han måste se upp för små granater, såna fanns överallt i hela världen och de kunde brisera i handen på en och nu hade för höge fan vinden mojnat nästan helt även om det fortfarande bröt ute i fjordmynningen, men vågorna som rullade in i viken hade förlorat sin mesta kraft och rasslade helt förstrött in i uren och upp på sanden. Då och då kunde fortfarande en virvelstöt vrålande komma ner från fjället med besked om att ännu hade inte ovädret rasat färdigt. Dessa vindstötar hade blivit efter på något sätt, eller bara kommit vilse från det stora oväder de hörde samman med och vars sista rester de utgjorde. Klocka hade han ingen, men att det nu var ebb, det visste han ändå. Tiden var inne för ett fjärde försök.

Han gick ut till klyftan. Ännu låg tunnan på plats och ännu hade ingen kommit för att leta efter honom. Jakobina var prima trots allt. Naturligtvis hade hon på ett eller annat sätt anat vad som stod på och hade inte velat oroa honom. Nej, Jakobina var sannerligen en juvel, aldrig på tiden att hon skulle låsas in in någon källare, och inte för en sekund ångrade han sina ungdomssynder vid kullerstensväggen. I Jesu namn, nu försöker vi för fjärde gången, Sámal Mathias.

Han gick in till land, gömde stavlampan bland stenarna, letade fram repet och vandrade så ut i sjön. Jämfört med hur det varit tidigare hade vågorna nu förlorat all sin kraft och de gick aldrig högre än till armhålorna och då var han redan mitt för klyftan. Nu återstod bara ett att göra: att bedja förfäderna stå bi jämte biskopsdottern, hon som lika väl kunde varit ett led i kungaföljden. Sámal Mathias halade i repet, till att börja

med helt försiktigt, sedan med större kraft, men ingen tunna kom loss. Några gånger hade han varit med när en ko skulle kalva, men något så tredskande och envist som detta hade han aldrig upplevt. Vad i helv ... Vad i hela världen tog det åt tunnan, Gud vet om den inte är förtrollad - något slags häxeri var det säkert med den, hemliga makter höll den fast. Eller - hade eben redan sjunkit för lågt?

Där stod Sámal Mathias mitt ute i vikens vatten denna vinternatt med himmelens alla stjärnor lysande över sig och ville inte gå tillbaka till land, förr skulle detta bli hans sista natt i livet. Den som upptäckt traden söder om Afrika och är på väg mot Malabar, han vänder inte tillbaka.

All right, sa han, jag ska våga det, och Vår herre gör mig nog den tjänsten att ta hand om Jakobina och barnen om något skulle gå snett, och dessutom tar han säkert och ruskar om alla lösrivningsmännen och lagar så att kungen får sitta kvar i sitt högsäte närmast intill Vår herre som hittills, så att folk kan fortsätta att leva och bo i det här landet.

Sámal Mathias började sakta gå mot klyftan, skulle det bli för djupt kunde han simma lite, men inte mycket, och så hade han ju linan att ty sig till. Viken var långgrund, det visste han, men på sina ställen låg större och mindre stenar på botten, och det var svårt att ta sig fram, han måste ta det försiktigt och känna sig för med fötterna för att inte tappa balansen över en sten eller kliva ner i ett hål, men då han kom fram till klyftan nådde vattnet fortfarande inte högre än till armhålorna. Visserligen slog böljorna helt över honom varje gång, men

repet mellan honom och tunnan var nu så kort att bara han höllordendigt fast kunde han inte mista fotfästet. och det var precis så som han hade trott, det låg en stor sten i klyftans mynning - det var inget trolleri som höll tunnan fast.

Han hävde sig upp på den stora stenen med hjälp av repet och då han stod på den nådde sjön honom bara till midjan. Tunnan låg framför hans fötter och han hade inget att vänta ,på, han grep tag i ena änden och inväntade nästa våg, då sög han i och - ute var den! Den gav sig genast iväg inåt med sjön men han hängde sig fast vid den som vid en bångstyrig häst, och nu kom de farligt nära uren och herregud och hjälp mig nu Sankte Per och Mikkjal i Lamba. Sámal Mathias sparkade med benen för att få fotfäste, han hängde sig över den runda buken på tunnan och fick fötterna in under den. Tunnan sjönk och han med den, de gick båda helt under vattenytan, han miste fotfästet och fötterna flöt upp på andra sidan tunnan. Själv låg han under den, nära att dränkas, men ville inte släppa taget. Då drog vågen ut och det kom ett nytt vågbrott ... det blev stopp på tunnan och fötterna tog i botten. Han tog spjärn och kom flåsande och blåsande upp till ytan, kastade sig med all kraft mot tunnan och tvang den ut från land. Med hjälp av linan lyckades han styra den ut i viken och några sekunder senare låg den tryggt på sandbotten.

Lugn, Sámal Mathias, bara lugn, inget att ropa hej och galej för ännu, det får vänta till senare. Nu får du raska på, om ett litet tag börjar det ljusna, och om du då inte är klar med allting så kunde du lika väl ha drunknat och ligga kall och stel i uren. Men vad fan ska du göra, pjäsen är ju tung

som olyckan och går inte att rubba. Ensam kan du aldrig klara att få upp den på land, och vad skulle du med den på land förresten? Gömma den i hö och halm? Som om inte lösrivningspaket skulle ge sig till att rota och leta. Kan de någonsin se något utan att rota runt i det? Men gör något då, karl, och stå inte bara som en annan dönick!

Men det fanns inget han kunde göra. Sámal Mathias stod vid sin tunna och grät. Skulle han gå hem till byn och be om hjälp? Nej för helvete, och nu svor han, för helvete, förr skulle han slå sönder tunnan än be om hjälp. Jo, ett kunde han göra, och det på momangen. Sámal Mathias gick till verket.

Han gick i land, tog fram kniven och skar först två lika långa ändar av linan, och sedan två till, något längre. Sedan letade han efter fyra avlånga stenar, och då lyste han med sin lampa. Två av stenarna var större och tyngre än de andra. Nu band han de korta repändarna i de stora stenarna med omsorgsfull surrning, de båda längre ändarna surrade han kring de mindre stenarna. Så tog han den ena stora stenen i famnen och har den ut till tunnan, satte foten mot tunnan och fick den att rulla utför sanden tills den flöt, han måste spänna ryggen emot var gång det kom en våg. När han kommit så långt ut att vattnet nådde honom till midjan stannade han och fäste stens repända vid tunnans tvärband, men det var minsann lättare sagt än gjort, stenen var tung att ha i fånget när han samtidigt skulle fästa linan, tunnan var orolig och ville slita sig lös, fingrarna var styva och skenet från stjärnorna var bra svagt i denna långa mörka natt, och för övrigt var han nu förvissad om att det var denna förbannade sten som var skul-

den till alltihop, aldrig i sitt liv hade han haft att göra med en sån jävla klumpeduns - om det fanns nån rättvisa i världen borde den sänkas i havsens djupaste djup och aldrig få se dagens ljus igen, och slutligen var det nog så att han aldrig borde gått ut med tunnan. Jag skulle ha surrat stenen vid den medan den låg på fast botten, tänkte han, och sedan flyttat ut sten och tunna samtidigt. Nu måste han iland med tunnan och ta om det hela från början. Hela livet var ett enda stort misstag. Se, nu gick det som en dans att få fast stenen vid tvärbandet. Tänk först och handla sen, Sámal Mathias, det liknar ju ingenting att du ska ha så bråttom jämt. Om du nu har tänkt att ha den här tunnan för dig själv så är det ju utmärkt att stenen tänker åt dig när din egen tomma skalle inte fungerar. Är du med, nu går vi så långt ut med tunnan att den inte syns över vattenytan vid ebb när den ligger på botten.

Han släppte stenen, tunnan sjönk, mera behövdes inte.

Han pejlade in platsen där tunnan låg, vadade i land och hämtade den andra stora stenen. Den här gången var han tvungen att dyka ner i vattnet helt och hållet när han fäste linan, måste upp till ytan emellanåt för att hämta luft, men det gick lättare att arbeta, tunnan låg mera stilla. Nu hade den fått två länken, ett inåt land och ett utåt. Nu skulle han bara fästa två ankarstenar också, en på var sida, så tunnan inte skulle driva iväg även om sänkena inte orkade hålla den. Då såg han gryningsljuset i öster. Var klockan så mycket! Då måste han komma iväg, men först måste han lossa repen som hängde kvar i tunnan, rulla upp dem och gömma dem bland strandstenarna, säkert skulle han behöva dem senare.

Sámal Mathias började gå hemåt och så bråttom hade han att han inte gav sig tid att tacka någon för lyckligen avslutat verk, förresten var det långt ifrån avslutat, det var massor kvar att göra. Han hade kommit över strandbranten och ett stycke vidare - då svor han till. Han hade glömt säckarna med hö, som fortfarande hängde och skvalpade i klyftan. Om någon fick syn på dem skulle man säkert ana oråd och börja se sig omkring, så var det färdigt. Han kovände, slängde ut höet och bar upp säckarna i höladan. När han kom ut igen blev han stående. Därute i viken någonstans låg hans tunna, den låg så långt ut att den inte skulle sticka upp vid lågvatten. Eller - ? Och låg den bra nog? Naturligtvis låg den och skavde fram och tillbaka med vattnets rörelser, och om nu repen nöttes av eller om den krängde dem av sig? Nå, den skulle knappt flytta sig ändå, stenarna arbetade sig längre och längre ner i sanden - men låg den tryggt - i alla fall?

Å, det var så svårt att skiljas från den, han kunde inte förmå sig till att lämna den, han måste ut och undersöka hur den hade det och hänga dit ytterligare två stenar. Först därefter begav han sig på hemväg för andra gången, och han hade inte mer än kommit upp på strandbrinken igen så förnam han, fastän han inte såg någon, att han inte längre var ensam i världen - där fanns en massa andra människor också.

Nu jävlar - om de hittar min tunna så sticker jag kniven i dem. Är det kanske inte illa nog att man aldrig kan få ha något ifred för sig själv. Man blir så satans förbannad på sånt här, och om någon skulle sänkas i havsens djupaste djup och aldrig mer komma upp, så skulle det vara dom. Det här kriget

som rasar över hela världen, varför skickar man inte ut detta rackarpacket dit där man slår ihjäl varann som värst? Att använda vanligt hyggligt folk till kanonmat - det är ju rena döds-synden!

Sámal Mathias visste ingenting av förrän det var mer än halvljust och han hade kommit ända till Bumsatanga, där blev han stående, fastnaglad. Herre min Gud, där under land på andra sidan låg en mina, vet folk om det? Han började springa stigen hemåt förbi danshuset och höll ögonen på minan hela tiden. Det såg ut som den låg still hur det nu kom sig, för ännu var det rörelse i vattnet. De våta kläderna slafsade om honom och vatten sprutade upp ur skorna för varje steg. Då fick han syn på mina nummer två, den låg för sig själv uppe på sanden vid åmynningen, ett jättestort rödbrunt klot, ett fint strandfynd, men inte vidare angenämt att komma i kontakt med. Han sprang ned mot båthusen och märkte inte att han plötsligt sprang rakt in i en grupp tigande män och barn, som stod vid en båthusvägg och nyfiket stirrade på minan, och det var för sent att smita undan, han måste fortsätta och låtsas om ingenting. Då han kom närmare upptäckte han några av sina egna ungar i mängden, men de brukade hålla sig undan från honom ute bland andra människor så de skulle inte ställa till med något. Där stod också en av lösrivningsanhängarna.

- Hittat nåt? ropade denne.

Men Sámal Mathias svarade inte.

- Vart tänker du gå'? Är du tokig karl, gå inte ner på san-

den, skrek en uppbragt man efter honom, tänker du ta livet av dig - du blir ju sprängd i luften. Gudsdöd, han är ju inte klok, människan!

Sámal Mathias lyssnade inte på dem, han gick sin väg rakt ner på sanden in mot åmynningen strax ovanför tångreveln och medan han gick samlade han ihop fiskarna som han hade slängt upp på land tidigare under natten och som Gud vare lov fortfarande låg kvar fastän lösrivnings-gänget stod alldes intill. Otroligt! Men det betydde middagsmat även denna dag och det var inte att förakta.

Han kom upp till igen gen med fiskarna hopknippade i ena handen, gick förbi folkhopen utan att sakta stegen och med den långa stavlampan i den andra handen. Hans barn hade stuckit av. En av karlarna kom emot honom, illröd i ansiktet, det var ingen mindre än Jonas, sockenstämmans ordförande, men han hörde dessbättre inte till lösrivningsfolket.

- Vad tänker du på, vad tror du att du är för en, ditt jävla as, skummade Jonas, aldrig hade jag väl trott att du var sån förbannad idiot. Far till flera barn är du, och ger dig till att leka med livet på detta sätt - ja herregud i himmelen det liknar ju ingenting!

Men Sámal Mathias fortsatte oberört sin väg hem utan att se till höger eller vänster.

- Å, herre Jesus, där är du, var har du varit, sa Jakobina, jag har varit så orolig för dig - en mina har briserat och Anna Katrina är så sjuk, hon har hostat hela natten.

- Kom hit, sa mannen i sina våta kläder, slängde fiskknippet i vasken och sköt hustrun framför sig in i rummet och

stängde dörren efter sig.

- Ingenstans har jag varit, sa han, ingenstans. Jag har varit hemma hela natten, begriper du det, jag har inte varit utom dörren, och om du inte håller din käft så sparkar jag ner dig i källaren och tjudrar dig i fårkätten och släpper aldrig ut dig. Hör du det, från denna stund stänger du till både mun och öron, du har ingenting sett och ingenting hört, och jag har inte funnit någonting. Ingenting funnit, begrips, skrek han. Om något läcker ut så Gud nåde dig för den gången då jag har dig upp till laduväggen - den stunden ska du få ångra. Och låt mig så få torra kläder och något att äta och det fort. Fort!

Vad hade hänt? Vad gick det åt Sámal Mathias, varför var han så ursinnig? Under de första åren de varit gifta hade han då och då gripits av ett slags raseri, men det var ett raseri helt annorlunda än det här. Varje veck och rynka i hans ansikte var markerat av vita saltränder. Han fläkte av sig alla kläder inne i rummet, Jakobina kom in med torra kläder och stod still och stirrade på honom. Han var eldröd över hela kroppen och full av skrubbsår och lortränder, ryggen var som sönderhackad och underkläderna nedblodade. Vad hade hänt honom? Var hade han varit? Hon kände inte den man som stod där, trots att det var hennes egen man, och intet ord blev sagt. Hon satte fram mat på köksbordet och han började äta. Han stirrade framför sig och tycktes vara någon helt annanstans än inne i sitt eget hus, och han åt inte - han glufsade i sig maten. I kammaren däruppe hostade Anna Katrina. Då och då ropade hon på dem med ömklig röst.

Han hade inte glufsat färdigt när en ung pojke kom in,

han var andfådd och talade flämtande. Han kom med bud från sockenstämmans ordförande. Alla måste hålla sig inne, sa han. Två engelska soldater hade kommit för att skruva isär minan på sanden. Länsman hade också kommit tillsammans med några hjälpkarlar, och de hade kulsprutor med sig. De skulle desarmera minan vid den bortre stranden. Den hade fortfarande inte flyttat sig, de räknade med att den hade en släpvajer som fastnat någonstans i botten. ”Jag skulle säga till er att ni måste stå i skydd bakom något, helst bakom skorstensmuren, för ingen vet vad som kan hända. Minan kan gå i luften eller kula, från kulsprutan kanske bara studsar mot sidan och far åt alla väderstreck.”

Sámal Mathias såg inte upp och tycktes inte ens märka att någon kommit in. ”Ja, ja, tack för budet,” viskade Jako-bina, som om pojken kommit med dödsbud, men något måste hon ju säga, Sámal Mathias hade mist talföret för tid och evighet. Svetten bröt ut i håret på honom, och det började glöda i kroppen, det ångade av honom. Det var för varmt härinne, han måste ut.

- Jag går upp till torvgömslet och bär hem, sa han.

Ska han nu efter torv? De hade massor med torv ute i boden, och just nu hade de fått veta att ingen fick gå ut. Han borde väl i så fall ut och samla in sina barn och ta hem dem. Jakobina följde efter honom ut i farstun, men kunde ingenting säga till denne underlige man som hon inte kände. Hade något hänt honom, som gjort honom tokig?

- Jag tror Anna Katrina har feber, hon är så brännande het. Vad ska jag göra? Ska jag skicka efter doktorn? frågade Jakobina.

- Sluta upp att plåga mig med era sjukdomar, sa mannen, jag har fått nog av era jävla sjukdomar. Och kom ihåg vad jag sagt. Inte ett ord.

Och därmed gick han. Först ner i källarn. Han tog leypen, la stavlampan i botten, en skiftnyckel, en hammare, en knip-tång, en handborr, en flaska och en tratt. Slidkniv har han alltid på sig i läderrem. Ovanpå la han en säck, tog en spade i handen och gav sig av upp mot Fagradal med leypen på ryggen och bärbandet om bringan. Nere på sanden stod en ensam soldat och skruvade isär minan, och Sámal Mathias hade inte kommit längre än just utom stengärdet då maskingeväret gläfsste första gången. De stod och sköt ute på Bumsatanga mellan kullerstenshusen, men Sámal Mathias vände sig inte om en enda gång. Så snart han var utom synhåll tog han ny riktning, mot Bálavík, och ökade stegen.

Först av allt måste han ta reda på om man kunde se tunnan uppifrån. Därför valde han den övre stigen och stod högt ovanför fårhuset när han var i höjd med Bálavík. Härifrån borde han kunna se tunnan ligga på botten, men ingen tunna syntes. Herregud, hade det sketna frigörelsepaket redan varit där och tagit den! Eller hade repen kring sänkena nöts av? Säkert var det så. Tunnan hade legat och gnagt fram och tillbaka och löst sig ur linorna, och så hade den flutit iväg. Sámal Mathias började springa utför strandbrinken med leypen hopande på ryggen, fåren tog förskräckt till flykten, skockade sig och sprang i långa rader upp mot dalen. Nu kom han närmare viken, men ingen tunna såg han. Han kom ner på san-

den. Något mörkt skymtade under vattenytan därute, men det kunde vara en sten. Sámal Mathias slängde av sig leypen, störtade ut i vattnet och vadade ut tills det räckte honom till midjan. Och där låg tunnan, precis som han hade lagt den och den hade inte flyttat sig ur fläcken, stenarna hade arbetat sig ner i sanden, som han hade räknat ut det. Han kovände och gick upp till höladan med leypen.

Om nu någon hade sett honom? Han kikade ut genom spjälorna och han tänkte vare sig på Gud eller kungen i denna stund. Men hur skulle han få tunnan i land innan rackarpaket kom? Var skulle han gömma den? Om han tog ut båten i mörkret skulle folk ana oråd. Och vart skulle han släpa tunnan? Den var ju lika åbakig var den än låg, vart han än släpade den.

Men det var ändå inte det värsta. Det värsta var den här sortens människor som drog land och rike runt och predikade suveränitet och frigörelse från Danmark. Man visste alltid var man hade en tunna som låg på havsens botten, även om man inte visste vad som var i den, Men aldrig visste man var man hade detta frigörelsepaket, för man visste inte vad de stod för, man visste bara att det handlade om tjuvgods och skrävel. Tvi. Sámal Mathias sände en spottstråle ut mellan spjälorna. Nu måste han i alla fall först ta reda på vad tunnan innehöll. Var det grönsåpa eller träsprit i den, så fanns inget annat att göra än att köra det i halsen på förrädarna. Hela dagen stod han på vakt, våt upp till midjan. Spaden och leypen hade han grävt ner i höet överst på skullen så att de inte skulle synas om någon kom dit, och då och då kastade han en

blick upp mot strandbrantens kant. Om någon visade sig där måste han genast börja gå i möte, makligt och visslande, som om han bara var ute och gick. Men ingen kom. Vädret var fint, en smula vind svepte ner från höjden och ut över viken, vattenytan var orolig och litet rynkig som huden på gamla människor, därför kunde man inte se ner genom vattnet. Då och då dunkade en fiskebåt förbi utan att ha en aning om denna väldiga fångst så nära invid land, och längre ut på Aldansfjord gick de stora fartygen.

Vinterdagen var kort och ändå var det som om den släpade sig fram på kryckor. Ebbvattnet drog sig längre och längre ut och det började skymma, men helst ville han få in tunnan till högvattenmärket innan strömmen vände, så den skulle komma att ligga så högt upp som möjligt. Det var gott och väl halvskumt då han gav sig av, och han var säker på att man knappast skulle kunna se honom ute i sjön, med vattnet nästan upp till hakan, och det skulle vara nermörkt innan han kunnat lossa alla repen. Sámal Mathias gick till verket, och en kvart senare var tunnan flott. Tappen satt i ena kortsidan. Han styrde tunnan in mot sanden, så att tappen vände mot land och rullade den så långt upp han orkade, men särskilt långt var det nu inte. Bara el, liten del av tunnan kom ovanför vattnet, men ännu var ebbvatten inte som lägst, snart skulle den ligga mer eller mindre på det torra. Han la en sten under så den inte skulle rulla ut med ebbvattnet, och han såg noga till att tunntappen kom att sitta uppåt.

Här låg nu hans tunna fullt synlig för alla .som kunde komma

förbi och lysa med lykta. Det var det värsta av alltsammans, men vad annat kunde han göra. Han gick upp efter leypen, men tyckte att allting gick så långsamt. Vad är det fatt med dig, Sámal Mathias, tänkte han, varför flåsar du så, varför hoppar ditt hjärta så dant, varför darrar det så? Nå, sak samma, du måste ju ta reda på vad som finns i den här tunnan och försök så ta allt som en man, det är det enda viktiga nu.

Han gav sig i kast med tunntappen. Om han inte fick ur den skulle han bli tvungen att använda handborren, men det fick vänta ett slag ännu. Han slet bort sjögräset och satte skiftnyckeln kring det kraftiga fyrkantiga fästet som slöt till tapphållet. Små snäckskal krasade när han drog fast nyckeln, och han prövade försiktigt att vrida den, men förgäves, den rörde sig inte. Ta i lite hårdare kanske, men varligt, om nu proppen brast skulle allt läcka ut. Han försökte, sakta, hårdare, men utan resultat.

Nu var det nermörkt och han hade ingen lust att använda handborren, det var ingen god lösning. En handgjord tapp skulle säkert bli så ojämn att det skulle läcka både ut och in, och om tunnans innehåll blandades med havsvatten kunde det stå honom dyrt, så Sámal Mathias sa till sin tunntapp:

- Nu ska jag säga dig något, du. Det är en sak att göra sin plikt, din satan, en helt annan är att göra den så väl att det förstör allting. Det finns kvinnor som villigt låter sig bäras till en laduvägg bara du klappar dom lite i ändan, och så finns det dom som aldrig låter bära sig nån jävla stans hur mycket du än klappar. Och så finns det snorkiga personer som inte går ur vägen för dig hur mycket du än försöker imponera på

dom, medan andra hoppar undan bara du andas på dom. Möter du så en som inte går undan för dig utan istället ger dig en råsop -och såna har Sámal Mathias mött många -. så får du en väldig lust att knäcka näsan på honom. Och nu är Sámal Mathias vred, hör du det, tunntapp, nu är han otålig, så mycket du vet det, nu har du utmanat mig tillräckligt länge, nu ska du ut ur ditt jävla hål. Sámal Mathias tog i, och nu gick det proppen lossnade i gängorna. Han skruvade strax till den igen, sprang frustande i land efter flaskan och tratten och åter ut. Han lossade proppen igen men ville inte lukta på det som kom ur tunnan, tvärtom sträckte han sig så långt bakåt han kunde. Bäst att dra ut på tiden innan allt blev uppenbart för honom. Men att det var vätska som kom ut, det var det ingen tvekan om. Det sprutade och rann neri tratten och kluckade vidare ner i flaskan och när det hade runnit en stund skruvade han i proppen, tryckte korken i flaskan och vadade i land till leypen med flaskan i hand. Nu var frågan denna: skulle han föra ut tunnan på djupare vatten igen eller skulle han vänta med det? Där den nu låg var den ju synlig för alla. Om någon kom och fick se den, nu när han hade kommit så långt som upp på själva Malabarstranden med den, skulle allt vara förlorat lika säkert som om han kastade sig ut från Krökarfjället ner i dalbotten vid Bálavík. Sámal Mathias tog leypen på nacken och tänkte på allt detta medan han gick upp mot höladan. Han satte ifrån sig leypen med flaskan på ladugolvet och visste inte om han skulle gå ner och flytta på tunnan eller inte. Vore det inte bättre om han fick veta vad som var i flaskan först? Lugn, Sámal Mathias, lugn. Stunden är kommen.

Den svåraste stunden av alla. Ettdera av två ting: huvudet på stupstocken eller Amerika framför stäven. Käre vän så dina händer skakar, stilla dig och kom ihåg orden som Kristian den fjärde sa efter slaget vid Femern. Han var sårad 23 gånger, men reste sig, grep sitt svärd och ropade: ”Väl är jag sårad, men inte dödligt.” Så handlar den verkliga mannen, Sámal Mathias, de segnar inte ner bara nån andas på dem, och gå nu efter flaskan. Han kunde genast känna på lukten att det var sprit, men om det nu var träsprit — så vad fan skulle han göra? Han visste inte hur träsprit luktade, men ett visste han, att om man drack den miste man synen, och drack man mera så miste man livet. Sámal Mathias tryckte tillbaka korken i flaskan och satte sig på golvet med leypen. Om han nu drack bara en endaste liten droppe, skulle han dö av det? Herregud, han som varit med om så mycket här i världen, det vore väl konstigt om han skulle gå under bara för en liten droppe. Helt otänkbart. Kanske skulle han förlora en liten aning av sin syn, och kanske bara på ena ögat, så att han ändå kunde fortsätta att leta strandgoods resten av livet. En enda droppe kan omöjligt vara farligt. En liten droppe? Skulle en enda droppe kunna ta livet av en man som växt upp i ett vägglöst skjul? Hans syskon hade gått åt, allihop, de blåste bokstavligen bort av draget, men ingen storm, hur den än rasat, hade lyckats blåsa bort honom, Sámal Mathias. Nåja, direkt odödlig var han väl inte, men nog var det otroligt att en liten droppe skulle kunna utplåna honom sådär utan vidare. Sámal Mathias reste sig och började gå av och an över den lilla golvytan. Ja-ja, vi skola alla dö, några störtar ner från fjället, andra dör av sjuk-

dom, och on, det var så bestämt att Sámal Mathias skulle dö av en liten droppe, så kunde ingenting hindra denna lilla droppe att rinna ner i honom. Och ett var säkert, först måste denna lilla droppe rinna ner i honom innan han dog av den. Visst var det ledsamt att dö från hustru och barn och alla de vrakstycken som flöt runt på havet och en gång skulle komma i land, men å andra sidan var det lika självklart att han skulle komma till en vida bättre vrakstrand än Bálavík, ty han viss-te sig inte ha gjort någon oförlätlig synd, och som sagt så stod han vid sitt löfte att han skulle gå i kyrkan varenda söndag och på möte var onsdagskväll med hustru och barn - väl att märka om det nu inte var träsprit i tunnan, för om det var träsprit i den skulle han inte kunna gå på några möten. Han letade fram stavlampan ur leypen, lade den på golvet och riktade ljusstrålen mot höet. Om han tog en droppe och ljusstrålen bleknade eller kanske försvann med detsamma, betydde det att han hade druckit träsprit och skulle dö av det eller bli blind för livet. Men var det inte träsprit så var det vanlig sprit, och ljusstrålen skulle lysa hans väg söder om det Goda Hoppet och vidare fram på leden runt hela klotet. Sámal Mathias tog fram flaskan igen ur leypen. Han skulle helt försiktigt smaka det allra minsta, bara så pass att han vätte tungan. Det brände och bet. För fan, ren sprit var ju rena elden, han måste späda med vatten, flaskan var inte mer än halv, han måste fylla den med vatten. Sámal Mathias gick ut till bäcken som rann strax bredvid, fyllde upp flaskan och tog sig en slurk där han stod, återvände så till lampan och ljusstrålen. Han satte sig på golvet med ryggen mot väggribborna och fäste blicken på ljusskenet. Det kom

en häftig regnby farande uppifrån fjället och rumsterade om på taket, och ljusstrålen i höet mattades inte, tvärtom. Men det var inte säkert att ljuset försvann så där med en gång, det kanske dröjde timmar, och kanske var det så att en ljusstråle blev klarare och klarare tills den plötsligt brast, som en blix, och försvann. Sámal Mathias kände en inre värme, han tog ett djupt andetag, suckade och konstaterade, att om han skulle dö så här, med det varma ljuset inom sig, och sedan kom till en bättre drivvedsplats på den andra sidan, så var väl frågan om han inte likaväl kunde ta in ett rev och bara ge sig av. Han tog en klunk till. Och ännu en. Han slickade sig om munnen och knäppte händerna. Allt var så stilla och fridfullt. Så märkvärdigt fridfullt. Det hade slutat regna, det rytmiska ljudet av vågorna mot stranden hördes genom väggspjälorna, strax utanför rann och rasslade den lilla bäcken, och ljusstrålen blev allt klarare. Kanske var det träsprit han drack när allt kom omkring, och då hade han i alla händelser redan druckit för mycket så det kunde göra detsamma om han drack ur hela flaskan. När allt kommer till kritan och du tänker igenom saken, Sámal Mathias, har du mycket att vara tacksam för, tänkte han. Fastän du inte har levat nåt långt liv än. Om du tittar dig i spegeln ser du att dina ögon, som förresten är rätt små, fortfarande har en ungdomlig glans trots rynkorna i pannan, dina jämnåriga har varit skalliga i många år, och de som inte är skalliga är alldeles gråhåriga. medan du fortfarande har samma täta ljusröda lockar som när du var grabb. Och inte ett grått hårstrå kan man se. Och trofast har du letat, och slutligen har du funnit. Även om du nu kanske ska dö av det,

vilket knappast är troligt, så gott som du har det just nu i denna stund. Och allvarligt talat, om hur många kan man säga att de gjorde Det Stora Fyndet innan de gick hädan? Tag till exempel en man som Fredrik den femte. Han gifte sig två gånger och dog som ett vrak bara 43 år gammal, fastän han var en hygglig karl. Gjorde han nånsin Det Stora Fyndet? Han söp en hel del och var svår på fruntimmer fast han inte hade något sånt i arv, hans pappa var en trevlig karl och därtill en sann Guds vän. Uppriktigt sagt så var det egentligen synd om honom, han var så blyg och försagd och nästan folkskygg. Och gjorde han livets fynd? Och allvarligt talat, om man tänker noga efter så är väl frågan om det inte är synd om de allra flesta, utom förstås det här lösrivningspaketet. Ja, titta på min Jakobina. Där går hon och sliter ut sig för dig, Sámal Mathias, har fött dig sju barn, sju fina barn, och det åttonde bär hon under hjärtat och sa hon inte något om att Anna Katrina var sjuk, och vad hjälp får hon av dig? Här har du satt dig i ensamhet för att dö, fast det är ju inte troligt att din sista stund är kommen, så gott som du har det just nu. Och vad tror du de kommer att säga om dig när du ligger i din kista. Synd att han skulle gå och dö? Han var trots allt en rejäl karl—? Hans like var svår att finna —? Det var inte för inte som han var fallen efter Magnus Heinason och Mikkjal i Lamba, som gifte sig med en biskopsdotter. Att det sen kom en del värdelöst krefs i slakten som till exempel den här Salomon, ja även nån enstaka ur befrielsepartiet, det var i vart fall inte hans fel, och en trognare anhängare än Sámal Mathias har ingen kung haft. Om man nu skulle lyckas med att driva kungen från hans

tron, så kan i alla fall inte Sámal Mathias lastas för den saken. Och vad tack fick han för detta? Vilken blev hans lön? Föddes i ett vägglöst skjul och gick hädan fattig som en lus. Några skräppor slängde man efter honom. Punkt. Slut. Glömd. Nej du, om det var någon det var synd om så var det Sámal Mathias. Hur mycket hjälp fick han av oss? Och var det egentligen någon enda som tyckte om honom? Hade han någon vän? Gick han inte alltid ensam med allting? Var han inte, när man tänker efter, en oerhört ensam människa? Gick där och letade och letade, men kanske var det mest för att leta sig bort från avund och människors ord, ja, när sökte vi trösta honom, när skänkte vi någon värme åt hans arma liv med ett kärleksfullt ord? Det ska så lite till, men gjorde vi ens det lilla? Och det sorgligaste av allt: när han trodde sig ha funnit det största i livet, själva leden söder om Goda Hoppet, visade det sig vara rena giftet — det utsläckte hans arma, olyckliga liv. Sámal Mathias satt och grät.

Han blundade och grät, och när han öppnade ögonen såg han tydligt att ljusstrålen förlorat sin glans. Han sprang upp. Nu dog han. Nu miste han synen. Han prövade att gnugga sig i ögonen och medan han gjorde det hörde han en motorbåt komma tuffande. Tunnan! Lyktskenet! Han fick tag i lampan, släckte den och skyndade fram till väggen och kikade ut mellan spjalorna, men båten kom inte in i viken. Den gick förbi. Och motorljudet dog bort. En fiskebåt på hemväg. Nu hade du så när fördärvat hela livet för dig, Sámal Mathias, nu var du allt förbannat oskicklig. Vad tänker du på egentligen. Att

du inte skäms. Hör nu på, om du tänker behålla tunnans får du ta andra tag. Och vad har allt slitet gett dig om du nu blir av med den genom rena slarvet? Finsprit eller träsprit, nu smakar du inte en droppe till förrän du har fått tunnans i gott förvar, inte som mycket som luktar på tappen, och hör sen. Sámal Mathias gick ut. Inga stjärnor lyste. Eller var det synen som svek? Helt blind kunde han inte vara, han kunde skönja vit bränning ute vid fjordmynningen, och han såg utmärkt väl var det svarta landet lyfte sig upp från sjön likt en väldig vägg som slutade i den taggiga fjällkonturen högt däruppe mot den ljusare himlen. Han gick ner mot vattnet. Tunnan låg till hälften över vattenytan, eben var nu som lägst. Han tog bort stenen han lagt dit och rullade tunnans utåt tills den flöt av sig själv, då styrde han den ut dit där sänkena låg, trevade med foten på botten tills han fann dem alla och band dem, sten för sten, vid tunnans ”seldon”. Och medan han höll på med detta märkte han att han varken kände kyla eller något annat obehag. Vad hade hänt, tro? Var han trots allt död? Låg kroppen kanske uppe i höladan. Och var det bara hans ande som stod här? Han stod stilla och lyssnade. Öronen var det inget fel på. Vågorna rullade och bröts, strömmen hade sina slurkande och slickande ljud, och i fåror och rännilar rann och rasslade bäckarna. Han stod mitt ute i Bálavík, så han hade inte kommit till någon ny drivvedsplats, och om det var så det var, att du kom till samma gamla snåla fångstplatser i döden som i livet, så var ju inget vunnet med att dricka träsprit. Sámal Mathias gick upp i höladan i sina drypande kläder och kunde genast förstå att han var lika levande som en tjurkalv om våren, att

hans ögon sällan sett så klart som nu, att skenet från stavlampan strålade som aldrig förr. Han hävde upp leypen på ryggen, gömde spaden och redskapen i höet och begav sig hemåt och fort gick han, ty nu var det bekräftat att det inte var den eländiga människospillran från barndomens vägglösa skjul som var i tunnan, utan det ljusaste, rikaste liv och att här gick en förmögen man i kvällningen.

Han följde inte strandlinjen utan tog den övre stigen för att på så sätt nalkas bygden uppifrån. Träffade han någon, behövde han inte ha varit just i Bálavík, även om både byxor och skor dröp av vatten, han kunde lika väl ha varit uppe vid gärdena med en fångbörda. Det var svårt att gå här i mörkret, han blev tvungen att använda stavlampan, låta den lysa ett ögonblick då och då, noga lägga märke till terrängen och så känna sig fram efter minnesbilden. Och medan han gick där och slog tårna i stenar och tuvor och allt mer närmade sig bygden, gick det upp för honom att det var starkare makter ute efter honom än de som sköt upp från den ojämna terrängen och ville få honom omkull. Fientliga krafter ville åt honom och han kunde inte röra sig utan att de lurpassads på honom. Dessa makter betedde sig som storlabben, de lät andra göra allt arbetet för att sedan hugga fångsten och behålla den. Var det inte för jävligt, här gick man och slet nästan ihjäl sig och vågade livet för en fångst som andra gick och bara lurade på att slita ur händerna på en, och nu var den stora frågan om de inte hade lockat Jakobina över på sin sida. Den kvinnan var nu en gång dum som en kossa och så godtrogen att om de

bara uppmuntrade henne en liten smula med hycklande smicker och snackade in sig med henne, så lät hon sig frestas till alla djävulens gärningar. Men han skulle nog hyvla av henne. Han skulle slå ner henne. Det var väl också förbannat att man inte skulle kunna lita på sin egen hustru.

Mannen brakade in i sitt hus.

- Jakobina, kom hit.

Köket var fullt av ungar. De två gick in ifinkammarn.

- Har du skvallrat? Har du sagt något, väste han.

- Vad ska jag ha sagt? Jag vet ju inte vad det är jag ska ha sagt.

- Gud nåde dig, Jakobina, om du säger något till någon. Jag slår ihjäl dig. Ge mig mat och torra kläder och sno på!

- Ska du inte sova?

- Sov?

Han hade inte sovit på snart två dygn.

- Det har jag inte tid till. Det får vänta.

- Anna Katrina ligger med lunginflammation. Doktorn har varit här.

Jakobina brast i gråt.

Sjukdom! Jaså, skulle nu också sjukdom komma in och spela tjuvpacket i händerna.

- Hör vad jag säger, och jag har sagt det förr. Tjata inte ideligen om era jävla sjukdomar.

- Jamen om hon dör?

- Så dör hon. Vi ska alla dö förr eller senare.

Jakobina stirrade på sin man och flydde. Han fick mat och torra kläder och gick genast att leta fram alla slags käril

han kunde tänka sig att fylla spriten i. Först inomhus, sedan ute. Hans hus låg överst i den här delen av bygden, och ovanför huset låg högar av vrakgods på ett stycke slätmark, det hade samlats där genom åren. Det var ett jättearbete att plöja sig igenom allt. Där var flaskor i hopatal, kulformade aluminiumflaskor med skruvpropp, kaggar och flytbojar; en boj var av hundskinn, en av kattskinn med fötterna kvar, de pekade ut som spenar från ett juver. Han tog ner alltihop i källaren för att skölja under kranen. När det var gjort fyllde han leypen och gick ut och ställde den ovanför huset mitt i bråten av blandat vrakgods och surrade sedan ytterligare flaskor och byttor vid den, så mycket som han trodde sig orka bära. Det här kunde han inte göra inne i källaren, lasset skulle bli så skrymmande att det inte gick ut genom dörrhålet. Dessutom var han bättre dold för blickar här uppe bland all bråten. Han hivade leypen och allt han surrat fast vid den på ryggen, men han måste vara ytterst försiktig. Inte rusa åstad hur som helst, då klirrade och skramlade det från bördan så det hördes vida omkring. Dold av det välsignade mörkret begav sig slutligen detta fasliga vidunder åstad, och gick rakt uppför branten. Han tog vägen genom utmarken och kämpade, framåtlutad under sitt tunga lass, över bäckar och raviner, uppför hamrar och dryga motlut och nu var det midnatt och mer än så. När han fått byn väl bakom sig och visste sig vara utom synhåll, kunde han utan vidare lysa sig med stavlampan. Han hade lagt i nya batterier, och den runda ljusplätten framför fötterna dansade som ett mirakulöst liv i den stora natten. Nej, minsann, ögonen hade inte tagit någon skada, inte det allra minsta. Sámal

Mathias pustade av ansträngning. Men det var en fröjd att digna under en så välsignad börda, tänkte han. Håll ut, Sámal Mathias, kära mina fötter, gör ert bästa, nog värker det i ryggen men ge dig inte, tänk på målet, spänn dina muskler, ge inte upp. Det tog nästan två timmar att komma ner till Bálavík, och där gick han genast till verket. Svårigheten bestod i att få så mycket som möjligt undangjort före gryningen, det kunde också komma ett nytt oväder. Om det skulle bryta lös igen skulle tunnan knappt klara en ny omgång. Knappt. Men en Guds lycka var det att det inte var snö. Ingen skulle kunna följa hans spår. Alla goda väsen stod honom bi, det var tydligt. Och än en gång besannades att det lönade sig att lita till den goda hjälpen från ovan — om rackarpaketet hade gjort sammaledes, hade inte världen nu stått i ljusan låga. Med klirr och skrammel lade han alla flaskor och pytsar på sanden och vadade rakt ut i den mörka viken och nu var allt så välbekant att det gick på ren rutin. Tappen gick att lossa utan vidare motstånd, och Sámal Mathis började att tappa ur. Först i flaskorna. Men det visade sig vara svårare än han tänkt sig. Han nödgades stå snett och framåtböjd och han hade minst två händer för lite, och alltför mycket skvätte bredvid, han kunde höra hur det plaskade ner i vattnet, och med stort besvär sökte han sig fram till den lämpligaste arbetsställningen. Det gick också mycket långsammare än han hade räknat med, inte ens hälften av flaskorna var fyllda då han märkte att det började ljusna i öster. Tiden ilade iväg, aldrig hade den väl gått så fort, och med största hast måste allt detta göras, samtidigt som det måste göras med största noggrannhet, två nya stenar

måste också bindas vid tunnan som nu hade lättat en smula och började bli bångstyrig. Ovanför fårhuset var det bra och djup jordmån. Sámal Mathias gick in i ladan, letade fram spaden i höet och började gräva gropar till spritflaskorna och han måste arbeta ikapp med gryningen. Han måste också lägga groparna i ett speciellt mönster och på ett bestämt avstånd från varandra så att han skulle kunna återfinna gömslena den gång han skulle gräva upp dem. Och det måste göras ytterligt noggrant. För att flaskor och pytsar skulle få plats måste en del av jorden grävas undan, fyllas i leypen och bäras bort till bäcken, där det rinnande vattnet fick föra jorden vidare ut i strömmen. Och inte en smula fick falla bredvid. Grästorvorna måste grävas ut så nätt och passas in så noga att det inte syntes att detta var en kyrkogård, en kyrkogård med mycket dyrbara gravar. Det var full dager då den sista flaskan försvann i jorden, och fortfarande låg det tomma pytsar kvar nere på sanden. Något sådant fick inte hända igen. Han hade börjat för sent med grävningen, men tiden ville inte förslå, det var som förgjort. Det var något som inte stämde, vad det nu var. Till exempel började suset från Bálavísbäcken att tillta och brusade i öronen på honom som den värsta vårflod, fastän vattnet inte alls såg ut att växa. Hur nu det kunde komma sig. Och nere på sanden låg de tomma flaskorna och väntade på honom, han skyndade sig och skyndade sig, men hur han än skyndade sig var det tydligt att han aldrig skulle komma så långt som till att få dem på plats. Och tänk om det nu kom någon och fick se allt det här? Vad skulle han säga? För vad gör en karl i Bálavík med tomma dunkar, bojar och flaskor?

Sámal Mathias darrade inombords, lade sista handen vid den sista raden gropar, allt annat än belåten med sitt verk och ville ogärna gå ifrån det. Var det inte ändå alldeles för synligt? Men nu fick det gå som det kunde, han sprang ner på sanden efter de tomma burkarna och flaskorna och bar upp dem till höladan. Uppe på höskullen grävde han ner allesammans i höet, hoppade ner, slängde leypen över nacken och började genast hemfärden. Även denna gång tog han den övre vägen genom utmarken i stället för utefter strandbrinken, och inte förrän han kommit väl över branten och hade förlorat Bálavík ur sikte saktade han stegen. Nu tog han vägen in i Fagradal.

-u är allt en jävel i alla fall, sa han ut i luften. Här går du som om ingenting har hänt, över kullar och myrmark, och ingen vet var du är eller vad du gör, än mindre vet någon om den lycka som har förunnats dig. Du är ett geni, Sámal Mathias, en vacker dag kommer du i historien liksom dina berömda släktingar. Ja, jösses som de skulle avundas dig om de visste, vad de skulle göra sig till för dig och smickra dig och hata dig Och spy på dig. Men bry dig inte om det du, du kan kosta på dig att räta på ryggen och le mot dem.

Han kom til torvgömslet och började fylla torv i leypen. Helt nära invid var allt svart, fjällen försvann i illavarslande, tät dimma, han kunde känna ett begynnande regn ur dimman. Skulle det nu bli storm och bränning? Hur skulle tunnan klara det? Han fick upp leypen på ryggen. Tunnan skulle aldrig klara ännu ett oväder, han var tvungen att snarast rädda allt som var kvar av dess innehåll. Är det inte som själva fan, svor han då de första husen i byn dök upp, är det inte rent för jävligt att

man inte kan få vara ensam om något. Du kan ge dig på att de går och darrar av spänning allihop här hemma och lurar på dig och de tror inte på att du har varit och hämtat torv fastän de ser din rågade leyp. Och om något har läckt ut, så ska hon i fårkäppen. Det är ju för fan inte likt något att man och hustru inte ska kunna samsas. Och tror du kanske att hon kör bort den som kommer in och frågar ut henne. Du tror väl aldrig att hon visar någon på dörren. Jag kan ge mig fan på att hon dukar fram färskt kött på bordet och ställer sig och gräddar pannkakor åt dem. Kan någon begripa hur jag kunde ge mig i lag med en så skitdum käring - jag fattar det inte.

Sámal Mathias kom ner i bygden och där han nu gick såg han ut som en vanlig hygglig äkta man på väg hem till sin fru, han tömde ut torven på golvet i torvhuset och gick ner i källaren med leypen. Han gick inte ut på gården igen utan gick uppför stegen direkt från källaren och upp i köket, lyfte luckan och klev upp på köksgolvet. Jakobina var ensam inne, hon gick i sina sysslor med rödgråtna, sorgsna ögon. Hon stannade upp och stirrade på sin man. Han var uppsvullen och eldröd i ansiktet, läpparna hade spruckit och blödde, ögonen var nästan totalt hopsvullna.

- Har du skvallrat, har du sagt något, tjatade han efter henne och han var så hes att det bara väste ur honom.

- Vad är det jag ska ha sagt, jag vet ju inte vad du talar om, snyftade Jakobina. Hon bara grät och hade svårt att tala.

- Jag säger dig ännu en gång: Gud nåde din syndiga kropp om du säger något om det jag håller på med, sa han.

- Hanna är hos mig. Hon kom in för att hjälpa mig och nu

sitter hon däruppe hos Anna Katrina. Hon får inte se dig som du ser ut. Gå in i kammarn och göm dig.

- Hörde du vad jag sa.

- Jag ska inte säga nånting. Gå in i finkammarn. Jag ska komma med mat och torra kläder.

- Du frågar inte en gång efter Anna Katrina, sa hon då hon kom in med kläderna. Hon ligger och sover nu och hon hostar inte så mycket längre. Kanske har hon kommit över det värsta.

Sámal Mathias verkade vara långt borta någon annanstans.

- Har det varit någon inne hos dig, frågade han, någon karl menar jag.

Gamle Balteus, hans morbror, som gick på två kryckor och som inte hade varit över tröskeln hos dem på flera år, hade varit inne för en halvtimme sen.

- Balteus? Vad ville han här? Vad gjorde han? Sámal Mathias satt och gapade.

Gamle Balteus ville ingenting. Han hade kommit in, hade setat på torvlådan någon halvtimme och glott och inte sagt ett ljud, så hade han gått igen.

- Har nån annan varit här?

- Nej, sa Jakobina.

Hon vågade inte berätta att Jákup bonde hade varit där. Han hade stått i köksdörren med sitt outgrundliga leende. Två gånger två är fyra, hade han sagt, och två och sju är nio, om vi så drar ett plus åtta därifrån får vi noll, men om vi istället hade lagt till fyra hade vi fått talet tretton, och det är ett olyckstal. Två tal har du, noll och tretton, vilket väljer du,

älskade Jakobina.

Så där hade han hållit på och pratat strunt i tio minuter, men Jakobina vågade inte säga ett muck. Sámal Mathias kastade i sig maten, han kände värme och krafter återvända i kroppen. Han hade tänkt sova några timmar men fann att han inte hade råd att sova bort tiden.

- Jag går efter en börda torv, sa han.

Det småregnade ute.

- Mera torv? Men snälla Sámal Mathias, vore det inte bäst att du sov en stund.

Jakobina vred sina händer, och Sámal Mathias gitte inte svara, han gick ner i källaren. Han drog av den röda gummi - slangen från kranen, rullade ihop den och la den i botten på leypen. Några tomma pytsar och flaskor låg kringslängda på golvet, han körde ner dem i leypen, så mycket den rymde och la en säck över, mera kunde han inte ta med sig nu när det var ljusan dag. Så gick han upp i Fagradal efter torv. Regnet tilltog och så snart han kommit utom synhåll ändrade han riktning och vände stegen mot Bálavík.

Det första han tittade efter var spritgravarna och han såg genast att allting syntes åt helsike för tydligt. Det liknade ingenting, han försökte lägga gräset tillrätta över de skurna ärren i marken och använde fingrarna som räfsa, och ändå var det så att om man granskade marken såg man genast att här hade nyligen varit spade i jorden. Det här jobbet är nästan dömt att misslyckas, tänkte han, svårigheterna och mot -ståndet är alltför stort för dig min käre vän, de som vill hindra dig är för många. Men än sen, tänker du ge upp för det? Ska du bara

rycka på axlarna och sticka iväg från alltihop bara för att det ser så hopplöst ut? Nej du, Sámal Mathias, vi ger oss så fan heller, dom ska aldrig i livet få bukt med oss, stå på dig, stå på dig karl, och tvivla inte som Kristian den andre vid Lilla Bält, ty tvivel är första steget mot nederlag. Vidare, vidare, kom ihåg att ännu har ingenting hänt, och vem skulle förresten komma på iden att gå hit. De går aldrig hit utom när det är mycket snö och fåren ska ha extrafoder, och nu har vi ju ingen snö, och vad skulle de då här att göra. Nu ösregnade det, och han gick in i höladan. Regnet dundrade på takets korrugerade plåt, och detta var ett välsignat och välkommet regn. I det slags väder kom aldrig någon ut till Bálavík, han var trygg som i moderlivet och kunde för den delen bara sätta igång att tappa upp. Han drog fram flaskan, den första som han druckit ur, från gömstället i höet och nu såg han att det var mer än hälften kvar, han trodde han druckit mera. Men gör nu inga dumheter, sa han, var nu lika klok som du brukar. Att du tar dig en klunk må väl vara hänt, men bara såpass att du inte somnar. Han fick sig en klunk och en till, skit med det, hade han inte ärligt förtjänat det? Men det här med Balteus var inget gott tecken, säkert var han utskickad av någon för att snoka, men av vem? Det kunde inte vara någon av frigörelsefolket, så mycket var säkert. Fanns det någon i bygden som hade bevakat grundlagen och kungahuset mer manligt än just Balteus? Ingen! Aldrig skulle han gå ärenden åt någon från lösrivningspaket, det hade varit det sista han kunde tänkas göra, förr hade han dött av törst, och det skulle mycket till, för den gamlingen gillade att dricka. Men för den delen, om

Balteus gav sig ut med sina båda kryckor betydde det alltid något särskilt, den gubben var en ryktessmidare och överhuvudtaget en illavarslande gammal asgam. Men lägg ifrån dig flaskan, Sámal Mathias, lyssna på regnet som det forsar ner och här står du utan att lyfta en hand. Tänk om du skulle gå ner på sanden och ta reda på hur djup den är. I det här vädret kan det inte vara minsta risk. Mannen tog fram spaden ur höet, gick ut i regnet och ner på sanden. Han skulle just köra ner spaden, men då var det precis som något sa till honom: Du Sámal Mathias, vänd dig om och titta ett slag. Sámal Mathias rätade upp sig och vände sig om. Ut ur fårhuset kom en liten figur, smög tätt fram utmed husgrunden och tog till benen över bäcken och uppför strandbrinken. Det var en liten pojke.

- Hej du, stopp där, skrek Sámal Mathias efter honom med sin kraxande röst. Men grabben stannade inte. Sámal Mathias kastade spaden ifrån sig och han sprang efter. .

- Stanna din jävel, tjöt han, jag slår ihjäl dig. Och sannerligen, pojken började snubbla över sina egna ben, sjönk ner på knä, fäktade och slog omkring sig med armarna som om han sökte efter något osynligt stöd för att resa sig, kom slutligen på fötter, men blev stående stel som en pinne. När Sámal Mathias kom närmare såg han att det var Ruben, kusin Salomons son.

- Vad satan gör du här, och Sámal Mathias grep pojken om nacken med ena handen och tog honom i kalufsen med den andra, nu ska jag säga dig en sak, din förbannade råttunge. Om du inte håller dig långt bort från Bálavík och om

du knystar, om du säger ett endaste ord till någon om det du har sett, från nu och till din död, så ska jag - och Sámal Mathias drog fram sin blanka kniv ur slidan och viftade med den framför ögonen på pojken - så ska jag sticka den här i kroppen på dig. Och mannen körde kniven i slidan, la upp pojken på låret, klådde honom och slängde honom ifrån sig. Pojken blev liggande där han hamnade och inte ett ljud hördes från honom. Men Sámal Mathias fortsatte med sitt, gick tillbaka igen och vände sig inte om förrän han kommit ner på sanden. Pojken låg som förut. Sámal Mathias tog spaden och började gräva. Ja, vafan smyger den lilla skiten omkring som en råtta och snusar och snor runt överallt, tänkte han, den utsvulna kraken. Det bleka och skrangliga eländet, rena skelettet, går och driver och drar, vad kan han inte hålla sig hemma för. Och det här krypets far, fy fan, en vanära och skam för hela släkten, borde hellre försöka se efter pojkstackarn än sitta och göra sig märkvärdig med pensel och blyerts. Och vad gör mamman för dom, skitkaringen. Bara sitter, flyter i sitt fett och gitter inte lyfta rumpan från stolen. Äter maten ur munnen på de andra. Man kan bli förbannad för mindre. Och det skulle inte förvåna mig om Salomon var nåt slags lösrivningskarl, det skulle inte förvåna mig, och hur står det då till med avkomman, en sån här snorunge. Är väl inte att undra på om den får sig en liten rispa av kniven emellanåt eller en snyting så han blir liggande. När pappan bryr sig så lite om grundlagen och kungahuset. 1

Sámal Mathias såg inte upp. Han grävde förbittrat, och hade inte grävt länge förrän spaden slog mot sten. Så grund

var alltså sanden, nej där fanns inte tillräckligt djup för en tunna. Han skyfflade tillbaka sanden och slätade noga till efter sig. Han kikade uppåt och såg att pojken fortfarande låg där i regnet. Mannen började leta efter ett annat ställe att pröva om det kanske var djupare där, men hade tappat lusten att gräva. Han tog det lugnt ett slag.

Jamen, vem är det som bär skulden till allt detta, vem, om inte Salomon och hans eländiga avkomma. Varför låter dom grabben löpa så här vind för våg. Varför håller dom honom inte hemma. Hade dom haft honom hemma och sett efter honom, så som föräldrar ska se efter sina ungar, så hade ingenting hänt.

Åter körde Sámal Mathias spaden i berghäll och skyfflade tillbaka sanden i hålet. Jag måste väl inte ha slagit ihjäl pojken? Om så skulle vara, är det mitt fel? Jag menar, det var jag som gjorde det, det var min hand som gjorde det, jag ska inte gömma mig bakom en lögn som ett annat kräk, men är det egentligen mitt fel att jag gjorde på det sättet, är det inte i själva verket Salomon som har skulden? Han kunde hållit grabben hemma. Han kunde sett efter honom så som pappor ska se efter sina ungar, haft honom hemma och lärt honom snickra och gräva. Sámal Mathias hade klappat sanden färdig över nästa grop och kastade en sned blick ur ögonvrån upp i slänten. Pojken låg där än, Gud hjälpe mig, han låg som livlös.

- Herre min Gud, tänkte Sámal Mathias, vad är det jag har gjort? Vad är det jag har gett mig in i? Har jag tagit livet av en

människa? Ar jag en mördare? Hur ska jag då kunna leva efter denna dag? Hur ska det då gå med mig? Seså, nu gräver jag ytterligare en grop och då den är klar tittar jag efter, och om han ligger kvar måste jag dit upp och ta reda på vad som har hänt. Jag kan inte bara låta honom ligga.

Han grävde den tredje gropen, kom åter ner till berghäll, fyllde tillbaka sanden, slätade över..Så tittade han upp. Där fanns ingen pojke. Han rätade på ryggen och tittade efter ordentligt, nej, ingen pojke, han var försvunnen. Då böjde sig mannen fram och stödde sig mot spaden.

-0 Herre, vad är all världens stas och prakt emot Din hjälp. Vad är all vår strävan här. på jorden värd emot Din nådefulla famn. Här gör man sig nästan till dråpare för en tunnans skull, en tunna med något i som rinner bort och aldrig kommer åter. Vad är det emot den stora djupa brunn som vi kan dricka ur i eviga tider. Tack, ur mitt hjärtas fullaste djup, tack. Trots allt är Du den bästa vännen i nöden. Det är fuller visst och sant att hädanefter går vi på möte varje onsdagskväll, och barnen ska med.

Ensam på sin vakthållning uppe i ladan stod mannen och talade med Vår herre nästan hela den ljusa dagen. Då och då tog han sig en liten klunk ur flaskan, mest för att inte somna - det fick han inte göra för allt i världen. Somnade han skulle han knappt vakna igen, och ingen vet vad som kunde hända under tiden, men det susade och brusade inne i skallen som ett väldigt vattenfall - ljudet var så sövande. Han måste kämpa emot och röra på sig så mycket som möjligt. Därför gick han två

gångar upp i Bálavíksdal och det kändes fint att gå i regnet och vänta på skymningen. Han längtade att komma igång med arbetet och det hade knappt börjat mörkna när han kom in på sanden med tunnan.

Nu kunde han rulla den mycket längre in, men inte ända upp på det torra, det orkade han inte, men han behövde inte längre stå så djupt i vatten, och så hade han ju slangen till hjälp den här gången. Skam till sägandes hade han glömt den hemma kvällen innan, han hade blivit så arg och förbannad över detta, men försökte arbeta av sig ilskan med det extra arbete som följde av glömskan. Nu stack han in slangen i hålet och ner i spriten, sög några gånger tills han kände flödet på tungan, svalde några droppar, satte slangens andra ända i den största bojen och lät det rinna. Det här var så otroligt mycket lättare. Han höll bojen mellan benen så den inte skulle flyta bort och kunde stå med händerna i fickorna och titta på och bara passa så det inte rann över, ty det blir fullt före råge, som Bartal i Heimabeiti hade sagt om han varit här.

Å vad Sárnal hade lurat dem allihop, vad stora ögon de skulle gjort om de vetat vad han sysslade med. Där låg tunnan framför hans fötter som en fet kviga, luden av sjögräs som lojt svajade omkring den i takt med de små vågorna, och medan de båda förenade kärnen, bojen och tunnan, helt vänskapligt kluckade och sörplade tillsammans, klappade mannen de välvda laggträna och sade:

- Min ebb och min flod, mitt blankvatten, min vindkåre, min vrakvind och min vandring från Loppuland och ut till Bumsatanga, från Bumsatanga till Bálavík, å, alla mina strand-

fynd tillsammansantagna, mitt stora fynd, mitt livs fynd, min fiskebank och mitt mål, mitt liv och min död, vad hade våra fiender och avundsmän inte gjort för att få äga dig, vad hade de inte gjort för att bestrålas av din soluppgång och dina somardagar, dina fågelflockar, fisklaster och fårahjortar. Men, vännen min, hedenhundar har icke inne på kyrkgolvet att göra. Tag till exempel en man som Jens, som vill skära av banden med Danmark, svika grundlagen och hänga upp vår kung i galgen som en annan fågelskrämma. Är han värd att så mycket som knyta skosnörena på Sámal Mathias? Eller ta den här Jákup bonde. Han kunde haft femton feta, runda, blankpälade kor i fjöset. Och vad har han? En sketen tacka som aldrig har lammat och fyra stapplande gamla fårkrakar som inte orkar resa sig utan hjälp av rep och talja, och likväl är han så oförskämd att han vågar gå ute bland hyggligt folk och titta dom i ögonen och göra narr av oss andra som har lite djupare tankar om det hela. Är han värd att torka Sámal Mathias i ändan? Eller ta Marinas Kaj Erik eller Niels Petrus i Kokan, är de värda att bädda din säng, Sámal Mathias, är de värda att äga din tunna? Nej, du kära tunna, du det bästa som Vår herre gav, din rätte ägare är inte rackarpacket, inte Columbus, inte Vasco da Gama, utan Sámal Mathias, son till Justinas vid Neyst, som växte upp i ett gåshus och dock fann leden söder om Det Goda Hoppet.

Det tog längre tid att fylla upp i alla krus och flaskor än Sámal Mathias hade räknat med, det blev ebb, det blev flod och fortfarande var det mycket kvar i tunnan. Flaskorna låg på sanden, men han tyckte det var bättre att få tunnan ut på sin

plats innan han började gräva ner dem. Det hade ösregnat så gott som hela tiden men nu klarnade det och han måste hänga ytterligare sex tunga stenar i tunnans innan han fick ner den under vattenytan, så lätt och svårmanövrerad hade den blivit.

Så lastade han leypen med flaskor, tog den på nacken, det skalpade och mumlade så innerligen trivsamt på ryggen för vart steg han tog, och det var just när han kom upp till ladan som han fick en strålande idé. För tusan, tänkte han, och skakade av skratt, du är utan vidare den listigaste av listiga, Sámal Mathias, men att du var så förbannat knepig visste jag faktiskt inte.

Han stannade inte utan fortsatte att gå och ställde inte leypen ifrån sig förrän han kommit längst in i dalbotten invid en stor klippa under Krókarfjäll. Där hukade han sig ner vid en lutning i terrängen, tog flaskorna ur leypen och lade dem försiktigt på marken, och det var när han var på väg ner efter nästa hörda som han fick nästa lysande idé, och åter gick han och skakade av skratt. Herregud, Sámal Mathias, var tar du allt ifrån. Kommer det bara till dig utan vidare från ingens stans - eller?

Sámal Mathias hade hittat på hur han skulle dra alla sina avundsmän vid näsan. Han skulle gräva ner alla sina flaskor här uppe vid Krókarfjäll, även dem som nu låg under grästorgv nere vid fårhuset, och så skulle han gräva ytterligare fem hundra gropar kring fårhuset. Säkert skulle de bli nyfikna och ta reda på vad all den uppgrävda marken kunde betyda. Och de skulle leta under vareviga tuva, och vad skulle de finna? Jord! Ingenting annat än jord! Sámal Mathias måste stanna ett

slag, han var nära att kvävas av munterhet. Mask och mull och inget annat. Kanske skulle de börja leta på andra platser också, kanske satte de igång att gräva upp hela utmarken, men aldrig skulle de börja gräva invid Krókarfjäll, för de visste inte hur snillrik Sámal Mathias kunde vara, och kanske tänkte han gräva tusen gropar, tusen ... Sámal Mathias orkade inte fantisera längre, han stod still och gläfsste rätt ut i luften, han kunde inte dra andan längre. Nej, nu måste han sluta upp med de här tankarna annars skulle han kvävas, och vad fick han då för nytta av sin dyrbara tunna? Men han hade svårt att sluta tänka på vilket slit de skulle få - att gå där och vända på vareviga tuva och så bara hitta mask och mull.

Fem gånger ner och fem gånger upp måste han gå innan han hade fått alla pytsar, flaskor och kärl på plats, femte gången tog han med sig spaden och det kluckade i honom lika mycket som det kluckade i leypen - å, gud så snopna de skulle bli. Han hade nog tänkt att flytta alla flaskorna från fårhuset in i dalbotten och gräva ner dem också nu i natt, men det började redan ljusna, så det fick vänta till nästa gång det skymde. Även denna gång gjorde han en avstickare till Fagradal efter torv på hemvägen för att visa alla avundsmännen att han inte kom från Bálavík, men då han nalkades bygden gitte han inte vara förbannad på någon, det fanns ingen som var värd att bli förbannad på. Han stälpte ut torven i boden och gick ner i källaren med leypen. Jakobina kom storgråtande ner genom källarluckan till honom:

- Oklahoma är minsprängd, hickade hon.

Deras son Peter Magnus seglade med Oklahoma.

- Men Gud vare lov är alla räddade.

- Jag ska gräva femhundra gravar, flinade Sámal Mathias, och det var bara ett litet väsande kvar av rösten.

Jakobina som var upplöst i gråt stirrade på mannen. Kring munnen och hakan hade han skorvar blod. Läpparna var ett enda sår, och ögonen stod ut som två uppsvullna kulor ur ansiktet, Hon försökte på nytt:

- Kanske är han sårad och lemlästad.

- Kanske tusen, fnittrade Sámal Mathias och ville fram till stegen och upp i köket. Men Jakobina ställde sig i vägen.

- Du går inte upp i köket som du ser ut, sa hon. Jag har flera väninnor där.

- Kör ut dom, annars kör jag dynggrepen i röven på dom.

Jakobina gick upp i köket, och strax därpå ropade hon ner i källaren:

- Kom nu. De har gått.

Han fick torra kläder och mat. Ingen sa ett ord. Men medan han satt och nickade och hängde över bordet och småflinade för sig själv, och hon gick och plockade och tittade på honom i smyg och inte visste vem han var, råkade han kasta en blick ut genom fönstret. Då såg han Rubens, Salomons son, uppe på åkern.

- Där går den jäveln, sa han, reste sig och tog ner bössan från väggen, laddade den med en patron, gick ut på trappstenen och slängde iväg ett skott. Jakobina stod vid fönstret och såg ingenting utom en svart tacka som rusade upp mot stengärdena.

- Var inte rädd, sa Sámal Mathias, då han kom in i köket

och såg hur uppskrämd hon var- det där dör han inte av, det var bara löst krut.

En stund senare gav han sig iväg igen med leypen - efter torv, som han sa, och han vinglade där han gick. Det gör detsamma, tänkte han, det är ingen som ser mig, jag är osynlig och kunde för den delen gå raka spåret till Bálavík. Men skit. Låt oss bara komma ur sikte först, så tar vi en annan riktning sen. Några steg mer eller mindre spelar ingen roll.

Han ställde ifrån sig leypen i ladan, tog spaden och började gräva de här små gravarna runt om huset, kanske tusen allt som allt, och det var fint väder, stilla och torrt, faktiskt bästa tänkbara väder för att ta sig en tur ut till Bálavík, om någon skulle få lust till det. Men Sámal Mathias skulle de inte kunna se även om de kom hit ut, för han syntes inte, han var osynlig liksom de hädangångna gamla som både fanns och inte fanns. Och kom de, skulle det stå dem dyrt, ner skulle de, ner med huvet före i dessa samma gravar som han grävde för att slå blå dunster i ögonen på dem. Tusen gravar, och grundlagen skulle ligga som skyddsvärn omkring kungahuset så länge denna världen bestod.

Som han nu stod där och grävde mitt i fullaste dagsljus, hörde han plötsligt ett besynnerligt plask ute i viken, och där såg han sin tunna skjuta högt upp ur vattnet i en väldig kaskad. Sámal Mathias slängde spaden ifrån sig och störtade ut i vattnet. Vad hade hänt?

- Ner med dig, sa han och pressade hårt mot ena änden på henne, ge dig iväg ner till botten innan jag ... men tunnan vred

sig undan. Jaså du vill inte, din jävla märr, men jag ska nog få dig att lyda. Ner din satan, annars ska jag nog tunna till dig. Var är stenarna, ditt förbannade as, om du har ruskat dom av dig ska du se att jag är karl att lägga tunnband kring stenarna både uppe och nere och stena de helvetes jävla tunnbanden och sprita dig med tunnans mellan banden. Ner! vrålade Sámal Mathias och vräkte sig, med all kraft över tunnans, men där lade han visst an för hårt, tunnans rullade runt med honom, han plumsade på huvudet ner på andra sidan odjuret, ett ögonblick stod benen rakt upp mot skyn innan han kom underfund med vad som var upp och vad som var ner på honom.

Och nu var Sámal Mathias inte att leka med, han kastade sig på nytt över tunnans och ville upp och sitta på den, men den stretade emot som en gammal genstörtig märr, vattnet sprutade om dem.

- Haha, du vill sprita dig undan, men det ska du veta att ingen spritar sig undan från Sámal Mathias utan att han spritar tillbaka tusen gånger värre. Tömmas ska du till sista botten-skyllan, vridas som en skurtrasa. Jag ska nog vrida tunnbanden av dig. Ner med ändan, till botten med den. Jaså du sparkar din fan, jag ska nog lära dig jag.. Bättre illa fly än inte fäkta.

Himmelens ljus flödade ner över märren och mannen, klippor och får följde den ojämna kampen, och bergshamrarna, som låg som band mellan fjällens sluttande partier, gick i vågor från ena änden till den andra som pappersgirlander, fladdrande för vinden.

- la om så Krókarfjäll störtar ner över oss, till botten ska du med både röv och rev. Du kommer inte undan hur fan du

än bär dig åt, och din allra sista droppe ska jag nog krama ur dig, sen kan du flyga och fara vart djävulen du vill ty nu har Sámal Mathias haft sånt helvetes besvär med dig att nu gitter han inte glo dig i bläsen längre.

De brottades ännu en stund, mannen prövade med att rycka i de långa tågorna av sjögräs, men tunnans var outtröttlig. Slog han slog hon tillbaka, sparkade han sparkade hon igen, flera gånger hade han fått ändkanten upp i ansiktet och hade blödande jack över näsan och i pannan. Till sist stod han bara stilla och glodde, han flämtade stönande och det pep och hulkade ur honom när han drog efter andan, armarna hängde döda utefter sidorna. Okej då, sa han, satte foten i ändan på tunnans och skickade ut den i viken, far åt helvete med dig och kom aldrig tillbaka.

Märren hade segrat över mannen. Han vadade i land, men medan han gick uppför stranden fick han åter ett av sina lysande infall, från ingenstans. Hur var det nu, hade han fyllt alla sina flaskor och krus? Undras om det inte ligger några kvar uppe i höet på skullen. Om jag nu tömmer märren på hennes sista droppar så har hon lik förbannat inte segrat. Hon ska släppa ifrån sig det sista, jag skiter i att det är ljusan dag, allt är på min sida, jag är osynlig som vinden.

Sámal Mathias gick upp i ladan, kravlade upp på skullen och kände sig för med händerna, han råkade lägga ner huvudet och somnade tvärt. Då hade han inte sovit på inemot fem dygn bortsett från två timmar samma natt han fann tunnans. Nu sov han hela dagen, hela kvällen, natten igenom och hela nästa dag och han vaknade inte förrän det började skymma.

Torrt, strävt hö. Det luktade hö, han hörde sorlet från en bäck, hur kunde det komma sig? Han försökte resa sig, men förmodade inte. Vad hade hänt? Var var han? Och varför allt detta hö? Han kände sig kall och stel som en istapp och samtidigt hade han ont i hela skrovet så det skrek om det. Mödosamt kom han upp på knä, samlade sig en stund och lät sig så glida ner från skullen, men när han kom ner på golvet vek sig benen under honom. Han stödde sig mot väggen och vacklade fram till dörren, men var så styv att han hade svårt att flytta fötterna. Han öppnade dörren och såg en märklig syn. Nedanför låg Bálavík, på sanden stod en jättelik tunna På ända och runt om fårhuset och höladan, där han av en eller annan anledning nu befann sig, var marken uppgrävd och tuvor och tiltor låg härs och tvärs överallt. Där låg också repstumpar kringslängda i ringlar som fårtarmar, några av dem med vidfästade ändringar av fårhorn.

Vad har hänt, tänkte mannen, vad har försiggått här? Bredvid hans fötter stod leypen, i leypen låg flytbojen av uppblåst hundskinn, skitig och dan och ovanpå bojen låg en papperslapp med några ord nedkrafade. Sámal Mathias tog lappen och läste:

”Detta kunde kostat dig flera år i buren. Du kan tacka försynen att vi nu är flera om det. Hundbojen är din. Bästa hälsningar. Flera byamän.”

Sámal Mathias stod en stund och tittade på papperslappen, så rev han sönder den i småbitar, släppte bitarna och lät dem snöa ner på ladugolvet.

De har varit så heta på det att de inte har gett sig tid att

göra snyggt efter sig. Men det är deras sak, det ska få ligga som det ligger, jag tänker inte städa upp efter den här kalabaliken, inte ens om jag fick all världens sprittunnor för jobbet. Sámal Mathias körde ner spade, stavlampa och alla verktygen i leypen bredvid hundskinnsbojen, fick upp leypen på nacken och började gå. Det gick inte fort, benen ledade sig som rostiga gångjärn och smärtan sköt som eldsflammar genom lemmarna för varje steg. Men det gick bättre allteftersom han fick lite värme i kroppen. Det började skymma, och det var något längst inne i honom som hela tiden värkte och ville ut, det malde och malde i tankarna, men han kunde inte komma på vad det var, och säkert var alltsammans bara en dröm.

Det var nermörkt då han kom till hemmagärderna, och när han gick genom inmarken hörde han rop och sång bland husen. Ja, ja, tydligen fanns det folk som kunde roa sig en sån här vinterkväll, det fanns de som kunde sjunga och ha det bra. Underliga liv.

Jakobina hade hängt upp mörkläggningsgardinerna för köksfönstret, hade tänt fotogenlampan, elden sprakade i spisen och barnen stojade omkring henne, och allt stannade upp när de såg vem som kom.

- God afton, sa Sámal Mathias som en främling, men rösten hade han fått tillbaka.

- God afton, viskade Jakobina. Gå ut och lek en stund, barn, sa hon lågt med mycket blid röst. Barnen rann ut på ögonblicket, som om också de var rädda för den här främlingen. Sámal Mathias stod på golvet, halvblundande, med hopknipta ögon, ty ljuset bländade honom, Ansiktet var fullt

av sår och skråmor, men han var inte så uppsvullen som han varit tidigare, och påsarna under ögonen var nästan borta.

- Kunde jag kanske få lite mat av dig, sa han.

Maten var just färdig, och hon dukade fram åt honom. Han satt tyst och åt. Utanför hördes sång från glada män.

- Inget nytt? harklade han fram.

- Inget nytt? upprepade hon och tittade på honom från sidan. Hon kunde inte få sig till att prata med honom, hon kände inte igen honom.

- Anna Katrina är bättre nu, sa hon tvekande.

- Har hon varit sjuk? frågade Sámal Mathias.

- Har hon varit sjuk? ekade hon, och nu måste hon lägga ifrån sig matgöromålen och ordentligt titta på honom. Han satt försjunken i sig själv och åt, som visste han inte om någonting.

- Vet du inte det? frågade hon.

- Hur skulle jag veta det? Det är ingen berättar något för mig.

- Hon har legat i lunginflammation i fyra dar. Doktorn har varit här.

- Vad säger du - varför har du inte berättat det?

- Och då vet du inte heller att Oklahoma är minsprängd?

- Oklahoma minsprängd! Och Peter Magnus?

- Alla blev räddade. Vi fick telegram från honom idag, och han säger att allt är bra. Ja det ligger där på bordet.

- Men herregud, Jakobina, varför har du inte sagt något till mig?

- Varför har jag inte sagt nånting? Jag har sagt det. Allt

har jag sagt till dig. Men vad har gått åt dig, Sámal Mathias, var har du varit, och vad har du gjort? Du har inte varit människa de här sista dagarna. Jag har varit så rädd för dig, jag har inte varit lugn en endaste sekund.

Sámal Mathias kunde inte svara.

- Då minan kom upp på sanden måste alla flytta bort häriifrån, men vi kunde inte lämna huset för Anna Katrina var så sjuk. Om du bara visste vad jag har varit rädd. Jag har närapå dött flera gånger om. Men ska du inte gå upp och hälsa på Anna Katrina, hon har frågat efter dig hela tiden. Men tvätta dig i ansiktet först, du ser ut som en olycka.

Under takfallet i en pytteliten kammare låg en blek och genomskinlig liten flicka. Hon var mycket svag, men log mot sin pappa.

- Var har pappa varit? frågade hon.

Han satt på sängkanten och vände sig bort från henne, tittade upp i takhörnet, en smula hjälplöst.

- Pappa har inte varit nånstans, sa han.

- Men varför har pappa varit så länge borta, varför var pappa inte hemma när doktorn kom?

Han vände sig mot henne och strök henne genom håret och över kinden med sina grova, slitna händer.

- Hur mår Anna Katrina nu? frågade han.

- Jag mår mycket bättre nu, sa hon, doktorn sa att jag var nästan frisk. Men varför har pappa så mycket sår i ansiktet - och på näsan också? Och hörde pappa när minan sprängdes? Var var pappa då?

- Pappa var nere vid båthuset, pappa letade efter vrakgods.

- Vi var så rädda, mamma har gråtit, och vi har alla tackat Gud för att Peter Magnus inte dog med Oklahoma. Men varför har pappa så mycket hö i kläderna?

Utanför hördes rop och skral, och han satt och väntade på ett tillfälle att komma därifrån.

- Nu är Anna Katrina trött. Det är nog bäst att Anna Katrina vilar sig lite. Pappa måste iväg nu

- Varför måste pappa redan gå? Pappa kan väl stanna kvar hos mig - det är så tråkigt att ligga här ensam.

- Pappa kommer tillbaka, pappa måste bara ner i källaren ett slag och göra något.

- Vad ska pappa göra i källaren i kväll?

Sámal Mathias funderade länge, harklade sig och klädde sig i de täta ljusa krullorna, han tittade grubblande på sin dotter med sina små runda ögon.

- Jag ska sortera potatis, sa han omsider. Och så gick han, men inte ner i källaren utan in i köket. Det sved och kliade över hela kroppen, han var tvungen att tvätta sig och han låste dörren så ingen skulle komma och se honom naken. Jakobina hjälpte honom, ställde baljan på golvet, slog i varmt vatten och tvättade honom på ryggen. Hon blev förskräckt när hon såg alla skrubbsår och skärsår som skarpa skålnäckor, andra skaldjur och den hårda klippan hade ristat i hans kropp, men hon vågade inte fråga varför han var så illa tilltygad, av fruktan för att komma alltför nära det som hänt honom.

Sámal Mathias gick tidigt i säng, en oändlig trötthet kom plötsligt över honom och det var inte mer än jämnt att han orkade välta sig in över sängkanten, men så, med ens, var

sömnen som bortblåst. Utanför stegrades sången och tumultet och någonstans i närheten hade de slagit ring till dans. Det hördes att karlarna var på ett överdådigt humör fastän det inte fanns något särskilt att vara glad för. Världen var sannerligen inget att ställa till med fest för, så ond och ful som den var. Fartyg blev minsprängda, städer sköts i ruiner, och här gick folk som galna och sjöng och trallade, säkert skulle länsman snart gripa in och sätta stopp för detta gudlösa hån i denna onda tid.

Men det som malde i mannens tankar och hela tiden sys-selsatte honom var inte så mycket världskriget som dalbotten längst inne vid Krókarfjäll och en speciell, stor klippa där. Hade han varit där eller hade han inte? Var det en dröm eller var det inte? Och om han varit där, vad hade han i så fall gjort? Bara gått dit och hem igen - eller? Det var frågetecknet bortom detta "eller" som fick honom att ligga och vrida sig.

Jakobina kom också och lade sig men blev hela tiden störd, kunde inte somna för maken.

- Varför kan du inte ligga stilla, klagade hon, jag får inte en blund i ögonen som du snurrar och snor. Och vad de bråkar utanför. Att de inte skäms att bära sig åt så här på en Guds vanlig vardag. Och varifrån har de fått allt brännvin som de kolkar i sig?

Sámal Mathias försökte att ligga pin still. Detta ELLER. Detta förkrossande ELLER. Han glömde allt annat, glömde att ligga still, och så vände han på sig igen.

*Kong Kristian stod ved højen mast
og holdt sig fast,
skrålade en röst.*

Det var det värsta han hört. Kung Kristian som blev sårad gånger och likväl reste sig på nytt och stod upprätt utan att hålla sig fast i vare sig det ena eller det andra. Väl är jag sårad, men inte dödligt, sa han sedan han fått 23 sår. Vem av dagens lösrivningsmän hade kunnat resa sig efter så många hugg? De hade blivit liggande som käglor redan efter det första. Och vem av lösrivarpaket hade kunna säga dessa märgfulla ord. Jens kanske? Eller Jákup bonde, som inte en gång klarade av att mocka under sina fyra gamla tackor. Men hör, vad dom tar i! Landet skulle snart gå under i brännvin och vanvett om detta rackarpaket fick makten, så som de hade tänkt sig.

(Men här hade Sámal Mathias fel. I byn fanns inte fler än tre män som gick in för lösrivning från Danmark. Kanske ändå bara en enda, Jens. Och visserligen kunde Jens ställa till med åtskilligt, men att ensam få igång ett så väldigt tumult som det som nu brutit ut i byn, det hade han ändå inte klarat.)

Fram på natten klev Sámal Mathias ur bädden och började klä på sig. Jakobina satte sig strax upp.

- Vart ska du gå? frågade hon.
- Måste ut och skita, sa han, har så ont i magen.
- Du går inte ut och dricker, väl?
- Nej, nej, nej.

Barnen låg i sin trygga sömn i säng eller på golvmadrasser. Anna Katrina hade slutat hosta. Mannen tog stavlampan på

köksbordet och gick ut. Det var kolmörkt och frisk vind, västan var det, men inget regn. Han smög upp mot inmarken mellan alla travar av strandgods, satte fart mot stengårdsgården och var snart i utmarken, men länge än kunde han höra rop och larm från rackarpaket, som nu gick an som ena djävlar och kolkade i sig tjuvgodset.

Men tänk om det nu bara var en dröm som drev honom ut denna långa väg i svarta natten. De gånger han färdats samma väg de senaste dagarna och nätterna hade han haft ett fast mål framför sig, och nu var det kanske bara en dröm. Och det var natt runt om honom och månen var i nedan, han skönjde nätt och jämnt den svarta konturen av land mot himlen, men annars inte skymten av ljus utom det från lampan, som han omväxlande tände och släckte. Trots allt visste han hur han gick och vart han var på väg, även om han inte var säker på varför han gick här, men han vände inte om, inte under några omständigheter tänkte han vända om.

Han riktade lampskenet rakt ned framför fötterna och ville inte låta ljuskäglan spela alltför långt bort. Vinden susade som väldiga vingslag, i hamrarna svängde jättelika dörrar suckande på sina gångjärn och där bakom klippan satt någon Och hostade. I skenet från lampan glänste vattenpölar som ögon. Var det inte idiotiskt av honom att gå här i mörkret i de öde markerna efter något som kanske var en dröm invid en klippa. Förr sa man att det bodde dvärgar i klipporna, man kunde höra hur de smidde sina vattenhärdade knivar. Tänk om han nu förvillade sig in bland en flock övernaturliga väsen och aldrig mer blev människa. Borde han inte vända om. Det vore väl ändå bäst.

Sámal Mathias hade ofta gått ensam ute om nätterna, men alltid följt en välkänd led utefter stranden och alltid med ett mål framför sig. Han trodde inte på såna här sagor om jättar som kunde flytta fjäll och kasta klippor på varann. Sägnerna om troll och huldrefolk var inte annat än sagor och påhitt och han hade aldrig brytt sig vidare om de övernaturliga. Självt hade han aldrig sett något, men han kände folk som hade sett. Ola Danjals Anna hade sett besättningen på Malarbåten gå upp mot kyrkogården. Hennes man var en av dem. Man hörde aldrig av dem. En ung kvinna satt och gav sitt barn bröstet. Det var på kvällen. Då kom hennes man in, han hade huvudet under armen, han hade störtat utför fjället på sin häst samma dag. Om nu Sámal Mathias riktade lampskenet mera snett uppåt - tänk om han plötsligt fick se en huvudlös man stå där framför sig i ljuset med huvudet under armen! Och varifrån kom de här ljuden? Marken var våt och han hörde förstas sina egna steg som sjönk ner och klafsade i gräs, sand och myrhål, byxorna skavde mot varann med små klappande ljud, bäckar rasslade och porlade, och längre bort hördes bruset från tidvattnet ute i Aldansfjord blanda sig med bränningens slag inne vid strand. Men det var andra slags ljud, ett suckande slurkande som han inte kände igen. Det gick ju massor av får och hästar här i markerna, och harar, men de var alla tigande djur. Kråka och korp fanns också i utmarken om vintern, och någon gång hade han sett horsgök, men allt det är ju fåglar som tiger denna årstid, fast de om sommaren har allsköns ljud och läten för sig.

Men - å andra sidan - vem kunde ha ont i sinnet mot Sámal

Mathias, vad ont hade han gjort, mot vem? Inte den minsta smula! Visst var det sant att han var dålig på att gå i kyrkan, och något möte hade han inte varit på under den senaste mansåldern, men nu skulle hela familjen börja gå varenda onsdagskväll, och han skulle själv se till att barnen började i söndagsskolan, det var ju rena skandalen så lite gudsord som de fick höra. Och det var också en skandal att han svor så illa, men allt det där skulle bli annorlunda i fortsättningen.

Kunde det verkligen vara så att han var förföljd? Att de ville veta vad han hade för sig? Sámal Mathias stack in bakom ett klippblock och stod orörlig och tryckte mot den kalla stenen. Var det verkligen så galet att dessa avundsmän inte kunde låta honom vara i fred nu när han var beredd att sätta livet på spel och sälja sin själ för att få klarhet i om han drömde eller ej?

Allting var bakvänt och fel. Karlar som blev vilda av hänryckning då de sjöng om gamla kungar som Olav Tryggvason och kungen av Uppland. Varför blev de inte vilda av hänryckning över Kristian den fjärde och sjöng om honom, som stod så fast som någon trots att han var sårad av 23 hugg. Blev nånsin kungen av Uppland sårad 23 gånger kanske? Och vad för stordåd gjorde Olav Skötkonung? Hoppade skiträdd i havet fast han inte fått ett enda hugg. Skulle det vara nåt att skryta med? Sámal Mathias stod länge och väntade, men ingen kom förbi. Nej, det kunde man ju räkna ut. För det första tordes det jävla rackarpacket inte gå ut när det var mörkt, och för det andra hade de druckit sig sanslösa av tjuvgods och kunde inte stå på benen.

Mannen fortsatte sin nattliga vandring, runt omkring honom var luften fylld av underliga ljud, och där i ljusskenet stod en likblek man framför honom.

- Hej, Sámal Mathias, hallå, ropade denne, stanna, vänd om och var inte sån idiot — du letar efter en dröm.

- Vad händer om jag nu vänder om, sa Sámal Mathias, då är hela mitt liv en dröm, och då kan jag likaväl fortsätta.

- Hej, Sámal Mathias — en annan likblek man grep honom i axeln, lyssna på mig din dumskalle, stanna ett tag och hör vad jag har att säga. Tror du inte jag har slitit och tröttat ut mig, tror du inte jag offrat allt och alla, tror du inte jag har missbrukat mitt liv, kämpat genom eld och elände för att ur böcker leta fram de ädlaste ord, och vad fann jag, då jag omsider kom till den gråa klippan vid Krókarfjäll? En dröm, Sámal Mathias, allt var blott en dröm. Vänd om, Livets Fynd finns inte. Det finns ingen farled söder om Afrika. Columbus seglar och seglar men kommer aldrig till Amerika.. Amerika finns inte.

- Finns det inte framför mig så finns det heller inte bakom mig, sa Sámal Mathias, jag vänder inte om, vik hädan, låt mig vara i fred och gå som jag vill och hindra mig inte.

Likbleka män och huvudlösa män stod huttrande och stirrade på honom som täta, förbiglidande dimstoder, men Sámal Mathias lät sig inte stoppas, han höll sin kurs och gick oförtrutet vidare upp över hamrar och tunga branter, över ljunghedar och svårframkomliga passager med grus och sand och kom så ända in under Bálavíksfjäll, där som stigen vänder in i Bálavíkdal.. Suset från ån nådde honom och bruset från ha-

vet ökade plötsligt när han nu kom upp på brinkens kant. Strax därefter kunde han hoppa över ån, så följde han en smal fårstig utefter åbrädden, och ju närmare han kom, desto mer ökade han stegen.

På ömse sidor om honom, visste han, reste sig fjällen upp i mörkret för att till sist försvinna högt i skyn, hammare efter hammare. Inklämd mellan dem låg den lilla dalen och dalbotten som en handflata väl skyddad av sin väldiga kropp. Sámal Mathias hade bråttom. Hemma väntade barnen och framför honom - ja, vad var det han hade så bråttom till?

En dröm? Han kom till klippan och lät ljusstrålen spela över marken, och där var de allesamman, hans gropar, rad på rad i led efter led. De var visserligen slarvigt hoplagda, vem som helst som kommit förbi hade kunnat upptäcka dem. Men hade någon varit här? Han grävde upp en av dem. En rund aluminiumflaska med kork kom fram. Han tog den mellan händerna och hörde hur det skvalpade, och antagligen var det vatten i den. Han slet ur korken, satte flaskhalsen till munnen och lät det rinna. Det var rena spriten som brände ner i matstrupen och satte eld i buken. En ljuvlig brand. Lågan slog ut ur kläderna, ut ur skorna, de slog ut genom näsa och öron.

Han måste lägga sig ner. Han hade ryggen mot klippan och flaskan mellan knäna, och rätt som det var började det bubbla i honom. Som bubblor som lossnar från botten flöt ljuden upp ur honom och ekade mot fjällsidorna upp genom branter och hamrar. Herregud, så han hade lurat dem. Så han hade vilselett dem. Nu gick de hemma i tunet och trodde de hade gjort livets största fynd, och så var det precis tvärtom.

Mannen eldade på, nu när han väl satt fyr. Men stilla dig, Sámal Mathias, stilla dig, ta dig inget oråd före, se till att komma på fötter, ty nu rundar vi Goda Hoppet och stävar mot Malabar med bågnande segel. Livet är ingen dröm, livet är fullt av strandfynd, soluppgångar och strömskiften på Aldansfjord. Vi visste det, vi visste det hela tiden innerst inne, och nu måste du se till att städa upp efter dig så ingen kan avslöja ditt dyrbara förråd. Men lugn, vännen, ta det med ro. De kommer aldrig att leta här, det har de inte fantasi till. Och om några veckor är alltsammans gömt under grönt gräs.

Och medan gräset grodde kom våren och en vacker sommarmorgon spordes märkliga nyheter från huvudstaden. Där hade gått grindabud och från telefonstationen fick man veta att alla de nyfikna, som stod ute vid Skansen och såg grindvalsfloken komma in mot Glyvursnäs berättade att strålen från valarnas blåshål stod himmelshögs upp mot Bordans fyr som vattenmassorna från ett vattenfall när de av stormen slits upp i luften från flodbädden.

- Nej, nu tror jag de har fått fnatt på hjärnan i Havn, sa Jákup bonde och såg sig omkring med sina smala, kisande ögon. Man hade samlats utanför telefonstationen för att diskutera den här besynnerliga grinden och hur det skulle gå med den. Niels Petrus satt framåtböjd på tredje trappsteget med armbågarna på knäna och armarna som en bro tvärsöver benen. Det var morgon och det allra finaste väder med solsken

- Blåsstrålen som en rykande fors? sa han. Det är lögn. Det är kolsvart lögn. De där kontoristerna vet inte vad blåsstråle är för nåt. De är ungefär lika klyftiga som de idioterna som trodde sig se Guttorms tupp bära en hel bjälke på sporen, ja, Guttorm i Mula ni vet, och så var det bara ett halmstrå. Jo, jo - innan man vet ordet av har ett halmstrå blivit en

bjälke, det beror ju bara på hur pass rädd man är. Nej den här grinden ska de skicka till havs igen.

Snart kom nästa meddelande, nu hade grinden kommit in på redden, och det var inte grindval utan kaskelotval, och folket i Havn tänkte driva dem på land. Då fick Jákup bonde skrattkramp.

- Nej håll i mig, fick han fram, nu måste vi sannerligen hålla i oss allihop. Det blir allt en smäll som inte går av för hackor när de störtar upp på land. Bara inte fjällen rasar ner av stöten.

Niels Petrus klädde sig i kalufsen under fårömössan. Att driva storval på land! Och vi som trodde att landets alla kloka huvuden satt på folket i Tórshavn. Gud nåde oss alla. Hur ska det gå med det gröna trädet när det går så här med det gulnade?

En timme senare stod fjällen ännu på sin plats, dagen led, det blev sommarkväll, men ingen stöt kändes av. Underrättelse flöt in att valarna låg kvar ute på redden mittför vågbrytaren, man hade försökt att driva dem mot land, men de lät sig inte rubbas ens om man gick rätt på dem med båtar, och de var så stora och stillfärdiga att ungdomarna tog sin kvällspromenad på ryggen på dem, och två grindamän hade ställt upp bord och stol på en valrygg och satt där och spelade tjuogoett.

- Det är sotsvartaste lögn, sa Niels Petrus i Kokun, nu gitter jag inte höra mer skitsnack. Och Niels Petrus gick hem och lade sig.

- Varför spelar de inte fotboll på ryggen på dem, det eng-

elska laget mot Tórshavnslaget. Amtman Hilbert kunde vara domare och efter matchen blir det dans på en av de andra valarna. Goggan-orkestern spelar förstås, sa Jákup bonde. Detta var en stor dag för honom och han visste inte att en ännu större skulle komma.

Natten led, och Jákup bonde var redan tidigt på morgonen vid telefonstationen. Nej, ingenting hade hänt, valarna låg som förut likt andra vakthundar helt nära alla båtarna och flyttade sig inte ur fläcken, snarare tycktes de gilla sällskapet.

- De kanske tänker gå upp i danshuset och svänga om i en polka, sa Jákup bonde till flickan på telefonstationen, det blir väl ändå världens storvalsfest! Säg mig förresten, lilla vän, har de gjort ett nytt försök att driva dem på land? Och du själv? Kände du någon stöt i natt? Ja, nu menar jag inte en sån slags stöt som någon engelsk soldat brukar ge dig om nätterna, missförstå mig rätt. Nej, antagligen har de inte försökt driva in dem ännu. Snälla du, kar, du inte ringa igen till stan och ta reda på vad som händer..

Småningom försökte man driva ut storvalarna på öppet vatten, men det var svårt att få iväg dem. Slutligen gled de ut i Nólsoyarfjord. Då hade en valbåt kommit till platsen för att ta ut ett djur ur flocken. Vädret var stilla och fint.

- Jaha, sa Jákup bonde, så var det slut på den sagan. Nu händer det nog inget mer. Man skulle kanske gå och mjölka korna då. Allvarligt talat du, sa han till flickan på telefonstationen, det är inte alltid så förbannat roligt att vara cowboy. Men hör du, du lovar väl att berätta om något skulle hända med valarna.

En halvtimme senare kom Jákup bonde halvspringande till telefonstationen. Det var fullt med högröstade karlar kring trappan. Valbåten hade lyckats sära en val från flocken, och de övriga hade försvunnit med ebban in i Aldansfjord.

- Men herregud, då är de ju på väg hit, sa Jákup bonde, har ni hört, de är på väg hit.

Sámal Mathias kom springande förbi.

- Vad har hänt? ropade han, hur går det? Nu gäller det att vara beredd. Skynda er, gör iordning båtar och allt ni kan tänka ut, för guds skull, skynda er.

Och han rusade vidare.

Fler och fler kom till telefonstationen, män och kvinnor i alla åldrar, kvinnorna med förklädet om magen, pojkar och flickor och barn och hundar, och alla pratade i mun på varann. Kommer de hit? När? Om två timmar? Tänker ni försöka stoppa dem? Herregud, de tänker stoppa dem, de tänker stoppa dem.

Sámal Mathias hade varit hemma och kom nu springande med valspjut och grindakniv och hade det flätade tolvtrådbandet i de danska färgerna om midjan.

- Vad fan ska du göra med valspjut och grindakniv, frågade någon, skulle passa bättre med dynamit och laddade kanoner.

Sámal Mathias svarade inte.

- Vad väntar ni på, sa han bara, varför kommer ni inte. Men fick inget medhåll. De menade att det var bäst att vänta ett tag till, man borde veta hur det skulle gå och därför stod de kvar vid telefonstationen och följde rapporterna om hur

valarna förflyttade sig norrut genom fjorden. Storvalarna tycktes ta god tid på sig trots att valfartyget bröt ut först en, så två, tre och fyra djur ur flocken. Det bekom dem inte det ringaste, enligt telefonrapporten, de tog det med en Jobs tålmod. Men då man hörde att storvalarna var på väg mot grannbygden Aldans ik blev det bråttom ute i båtarna, alla puttrade ut ur hamnen, rundade Völisnes och försvann söderut, men då hade Sámal Mathias för länge sen stuckit iväg med Títling, pappans motorbåt, tillsammans med några unga spolingar.

Vid middagstid kom den första storvalen glidande lugnt och stilla förbi Völisnes och låg där och flöt som en avlång klippholme i vattenytan, och skildringen av blåsstrålen, som i jämförelse med en vanlig blåst från grindval tedde sig som vattenfall i storm, var nog mer sanning än lögn — en ångstråle väste ur honom och sköt framåt med ett okänt storhavsljud som tvoi-oii eller kvoii-oii, något i den vägen. Sedan kom nästa och nästa och nästa - tills de var arton valar allt som allt och det var helt obegripligt att dessa väldiga gäster skulle flyta här utan att göra något väsen av sig, herregud, de var så otroligt stora och överkliga, och så betedde de sig som en skock fredliga turister som kommit för att finna en tältplats i avskildhet för att få vila uppe i Grönadal. Men runt omkring dem strök båtar i hopatal som flugor, de flesta fick brått att bege sig österut för att hindra djuren innan de kom för nära sundets mynning där de kunde känna smaken av storhavet - då skulle ingenting kunna stoppa dem. Och dessa enorma skapelser betedde sig som väluppfostrade söndags-

skolebarn och vände prydligt in i viken, där de lade sig helt lugnt och blåste.

En uppenbarelse hade denna dag kommit från en okänd värld. Folk stod på strandbrinken och beskådade dem andaktsfullt. Herregud, varifrån kom de, var har de varit, hur har de levt sitt liv, var sov de om nätterna, hur klarade de sig i stormväder med brottsjöar. Och hur har de sig åt när de älskade eller när de åt eller när de gav sina ungar di. Hur var det att ha sitt hem på havsytan ovan de gränslösa djupen - jamen varför levde de, vad gjorde dessa väldiga djur med sitt liv, var det inte dumt och onödigt att de skulle leva och vara så stora, var inte livet på sätt och vis alltför fantasifullt ibland?

Några valar låg flata, utsträckta i vattnet, andra stod rakt upp med huvudet högt över ytan, som var de nyfikna och ville se sig omkring. Och vad tyckte de männe om det hela, vad tyckte de om det gröna landet som de var så nära, om fjällen och husen och människorna, om ebbstranden och tången och båtarna som låg där och väsnades.

Det var stillväder och solsken, ljuden från de många motorbåtarna flöt ihop till ett lätt, invecklat surrande ljudmönster, några gjorde mera väsen av sig och bröt mönstret, man hörde röster, glada röster, någon ropade, någon skratade. Men hela tiden, mitt i motorsurr och människoröster kom denna andning från havsvidder och långa, långa färdvägar, tvoi-oii, kvoi-oii. Vad var det egentligen de låg och blåste, var det ett vanvördigt tvi, var det ett frågande vi? Märkliga gäster, underliga resande varelsor invid tångbeväxt ebbstrand och grönskande inmark. Två strandkator flög klipp-

klipp över dem utan minsta antydning att stanna upp och undra vad de var för ena, över hamnen hängde skrikande måsar på orörliga vingar, på sanden sprang hundar och skällde, regnspoven tjurade inne i dalen och allt väntade på något, ingen visste vad. Då och då kom några båtar i land, låg en stund och gick så ut igen utan buller eller bång.

Eftermiddagsljuset var så rent och genomskinigt att båtar och valar ibland upplöstes i ljusdiset. Vatten, ljud och landkonturer flöt ihop i en förnimmelse av sömn och dröm, och liksom sömnen böljar genom den sovande med större eller mindre djup, således böljade dagens ljus och fick båtar och valar att gå upp i intet för att sedan återkomma med flödande färger. Solljuset glittrade på svart valskinn och gula, blå, röda eller gröna båtar vände och flöt runt på vattenytan. Och sannerligen kunde inte båtarna lägga till vid de stora gästerna! Karlar i skjortärmarna steg ombord på dem och vandrade av och an på deras ryggar som om de hade tång- och skålsnäcksklädda klippskar under fötterna.

Framme i stäven på Títlingur, en vit båt med blå reling, stod Sámal Mathias, grovväxt och handfast. Jákup bonde satt vid årorna i sin fyraroddare, som han döpt till Skambenet, och han hade en liten pojke med i båten. Han höll sig hela tiden i närheten av Sámal Mathias.

- Varför driver ni inte valarna, skrek Sámal Mathias, vi måste ju få dem på land. Det är bråttom.

- De kan inte komma in för mussellumparna, ropade Jákup bonde från sin fyraroddare, och så är de rädda att få en metkrok i ryggen.

Sámal Mathias styrde bort från bonden.

- Vad fan väntar ni på, ropade han efter en stund igen.

- Inte svära så, svarades det strax från Skambenet, missionären är här, han sitter ombord på Moroten och biter på naglarna.

Moroten var en ljusröd båt som egentligen hette Morgonrodnaden, men för Jákup bonde var inga namn heliga, han sprängde alla ramar, liksom stenen sprängel av kraften i mans tunga. Sámal Mathias höll ögonen på den båten, inte för att han var rädd för missionären, snarare för att han fortfarande inte hade ordnat sina förhållanden med Vår herre. Han hade inte varit på något möte som han hade lovat, inte heller i kyrkan, ungarna hade visserligen varit i söndagsskolan en gång eller kanske två, men det var för litet. Varför skulle missionären ligga här just nu och påminna honom om allt detta. Och var det förresten inte olämpligt för en sådan man att gå med i grindadråp, en man som gick i hatt och slips till och med på vardagarna. Men å andra sidan gällde det ju att stå väl hos de goda makterna en dag som denna, och visst var det sant att han borde varit på möte, det var omanligt att inte hålla sitt ord och oärligt att säga att man inte haft tid, för tid att höra Guds ord hade man alltid, men å andra sidan var det så rasande förargligt att ligga här medan ingenting hände, där låg ju miljoner att förtjäna och skulle de nu glida ur händerna på dem av rena vårds lösheten?

- Var är länsman, jag måste få prata med den karln, ropade Sámal Mathias.

- Var är länsman, Sámal Mathias vill tala med honom,

ropade Jákup bonde, jag såg honom nyss, han är säkert här i närheten någonstans.

- Det här liknar ju ingenting, sa Sámal Mathias, om myndigheterna inte gör något måste vi själva ta ledningen. Nu måste vi få valarna att gå på land, de ska inte få smita ut igen.

- Och hur fan tänker du ta livet av de här bestarna, om de nu går på land, ropade någon..

- Först gäller det att få dem på land, sen går det nog att få livet av dem på ett eller annat sätt, sa Sámal Mathias, det är väl inte hela världen.

Strax därefter kom ledarbåten forsande, grindförmannen satt på Loften och jämte honom länsman.

- Nu är han här, nu är han här, ropade Jákup bonde från sin båt, säg nu något till honom, Sámal Mathias, kära hjärtanes prata nu med honom, se till att han får något gjort.

Sámal Mathias harklade sig och tittade bort. Den närmaste halvtimmen hördes ingenting från honom, han satt där i det vita ljuset med rynkad panna och glodde in mot land.

- Jag fattar ingenting, sa han till sist, gudhjälpmig om jag begriper ett dugg av det här.

Det led mot eftermiddag och den ena båten efter den andra som inte hörde hemma i Aldansfjord begav sig av och lade ett litet kölvatten bakom sig - två mörka vågryggar på den blanka vattenytan som gick snett ut från varann och bröts i stranden eller försvann ut på fjorden. Båtflocken tunnades ut allt mer. Karlarna begrep det omöjliga i att dräpa dessa väldiga djur som om de var grindvalar, det måste ett valfångarfartyg till för att få livet av dem, eller man måste helt enkelt

låta dem slippa ut i öppna havet igen

Den innersta valen tycktes börja bli otålig, han lyfte sig högt upp och tittade sig omkring mkring, ville väl veta vad allt det här betydde, sedan lät han sig sakta sjunka under vattenytan. Men strax därpå kom han åter upp i det han sände en väldig blåsstråle mot skyn, såg sig omkring och sträckte så ut sig i hela sin längd och gled sakteliga in mot Bumsatanga och blev liggande helt stilla. Herregud, han hade gott om tid, havet var hans, han var trygg i vetskap om sin tillhörighet. Hans hemvist var där han just nu befann sig, antingen han låg och flöt vid Bumsatanga eller blåsande rundade Godahoppsudden.

Valarna hade trängt sig in mot grynnorna vid Bumsatanga, då Sámal Mathias sa ifrån att han måste i land i angeläget privatärende. Båten gick in och smög utefter stranden tätt in till tången för att inte oro djuren, fast det verkade som om ingenting kunde irritera dessa stora varelser. Båten skrapade mot land vid Råttklyftan, och Sámal Mathias bad att de skulle vänta på honom, han skulle strax vara tillbaka. Han hade inte tid att gå hem, utan gick först in på sanden och satte sig på huk under ett klippöverhäng vid strandbrinken. När han sedan stod och drog upp byxorna hörde han ett dån som av ett kanonskott och sprang ut på sanden för att se vad som hänt. Ute på viken var allt en enda röra, den innersta valen hade rest stjärtfenan högt i vädret, den stod ett ögonblick som ett jättelikt, svart segel, och det syntes hur vattnet dröp av den, och så kom nästa kanonskott. Båtar, valar och män försvann i vattenkaskader och skum som fyllde hela vikens mynning.

I nästa ögonblick var allt stilla, båtar och valar kom åter till synes, bara svallen efter stjärtslagen drev med vita vågtoppar i allt större ringar, bröts mot valarnas ryggar och huvuden och lyfte båtarna, som låg och högg några gånger innan vattnet planade ut och stillnade. Men plötsligt svällde hela vikens yta längre in, vattnet reste sig till en oerhörd höjd som växte och bildade en enorm ägggrundning som, styrd av osynliga krafter, kom ilande in mot stranden med väldig fart. De rundade sidorna var så rena och blanka att de som stod på strandbrinken kunde se sin spegelbild däri och även se husen bakom sig, inmarken, höjderna och fjällen, men ytans rundning förvanskade bilden så att höjderna tycktes mycket närmare än de i själva verket var, medan fjällen var mycket mer avlägsna. Bakom denna framrusande spegel löpte fina, parallella strimmor; dessa försvann spårlöst när de nådde musselsumparna. Med ens sprack den äggformade väldiga spegeln, hus och fjäll krossades och ut ur den kom - inte trenne kycklingar, utan tre svarta jättar med solen glittrande i det svarta skinnet. Först ljudlöst som i en stum dröm, men sedan släpptes havets raseri löst, vågen splittrades och skummet for vida omkring. Två av storvalarna vände åt vänster och satte kos mot det motsatta landet på andra sidan fjorden och strandade där, medan den tredje rusade vidare rätt upp i sanden. Det bildades ett väldigt hål i vattnet bakom den, så att man kunde se långt ner i det tångbeväxta djupet, men framför sig drev han en flodvåg som växte allteftersom havsbotten steg mot land. Flodvågen bröts mot sanden och brottet nådde ända upp till strandbrinken där Sámal Mathias stod. Då vattnet drog

sig tillbaka låg en tredjedel av det väldiga djuret uppe på sanden, och allt som levande var hade i god tid räddat sig undan. Utom Sámal Mathias. Han stod kvar på samma ställe invid brinken med ena handen på sitt tolvtrådband som han hållit på att knyta upp byxorna med, som om han inte såg det han såg eller inte kunde tro på det han såg. Nu lyfte sig valens stjärtena, fem meter tvärsöver, upp ur grundvattnet likt en sot-svart fågel med utbredda vingar, ett kort ögonblick stod den darrande rakt upp, därpå slog den i vattnet en gång, två gånger, det lät som luftvärnskano-nerna längre söderut på ön, medan en mur av vatten, tång och sand for högt i himmelens sky och det blinkade av kommande och farande regnbågar inne i detta mörka skyfall. Även borta vid andra landet slog de båda storvalarna väldiga dånande slag på samma sätt.

Vad var det för en gudsgåva som spolats upp rakt framför fötterna på honom denna underbara sommardag? Sámal Mathias gav sig till att springa, rätt igenom forsande vatten, tångblad och sand. Sanden under hans fötter var absolut slät efter utsuget från flodvågen, och allt eftersom mannen kom längre ut på denna slätade sandyta växte huvudet på storvalen allt mer tills han stod invid den, och huvudet var högre än han själv. Där låg valhuvudet framför honom, en mörk klippa, litet ljusare överst, som om valen hade gränat uppe på hjässan.

Han drog grindakniven ur slidan och med snabba rörelser ristade han initialerna S M H på en knöl vid nosen. Det var visserligen lättare sagt än gjort, på ytan var det som att rista i vinlav, men innanför var valens skinn hårt som sten, han måste

hacka och karva många gånger innan bokstäverna syntes, de lyste blekt ur sårigheten.

- Valen är min, skrek Sámal Mathias genom dånets från stjärtenans slag, valen är min.

Några unga män kom springande ner till honom mållösa av förundran, han stod med kniven i hand och tog emot dem.

- Här slipper ingen fram. Passa er noga för att komma nära, ropade han.

Då kom en grupp vuxna män, de gick i skjortärmarna och talade högljutt med varandra.

- Valen är min, hojtade Sámal Mathias, men de hörde honom inte och såg honom inte utan skrek hela tiden om vad de skulle göra med det här stora djuret, som om det var de som ägde det och ingen annan.

- Gå inte för nära, den kan stjälpas åt sidan, ropade en av dem.

- Inte fasen, inte stjälpas han åt sidan, ropade en av de andra, det kan han inte för fenorna Och stjärtena, och förresten har han sjunkit så djupt neri sanden att han ligger alldeles stadigt.

- Men vi måste få livet av den, hur ska vi få livet av den, här kan den ju inte ligga och plågas ihjäl, ropade en tredje.

- Valen är min, tjöt Sámal Mathias.

- Om vi ska få livet av den måste vi använda kanon, och innan vi har fått hit någon kanon har den självdött för länge sen, ropade en annan. Och ytterligare en ropade:

- Ska vi få livet av den med vanliga bössor så dör han i alla fall inte om han så fick tio tusen skott i sig.

- Och kniv biter inte på en sån, han är hård som sten.

- Vilket underligt djur det är. Var sitter hjärtat? Vi kan aldrig hitta hjärtat på honom.

- Åh du milde vad stor du är; en man stod och klappade valen, herregud vad stor du är, men titta då vad stor han är.

- Valen är min, vrålade Sámal Mathias.

Det stora djuret hade slutat att kämpa, men då och då for en skälvning genom den väldiga bålen och ut och in genom blåshålet sköt luften i starka stötar. Tvärsöver fjorden hade de andra valarna lugnat sig, men ute på vikens vatten kom nu alla båtarna knattrande in mot land. Jákup bonde och pojken han hade med sig, spände fötterna i durken och rodde Skambenet så det fräste om bogen. Valarna ute i viken låg helt stilla och flöt som om ingenting hade hänt.

- Vi kan lägga dynamit under den och spränga den i luften, ropade någon.

- Du är ju inte klok, då förstör vi hela valen för oss.

- Valen är min, ingen understår sig att spränga min val, skrek Sámal Mathias.

- Jag menar inte att vi ska spränga hela valen. Vi lägger dynamit under den delen där hjärtat är och så spränger vi hjärtat i luften.

- Och var är hjärtat, om man får fråga, hur är det här djuret skapt egentligen. Var är ögonen? Var är käften? Är det här ett djur över huvud taget? Jag ser inget djur.

Det kom flera människor, andra karlar i skjortärmarna, barn, flickor och kvinnor i bara klänningen. De äldre kvinnorna tordes inte gå ut på sanden utan stod uppe vid ett av

båthusen med armarna korsade över bröstet.

- Du min skapare vad det är synd om honom, sa en av dem, men hur ska dom kunna få ut honom igen. Han är ju som ett stort skepp. Dom kan aldrig få ut honom. Vad är det Sámal Mathias gagnar om hela tiden? Jösses vad han bråkar.

- Valen är min, ropade Sámal Mathias, men hans stridsrop lät alltmer som ömkliga nödrop. Tills karlarna tystnade och de stod rådlösa och stirrade på valen utan att veta vad de skulle göra med den. Men Sámal Mathias var inte rådlös.

- Valen är min, tjöt han, den som rör vid min val ska få med mig att göra.

Fortfarande gick han med kniven i hand, fram och tillbaka gick han framför den svarta klippan, varpå han ristat sina initialer. Nu när alla andra tystnat och allt småningom lugnade ner sig började folk lyssna på honom, de tittade också på honom lika mycket som på den sällsamma gästen.

Jákup bonde rodde som för livet, fick upp Skambenet på sanden och var ur båten innan den stannat, högg tag i först-även och drog upp den ett stycke på land, kom sedan springande fram till valen.

- Herregud, pustade han, när han fick syn på Sámal Mathias med grindakniven i hand, har du inte skurit honom över hals än.

Svara bara inte, tänkte Sámal Mathias, inte ett ord. Du ser honom inte, hör vad jag säger, han existerar inte. Mitt i flocken fick han syn på en av sina egna ungar.

- Spring efter valspjutet, förbaskade unge, ropade han till gossen, det ligger i fören ombord på Títlingur i Råttklyftan. Sno dig!

- Stick kniven i slidan och gå inte omkring som en annan tosing. Tänker du ha ihjäl oss, va, ropade någon. Det var lösrivningsmannen Jens.

- Men herregud karl, sa Jákup bonde, vi måste få livet av den, det här går inte an.

- Vi? sa Sámal Mathias. Inga vi här, tack. Valen är min, och det är jag som bestämmer om den ska dö eller inte.

- Du tänker väl ha den som husdjur, förstår jag, sade Jákup bonde, då han såg Sámal Mathias klättra och klänga och försöka ta sig upp på valen, men hela tiden rutscha ner igen. Vänta lite så ska jag hämta en stege åt dig, tillade han.

Pojken med valspjutet och Jákup bonde med stegen kom tillbaka nästan samtidigt. Jákup bonde reste stegen mot valens huvud och började kliva upp, men Sámal Mathias var snabb och halade ner honom igen.

- Bort med tassarna från min val, sade han, stack grinda-kniven i slidan, gick uppför stegen och tog med sig valspjutet. Väl uppkommen lyfte han spjutet högt över huvudet och skulle stöta ner det i skallen, men i stället för att sjunka in studsade det upp igen och skrapade sedan utanpå skinnet och själv var han nära att mista greppet om det och tappa balansen. Nu måste han passa sig och ta det försiktigt, folk flinade åt honom och här kunde han inte bli stående med valspjutet i handen. Men fast det gungade under fötterna på honom för vart steg och han gick varligt som i myrmark, var valens skinn och späck så stenhårt som om djuret var bepansrat med stålplattor. Det här var han inte beredd på, vad skulle han nu göra. Han vågade inte försöka en gång till att stöta in spjutet

och uppleva ett nytt misslyckande.

Ungefär en famn bakom valens blåshål såg han en rund sårnad, något slags blemma i skinnet, en knöl som var rödbrun i mitten, och det var hål i den. Det hela såg nästan ut som en blomma, men var kanske en böld. Han satte spjutet i hålet, och bladet sjönk ner till skaftet, men det stora djuret reagerade inte med det minsta ryck. Där stod nu spjutet och pekade rätt upp i solskenet med sin lina snyggt uppskjuten i en rulle överst.

- Valen är min, ropade Sámal Mathias ut över sanden och de många huvudena nedanför honom.

Eftermiddagssolen lade sin gyllene kopparglans över hans ansikte och det knollriga, ljusröda håret. Men det kändes inte bra att stå här, både hårt och mjukt på samma gång och därtill halt, det gungade under honom, han måste vänja sig vid det och ta stöd mot spjutet.

Folkmängden nere på sanden, som hade stått mer eller mindre mållös efter det första utbrottet, började småningom återfå talets gåva. Det hade också kommit fler båtar och besättningar, och åtskilliga karlar var redan berusade, hur de nu hade kunnat bli det, för spriten var slut för länge sen och hans eget förråd låg väl gömt under mull och torv.

- Inte fan är den här valen din, den tillhör hela bygden, ropade någon och det kunde inte vara någon annan än Jens, världens främste suveränitetsanhängare. Sámal Mathias stirrade på honom. Ta det lugnt nu, tänkte han, gör inget överilat, lugna ner dig, låt bli att svara honom och ge dig in i nån diskussion.

Nu fick han syn på en gammal man, blek och insjunken, med händerna på ryggen.

- Hej, Hans, kom hit, kom hit, ropade Sámal Mathias till honom, kom hit ett slag. Gamlingen tittade misstroget upp och öppnade sin tandlösa mun.

- Va? Ropar du på mig?

- Ja, kom hit ett slag, och Sámal Mathias lade sig på knä så långt ut han vågade, ytterst på valens nos. Ge hit din mössa.

- Va — min mössa? Gubben glodde upp mot mannen som låg och sträckte sig ner från valhuvudet liksom från en klippkant. Sámal Mathias hade själv aldrig gått med färöluva, varför skulle han nu plötsligt börja med det, och varför just med hans, gamlingens?

- Får jag mössan nån gång, väste Sámal Mathias åt honom, och gubben tog av sig sin färömössa och blottade en vit, hårlös hjässa, han stod ett slag med mössan i handen som ville han ogärna skiljas från den, med andra handen strök han sin blanka flint, så sträckte han sig upp utefter valens branta ände och räckte mössan till Sámal Mathias.

Valens andning kom och gick, luftstötarna arbetade sig genom hans kropp, sköt ut ur honom, och ny luft drogs in med ett slurpande ljud.

- Har han dålig andedräkt? ropade Jákup bonde.

Sámal Mathias stod länge och tittade ner i detta hål, som öppnade och slöt sig, han aktade sig noga att stå i vägen när utblåsten kom. Om han stod för nära kunde han blåsas upp i vädret, Och vad hade de då sagt därnere på sanden. En sådan syn skulle de aldrig glömma. Men det verkade som om den

här valen var en smula vanskapt, blåshålet satt till vänster på huvudets rundning, men det var ju förstås inget att göra åt. Annars var det ett rejält uppehåll mellan vart andetag, och en gång just när valen drog andan, släppte Sámal Mathias ner färömössan. Av en osynlig kraft drogs den ner genom blåshålet och försvann i djupet likt en råtta som smiter in i sitt hål. Det gick några sekunder, så sköt valen rygg någonstans långt därute i viken, några skälvningar böljade genom valkroppen, mannen stod och vinglade och studsade upp och ner medan det hördes hur det slurkade och snarkade under honom, och rätt som det var kom mössan farande upp genom hålet med våldsamt fart och for flaxande upp i solen, där den troligen förkollnade, ner kom den i vart fall inte. (Å-minstone inte den dagen. Hur de än letade fann de den inte. Men flera månader senare hittade en smågrabb den händelsevis uppe på ett fähustak. Det var Rubens, Saloinons son, men då var mössan rutten. Och det var också gamlingen som ägt den.) Nej, skulle han få livet av den här valen skulle det mera till än en färöluva.

- Hördu, jag kan gå och köra en cementblandning åt dig, ropade Jákup bonde, så kan du hälla cement i blåshålet, det ska nog ta kål på honom.

Sámal stod och höll om spjutskaftet och tycktes grunna på något. Valen låg nu helt stilla under honom, bara då och då for en darning genom den som om den hade köld-rysningar. Folk började bli nyfikna och kom närmare för att beskåda den och tala om det de såg. Det var fortfarande så stilla, men hela tiden hörde man utifrån viken detta allt uppfyllande,

långdragna tvooi- oii och kvooi-oii från de andra väldiga gästerna från uthavet, som ännu låg kvar på samma ställe, fast ingen längre brydde sig om dem. Överläraren hade kommit ner på sanden och pekade ut ett och annat och berättade om de mäktiga djuren för några skolbarn.

- En märkvärdig skapelse, sa han, huvudet är en tredjedel av hela längden. Det enda vi ser av honom är faktiskt bara huvudet, resten, det vill säga kroppen, ligger ute i havet. Och som ni ser (och läraren pekade med pipskaftet på Sámal Mathias) så står Sámal Mathias rätt ostadigt på valhuvudet. Nu har jag själv, av goda grunder, inte varit däruppe, men det som gör det så osäkert att stå där beror helt visst på det som är inne i huvudet. Det är nämligen fullt av en vätska som man kallar spermasett, och som ni kanske vet kallas denna jätteval också för spermasettval. Spermasetten påminner om olja. Till en början är den klar, nästan som vatten, men när den kommer ut i luften stelnar den och blir vit. Förr i tiden användes den här oljan mest till att göra ljus av, men numera har man - så konstigt det än låter - börjat använda den till parfymer och smink till fruntimmer. Och hur mycket spermasett kan det nu vara i ett valhuvud? Så där en fem ton, skulle jag tro. Jag tror inte jag tar så helt fel där, och det skulle betyda cirka 20-30 tunnor, så det är inte små saker så mycket parfym man kan få av en enda val.

På ett eller annat sätt måtte Sámal Mathias vara medveten om att det som gungade under hans fötter hade något med guld och myrra att göra. Han ville inte gå ner igen, han bara stod där och stödde sig mot spjutet.

*Kung Kristian stod vid högan mast
och höll sig fast,
tjöt någon.*

Då var det nära att Sámal Måthias förlorade behärskningen. Mycket kunde han tåla, men skulle han verkligen behöva tåla också detta. Åh, det var svårt att höra, det var grymt att nödgas stå här och hålla käften och inte kunna ge svar igen. Men döm dem icke efter deras ord, Sámal Mathias. Huru de än må håna och sticka dig, låt det icke komma dig vid. En dag skall komma då det är din tur att bita ifrån dig, en dag skall de icke längre skada dig. Och vet, att du är en mäktigare man än de flesta som här står runt om dig, därför måste du tåla fler hugg än den där ynkedomen till lösrivningsman, som tillåter sig att kasta skit på dig. Åh, ni analfabeter, vad är det skolläraren står och tutar i er. Var stark, Sámal Mathias, låt dem icke blåsa dig omkull som var du ett kärnlöst korn, men minns Kristian den fjärde ombord på Trefaldigheten, i Herrans år 1644: Vål är jag sårad", ropade han, "men icke dödligt. Gud har givit mig liv och styrka, nu må var och en göra sin plikt." Så talar män. Men vad är det för smörja som läraren talar med barnen om idag. Vad kan ungdomen bli annat än käringar och veklingar, lösrivningsidioter och tjuvpack, som kappas om att ligga andra till last och hålla sig undan från sina plikter.

- Gå bort från min val, ropade Sámal Mathias till några smågrabbar som hade kniv i bältet och kom valen alltför nära.

Just då kom Jákup bonde rännande med en spann, svetten dröp av honom. Han kom fram till stegen och klev upp två

steg på den.

- Se här, Sámal Mathias, sa han, håll det här i blåshålet på honom, du ska se att det hjälper.

Sámal Mathias hade så mycket i huvudet just nu att han inte riktigt visste vad han gjorde.

- Vad är det för något, frågade han.

- Det är betong med valgift i.

- Det ska du få i synen, pass på, sade Sámal Mathias och beredde sig att hålla.

- Nej, vet du nu vad, det är ju det vanligaste sättet att dräpa val i New Foundland, visste du inte det - du kan tro mig på mitt ord.

- Tro dig! Och Sámal Mathias skulle till att tömma spannen över huvudet på bonden.

- Nej, Sámal Mathias, gör inte så mot en man som är fallen efter Pol i Latrinum och Mikkjal i Lamba.

Mikkjal i Lamba? Jákup bonde? Inte mer än Leonoras tik var fallen efter Mikkjal i Lamba, det kunde han gott fara söderut till Tórshavn och hälsa John Davidsen. På Mikkjal i Lambas släkttavla fanns ingen Jákup bonde nån jävla stans, inte minsta finger av honom. Sámal Mathias blev så uppretad vid denna tanke - och inget kunde han säga heller - att han hällde resten av spanns innehåll ner i valens blåshål, som just öppnade sig, lagom att ta emot det.

Valen började visst bli otålig, han lyfte stjärtfenan och gav en första varning, som ekande studsade mellan fjälltopparna, och det gick ett så väldigt skalv genom djuret, att Sámal Mathias måste klamra sig fast vid spjutskaftet för att

inte ramla. Och med ens kom betongen upp igen och försvann som damm upp under himmelens vida valv.

- Den jäveln spyr ut allt vad han får, sa Jákup bonde. Ge honom snaps så ska ni se på fan - den behåller han nog..

Sámal Mathias var på väg att skicka spannen i skallen på honom, men ångrade sig i sista stund. Men läraren lyfte upp sitt pipskaft, pekade och talade till sina elever:

- Ja, blåshålet, ja. En märklig konstruktion. Ytterst märklig. Bara den snillrikaste konstruktör kan ha en sådan uppfinningsförmåga. Lyssna därför noga. Grindvalen har, som ni vet, endast ett blåshål, och det sitter mitt på huvudet, helt symmetriskt. Nordkaparen, Eubalaena glacialis, har två, det är i och för sig inget märkvärdigt, det har vi också. Och nu spermasettvalen, den har ett, men det märkvärdiga med honom är att hans blåshål sitter på vänster sida, och att själva luftröret, eller strupen som vi brukar säga, går snett framåt, som vi mycket riktigt kan se av riktningen på vattenstrålen när han blåser ute i viken. Och varför, kan man fråga, varför just på vänster sida, och varför snett framåt, rakt mot färdriktningen, om jag så får säga? Vad ska det vara bra för? Ja, det är en av alla de många frågor om allt skapat, och intet svar får vi. Kanske blev det gjort i puraste uppfinnarglädje? Men gudomligt väl stämmer allt, hur det nu än är skapat, och uppenbarligen stämmer det alltid så väl att lösningen inte kunde varit bättre. Men Sámal Mathias synes mig sannerligen också fungera som vore han skapad i puraste uppfinnarruset.

Ett skallande skratt slog ut kring den bleke läraren, men Sámal Mathias märkte ingenting, för nu hade den gamle man-

nen som mist sin mössa kommit ända fram till valens svarta branta sida och stod och glodde upp mot honom. Den nakna skallen lyste vit i solskenet och kallt var det, så han hade gånghud över flinten.

- Jag vill ha tillbaka min mössa och det med detsamma, pep den gamle. Kom genast hit med min mössa.

- För höge farao, din gamle snåljåp, sa Sámal Mathias, tror du inte jag har råd att ersätta dig för mössan? Förresten var den gammal. Och sliten.

- Nej, det var den visst inte, det var en ny och utmärkt mössa, så mycket du vet det, och jag ska ha tillbaks den nu på momangen.

Just i det ögonblicket började valen att röra sig, det var tydligt att nu hände något, antingen blev han rasande eller skrämmd, han slog med väldiga slag stjärten i vikens grundvatten så kaskaderna stod i högan sky..

Högt uppe på valens huvud krympte Sámal Mathias till dvärgstorlek mot den mur av tång, sand och skummande vatten som restes bakom honom, men han höll sig manligen fast i spjutskaftet och lyckades hålla sig upprätt. Det blev allt kortare mellan storvalens andetag, han liksom kippade efter andan, men han slutade snart att slå med stjärten, antagligen uttröttad — stjärten stod och darrade rätt upp i luften en liten stund, så sjönk den sakta ned.

- Nu dör han snart, sa läraren, hans egen tyngd pressar ihop lungorna och hjärtat så att varken luft till lungorna eller blod till hjärtat kan passera. Han blir kvävd av sin egen tyngd.

- Nu får du komma ner från våran val, ropade Jákup bonde,

om du inte släpper fram oss till vår egen val så förlorar vi tålamodet snart.

Nu stod han inte ut längre, Sámal Mathias, nu rann bägaren över, han ryckte upp spjutet ur såret och lyfte det framför sig.

- Valen är min, skrek han, och jag vill inte höra talas om något annat. Stick, Jákup, försvinn, men titta först noga därnere om du inte ser mitt namn inristat på nosen. Och försvinn sen, gack opp till dina fyra gamla spattiga får och mjölkadom och ge fan i att blanda dig ... Sámal Mathias blev oaktsam i sina rörelser, plötsligt kom han för långt ut på sidan. Högra benet slant, han försökte dra det till sig, men där han stod var det så runt och glatt och halt att den andra foten också kom på glid. Han kämpade emot, viftade med armarna och kastade kroppen in mot valen, men förgäves, han rutschade ner på sanden med valspjuttet i handen och dränktes i folkhopens skallande skratt. Men han for kvickt upp igen med hjälp av stegen, påtade ner spjutet i såret och stod åter på vakt, redo att värja sin val.

- Med vad rätt påstår den där karln att han äger en val som i själva verket tillhör hela byn, sa Jens och menade det han sa. Jag tycker det är rent förbannat fräckt och övermodigt av en enskild person att påstå sig ha den rätten.

- I den här byn har det alltid varit en o skriven lag att den som först finner något vrakgods äger det. Men kanske att den lagen inte gäller för lösrivningsfolk. För er gäller förstås bara en lag: att slita av banden med Danmark och håna kungen och låta allt flyta runt som det kan. Den här valen är min. Det här

är mitt fynd och ingen annans.

- Jovisst, men det finns olika slags vrakgods, sa Jens, och jag vill påstå att sedan gammalt är grind gemensam egendom.

- Kommer du ihåg sprittunnan ute i Bálavík, Sámal Mathias, ropade nu Jákup bonde. Så som ni båda låg och brottades, tunnan och du, påminte ni mest om ko, tagen till tjuren. Hur hade du tänkt att klara det, egentligen? Bruka tappålet, kanske?

- Åh, din buse, din jävla snuskhummer, kom närmre, Jákup, om du vågar, kom närmre, ropade Sámal Mathias.

Vad hade hänt? Varför stod han här och skällde som en bandhund? Herregud, Sámal Mathias, nu måste du passa dig noga, se upp med vad du säger. Ser du inte att de bara är ute efter att locka dig i fällan. Nu tiger du. Nu säger du inte ett ord mer, hur de än försöker reta dig.

Men nu hade läraren kommit ända intill huvudet på valen.

- Se nu här, sa han och pekade med pipskaftet, kaskelotvalen lever av bläckfiskar, inte bara de små, som vi känner från våra egna vatten, utan också av de enormt stora, som har armar på mellan tio och tjugo meter, och ni kan själva tänka er, att mellan två så stora djur som slåss på liv och död blir det en fruktansvärd kamp, helt olikt allt annat. Men ni behöver inte vara rädda. Valen vinner. För att få grepp om den stora bläckfisken måste han ta sig ner till tusen famnars djup, ja, ännu djupare, och där är trycket enormt, vi människor skulle pressas platta som pannkakor. Hur kaskelotvalen kan gå så djupt utan att bli krossad är ofattbart, så alldeles och totalt

ofattbart. Nå, men ner kommer han, och där rotar han runt på botten med öppet gap. Och nu kan vi inte se själva gapet på honom ...

- Och låt mig nu slippa höra mera ur ditt jävla gap, din blekfis, tänkte Sámal Mathias uppe på valhuvudet och visste inte att han tänkte högt.

-... för att det ligger inunder valens huvud, och käften är stor som två rejäla båthus förstår ni, nå, men om ni hade kunnat se själva käften så hade ni också sett de stora starka tänderna som han slår ihop om bläckfiskarna. De kämpar förstås emot. Vem skulle inte göra det. Slingrar de många, långa armarna om valen och suger sig fast med sugskålarna. Att det här inte är något som jag hittar på, kan man tydligt se här, titta bara! Och han pekade med sitt pipskaft på ett mönster av repor, streck, sårnader och huggmärken som syntes överallt på valskinnet. Utefter några av reporna kunde man se märken från sugskålarna, de låg som pärlband på valskinnet. Orsaken till att valen alltid vinner är dock lätt att förstå, ty när valen nu har fått grepp om bläckfisken lättar han genast från botten och tar sig upp mot vattenytan, och då är det ute med bläckfisken just på grund av tryckskillnaden. Bläckfisken är van att leva under ett enormt tryck och kan inte överleva när trycket lättar - han dör av sig själv så att säga. Om den inte är död dessförinnan förstås. Man har hittat bläckfisk på upp till 200 kilos vikt i magen på kaskelotval. Som en ko, ungefär. Och en annan sak. Valen kan vistas nere vid havsbotten i mer än en timme. Han lever av luft som tydligt hörs av den här krakens andning, men fråga mig inte hur det går till. Ack ja, mångt

och mycket är människan förborgat.

- Det här är varken mer eller mindre än rena stölden, fortsatte Jens att gnata. Att karln bara har mage! Att han vågar stå här så skamlöst mitt för våra ögon. Det fattar jag inte. Och tror du kanske att vi har glömt sprittunnan som du tänkte behålla för dig själv tvärt emot alla gällande lagar? Nej du, här måste länsman komma in! Vi måste göra något åt den här karln.

Han fick medhåll från många, karln borde tas av lagens arm. Men Sámal Mathias knep ihop läpparna och stirrade oberörd ut över sanden. Han fruktade ingen länsman. Han var fullt redo att ta emot honom, om han kom. Och han måste för allt i världen inte visa sig rädd. Då skulle de bli dubbelt stingsliga, liksom hästar när man visar sig rädd, och kanske skulle de då slutligen få honom att ge upp. Sámal Mathias rätade på ryggen. Han var hatad och illa tåld, det visste han, det fanns ingen som drömde om att bistå honom. När allt kom omkring var han kanske världens mest ensamma människa, men även det kunde han stå ut med, och värre ändå, bara han fick den rätt som var hans rätt att få. Och när hade *Jens* nånsin varit en hedersman, när hade *han* brytt sig om gällande lagar?

- Ett strandfynd är ett strandfynd, sa Sámal Mathias, den som kommer först äger det.

Åh far i forsen med dig, ropade Jens, far du med tidvattnet till det tyskbesatta Danmark, där hör du hemma. Här kommer ingen att sakna dig. Och glöm inte att ta med dig danska flaggan och danska psalmboken och så kan du ta jobb som kung-

lig rövslickare och strandfyndare. Valen tillhör oss, och hör sen!

- Ja, det gör den så sannerligen, gläfsste bonden, byn äger valen, vi äger den allihop och i kväll blir här grindadans. Hade man bara också något lite starkt.

- Jag anser det är utomordentligt olämpligt, sa Sámal Mathias, att en fattig pappa med huset fullt av barn ska stå här i kargaste krigstid och behöva försvara den mat som hans barn genom lag har fått att äta.

Men läraren sa:

- Och nu ska jag berätta en smula om valens vikt och storlek. De största kaskelotvalarna kan bli upp emot tjugofem meter långa, som två hustomter ungefär, och de kan väga upp till åttio ton. Detta säger oss kanske inte så mycket, men om jag nu säger er att det är detsamma som, ja, låt mig först räkna ut det ... ja, som ettusen etthundra karlar av samma sort som Sámal Mathias, så kan ni lättare tänka er hur mycket det är. Men det är ingenting emot blåvalen, som kan väga upp emot etthundraåttio ton, och det blir lika mycket som ... låt mig se ...tvåusen Sámal Mathissar, en hel stad, så det ska ett gott hjärta till att pumpa nytt blod varje gång i en sådan stad. Stark motor, goda rörledningar. Och både kaskelotvalen och blåvalen kan med alla sina ton kasta sig upp i luften över vattnet. Vilket fartyg av motsvarande storlek kan göra det efter, svara på det! Om kaskelotvalen kan ytterligare sägas att de, som kommer till våra vatten, alltid är hanar och ofta gamla och illa medfarna. Ingen hona bryr sig längre om dem, det kan man ju begripa, och de yngre generationerna tränger bort

dem, och det går inte med lämpor, det kan jag tala om. De gamla djuren tvingas att vika undan, sådant är livet. Bitna och illa farna, trötta och mätta på dagar, de kan bli sextio år gamla - kan de dock gripas av ett slags bärsärkarasari så de inte vet vad de gör. Och det är precis det som har hänt med den här gamle gynnaren. Att han är gammal kan man se, inte bara på storleken, utan också på alla de sår och skador han fått. De yngre har förföljt och bitit honom så svårt. Vad som har drivit det här djuret till raseri - eller skrämt honom så illa - vet vi inget om, kanske har han bara simmat för nära Bumsatanga. Kanske är han sjuk på något sätt. Eller, vem vet, kanske har han avsiktligt gått på land för att ta livet av sig. Kanske är det lättare att dö på en sandstrand än att i veckor och månader kämpa emot drunknings döden. Eller att bli söndersliten av en vitval. Men kom hit, kom hit, kom och se på hans öga, här bakom är det, just i vattenbrynet och inte mycket större än ögat på en häst - är det inte otroligt, på ett så stort djur.

- Kan han se oss nu, tro? undrade en av småpojarna.

Just då lyfte valen stjärten högt i vädret och slog den med kraft i vattnet. Läraren och barnen hann inte springa undan, de blev helt översköjda av svallvågen. Två gånger slog den gamla valen med stjärten, den tredje gången höll han den hängande över vattnet - den svajade likt ett väldigt klädesplagg som hänger på strecket i vinden. I två minuter höll han stjärten upplyft på detta sätt, som tvekade han om han skulle lyfta och flyga bort så stor han var på denna svarta vinge, eller om han skulle göra ett nytt slag i vattnet. En rysning for igenom kroppen, små fördjupningar och knutor

kom och gick under skinnet, som en massa glada små valpar lekte med varann därinnanför. Så sjönk stjärten så sakteliga ned mot vattenytan, strök silkeslätt över den, smekte den ömt och varligt, en djup suck kom ur honom och gurglade ut genom blåshålet.

- Nu dog han, ja fan ta mig dog han inte nu, sa läraren där han stod och torkade vattnet av sig med näsduken. Men Sámal Mathias hade ingenting märkt, han stod och höll sig fast i sitt spjut för att inte trilla ner igen.

- Ni lider av en ogrundad avundsjuke, ropade han, ådrorna på halsen svällde, han blev mörkröd i solljuset, fick fradga i mungiporna, och de två små runda ögonen gnistrade i huvudet på honom - en gränslös avund. Kriget härjar runt omkring oss, barnen blir begravda under bomber och så är ni så djävulska att ni inte unnar en pappa med huset fullt av barn att behålla det som han finner på stranden på fullt laglig väg.

- Du borde arbeta som annat folk, sa Jens.

- Arbeta? När har någon sett dig arbeta kanske? Jag för min del har då aldrig sett det, replikerade Sámal Mathias.

- Nu kommer länsman, kungjorde Jákup bonde, nu får vi se vad som sker.

Det var som han sa. Där kom länsman ensam ner mellan båthusen i vit skjorta och slips. Mängden tystnade och vände sig om och såg honom nalkas. Även Sámal Mathias, med hopsnörpt mun och små ryckningar här och där i ansiktet. Detta var lagen själv som kom där nere på sanden, lagen själv, steg för steg, utan ett leende. Tänkte lagen kanske ge sig av med valen? Sámal Mathias stod blickstill och såg den fine man-

nen komma. Men var Sámal Mathias inte en lika fin man som han, en som kunde mäta sig med de rika och mäktiga? Om han än inte hade fått komma till tals förut i dag, då han var fattig som en kyrkrätta, vad kunde hindra honom att ta till orda nu, när han vadade i guld och myrra? Om det så var själve länsman som skulle stå till svars! Vad skulle Mikkjal i Lamba gjort i ett sådant fall? Och Pöli i Látrinum? Sámal Mathias lade sig på knä, kände med foten efter stegen och kom ner på sanden. Han gick under valens käke, vände sidan emot, lade högra handen på knölen vid käkleden, där han ristat sina initialer, satte vänster hand i sidan, korsade vänster ben om det högra, och sålunda stod han och tog emot lagen.

- Goddag, sa länsman.

- Goddag, sa Sámal Mathias, och så sa de inte mer. Allt folket hade trängt ihop sig på sanden tätt omkring dem och låst dem inne på en liten tom plätt i mitten och länsmannen vände huvudet åt alla håll medan han beskådade den svarta höga branten framför. Runor och kinesiska tecken var inristade, som hade någon ute i storhavet skrivit ett budskap just där.

- Stor val, sa Jákup bonde, han tyckte männen var alltför tigande.

- Stor val? sa Sámal Mathias och mätte Jákup bonde från huvud till fotabjället, vad angår det dig då? Är det kanske din val?

- Det är hela byns val, ropade någon ur mängden. Lösrivnings-Jens, naturligtvis.

Lugn, Sámal Mathias, lugn, förmanade mannen sig själv, nu måste du skynda långsamt, förivra dig inte.

- Där kan Ni se mina namnbokstäver, sa han och visade länsman de inristade initialerna. Och Ni, som flaggar med danska flaggan! Ni är dansk ämbetsman och tillsatt av vår kung till att värna om den danska grundlagen här i Färöarna. Där står att "ejendomsretten er ukraenkellig" på det goda gamla danska språket, det vet Ni mycket bättre än jag.

- Jag lyssnar, sa länsman.

- Det får jag hoppas, sa Sámal Mathias, och jag hoppas Ni hör vad jag säger, för gör Ni inte det, så kan man sannerligen undra om Ni är den rätte mannen att flagga med den flagg som Ni är tillsatt att flagga med. Ni torde veta, lika väl som jag, att runtom i vårt land går det nu, i svåraste krigstider, en mängd gaphalsar omkring och skryter med att de ska avskaffa grundlagen, på samma sätt som de redan lyckats avskaffa den danska flaggan. Det är allvarstider vi lever i, herr länsman, och då gäller det att de män, som är satta att försvara lagen verkligen sitter fast som klippan och inte viftar i vinden som ena hötappar och kärnlöst korn. Denna val är min!

Länsman drog ner mungiporna en smula men sade ingenting. Det kom rörelse i folkhoppen och ut ur den trängde sig gamlingen med sin nakna flint. Han skakade av köld där han trädde in till fogden och Sámal Mathias i kretsens mitt.

- Den där mannen har stulit min mössa, gnällde han, och det var en fin och god färömössa, spritt språngande ny var den. Den ska jag ha tillbaka, jag ska ha den nu på momangen, annars blir det anmälan av.

- Anmäl du bara, länsman står ju här. Anmäl genast, sa Sámal Mathias.

- Den här mannen har stulit mössan ifrån mig, anmälde gubben.

- Jaså? Har jag tagit din mössa ifrån dig? Men ta tillbaka den då, om du kan hitta den på mig. Och Sámal Mathias vände fickorna ut och in och drog färö tröjan högt upp över magen. Nå? Är mössan här? Eller här? Kan du se den? Och om du inte tror att jag har råd att betala dig för din gamla sketna mössa, så ska du ändra på den tron, för den här valen är min, ser du. Och Sámal Mathias klappade sin svarta höga klippvägg.

Länsman vände sig bort från dem och utan att säga ett ord bröt han sig väg genom folkhopen och försvann.

- Ta mig fan om det inte ser ut som jag måste ge mig, ja jävlar anamma är inte valen din nu, sa Jákup bonde, jag kunde gett min salighet på att det inte skulle gå så. Och vad tänker du nu göra med den? Gå upp till telefon och ringa till valstationen? Jag kan följa med dig.

Sámal Mathias gitte inte svara, han gick ett varv runt sin val. Plötsligt stannade han och lät blicken fara längs efter valens sida.

- Han rör sig inte. I Jesu namn, han är död, sa han.

- Han är så stendöd som en val kan bli, sa Jákup bonde, kom så går vi upp till telefonstation och ringer.

Men Sámal Mathias ville ogärna lämna sin val. Han vandrade långsamt runt honom, stannade, beskådade honom närmare, la händerna på honom och kände det svarta, blanka valskinnen under handflatan. Känslan av att detta var hans strömmade från handflatan upp genom armarna och in i bröstet på

honom, han klappade sin val och sa åt småpojarna att ge sig av och inte understå sig att så mycket som peta på den med sina knivar. Eller han stod framför valens väldiga käft invid sina inristade namnbokstäver på det svarta klipputsprånget, han lutade sig lite framåt och begrundade de tre bokstäverna. Panna mot panna. På hans egen panna löpte några fåror, mellan ögonen stod två andra djupa fåror rakt upp och ner - ett tecken på bekymmer och dagligt slit för överlevnad. Envist hade han stängt sig fram utefter stränderna, dag och natt, alltid eftertraktande livets största vrakfynd. Och nu låg det här framför honom med sitt väldiga äne, märkt med besynnerliga hieroglyfer. Vem hade ristat dem, vem kunde tyda dem? Denna panna hade brutit fram genom havets största djup, och vad hade manne förekommit där, i havsbottnens ogenomträngliga mörker? Hur fruktansvärda var inte de strider som utkämpats där. Och nu var de båda här, på sanden, mannen och storvalen. På stranden av Malabar.

- Nu tycker jag du ska gå upp till telefonstation med det samma, sa Jákup bonde, jag begriper inte vad du står här för.

Slutligen gick han, men han tog stegen med sig och lät valspjutet stå kvar, och det stack rätt upp i solljuset med linan överst, som om valen fått mast.

- Jag kan prata åt dig, sa Jákup bonde, jag känner dig ju så väl.

Sámal Mathias svarade inte ens, han varken hörde eller såg Jákup, han hade glömt att Jákup bonde fanns till.

Men på valstationen var de inte särskilt hjälpsamma, de hade massor att göra, det var en liten station och de hade fem

storvalar att ta hand om, de måste i varje fall bli klara med dem först. De skulle försöka att göra sitt bästa och komma och hämta valen så snart de fick tid och tillfälle.

- Låt det inte dröja för länge bara, sa Sámal Mathias, och vänta inte tills den börjar ruttna.

- Det här måste firas, sa Jákup bonde, då de kom ut från telefonstationen, nu går jag och låser upp danshuset. Den som ändå hade en droppe starkt.

- Ge dig iväg, sa Sámal Mathias, jag tål inte se dig.

Sámal Mathias satte kurs rakt på Råttklyftan. Medan han gick kunde han lyssna sig till att de båda valarna tvärs över viken inte var döda än, han hörde ett par väldiga brak, och när han kom i sikte av djuren stod stjärtenorna på dem högt mot skyn. De låg på djupare vatten än hans val, men dessbättre hade folkhopen dragit sig upp från vattenbrynet och stod nu på stranden och i inmarken ovanför och såg hur de båda valarna låg och kämpade mot döden. Bra, tänkte han, kastade loss och for med klirr och pling ut mot Bumsatanga. De femton storvalarna låg som en skärgård utanför vikens mynning och hade endast förflyttat sig helt litet ut mot Aldansfjord. Ingen båt syntes till därute hos dem, och oavbrutet pumpades andningsvattnet upp ur dem med sitt mäktiga storhavsljud. Mannen rundade udden och höll utefter stranden. I marken ovanför strandbrinken var tärnornas häckningsplats. Han styrde in i Bálavík, körde upp båten i sanden och gjorde fast den vid en sten. Så gick han upp mot fårhuset och hade ett valspjut i handen, men han stannade inte där utan gick högre

upp, följde Bálevíksklyftan ända upp till klippan tätt under Krókarfjäll. Han skar upp två marktorvor med spjutet och grävde vidare i jorden med händerna, för att inte spjutet skulle skada det som var nedgrävt, och småningom kom där fram två små flytbojar. Det syntes nästan ingenting av de många gropar han grävt, sommaren hade växt över dem. Han grävde upp mera jord ur marken och fyllde igen hålet efter de båda bojarna, snyggade till efter sig och lade nogsamt tillbaka yttorvorna, sedan bar han ner bojarna till vattnet i klyftan och sköljde jorden av dem, gick samma väg tillbaka och stannade inte förrän nere i åmynningen. Där tog han sig en klunk ur den ena bojen och lade sig på knä och drack vatten ur ån och sköljde ner spriten med. Han virade in bojarna i seglet och begav sig hemåt i sin båt. Ute på Aldansfjord var nu storvalarna på väg uti vida havet, sprutande och evigt frågande sitt tvoi-oii? och kvoi-oii? När han återsåg sin egen val hade en hop smågrabbar tagit sig upp på ryggen av den och gick nu däruppe som starar på en torkställning. Hans spjut stod kvar som förut.

- Äh, låt dem hållas, tänkte han, de kan väl få roa sig en stund, de kan inte skada din val, Sámal Mathias. Nu är stunden inne då du kan visa dig lite storsint.

Systemsonen stod vid båtplatsen och tog emot honom.

- Var har du varit med båten, frågade han, men Sámal Mathias tog seglet i famnen tillsammans med det som var invirat i det, svarade inte utan hoppade i land och skyndade uppför trapporna från landningsplatsen.

- Kom med, sa han bakåt, och tysta gick de in i källarn.

Där rullade han ut bojarna ur seglet, drog tappen ur den ena och hällde upp i en liten spillkum.

- Varsågod, sa han till systersonen, men drick vatten ovanpå, sa han och log, och det var länge sedan han log sist. Han hade en nästan obetvinglig lust att släppa loss världens största gapskratt, men först vek han ihop seglet och gömde bojarna i en tom potatistunna.

- Det var inte så galet, sa systersonen, det här hade man väl inte kunnat ana. Äh, ge mig en slurk till.

Men nu kunde Sámal Mathias inte bärga sig längre - han skrattade ett väldigt skratt, herregud så han hade lurat allt och alla, skål, grabben, det är inte för inte som vi är fallna efter Pól i Látri, och vad har Vasco da Gama och Columbus emot oss. Och uppriktigt sagt, du, den här mandomsbragden som Columbus gjorde, skulle det nu vara så förbannat märkvärdigt att skrodera om? Vad dög han till, utom att segla till Amerika? Eller ta Vasco da Gama. Varenda jävel vet att Afrika måste ta slut, bara man seglar länge nog och styr väl som skalden säger - då är det väl ingen konst att komma runt Goda Hoppet. Och lik förbannat kom de in i världshistorien. Men vet du vem som egentligen borde kommit in där, grabben? Jo du, Sámal Mathias var namnet, Sámal Mathias skulle kommit in i världshistorien, det ska du komma ihåg, gosse, Sámal Mathias och ingen annan.

Och Samal Mathias tjöt av skratt.

Det hördes steg utanför. Någon trevade på dörren. Den öppnades sakta, och Jákup bonde stod i dörrhålet med dagern bakom sig.

- Nu är danshuset öppet, sa han, stängde dörren försiktigt efter sig, harklade sig och blev stående med ryggen mot dörren. Sámal Mathias satt på en leyp med spillkummen i hand, systersonen satt på en trälåda, och de tittade inte upp på Jákup bonde. Det var skumt härinne, de två små fönstren på ömse sidor om dörren var så igenväxta av mögel och smuts att dagsljuset knappt trängde in. I ett hörn gick några hönor och kacklade bakom ett hönsnät, men de kunde ta sig ut och in genom ett litet hål i sten grunden.

- Hördu, ta dig en klunk till, sa Sámal Mathias till systersonen.

- Aha, det är den sorten ni dricker, sa Jákup bonde. Slok-örad var han, och trugad blev han inte.

Men Sámal Mathias lynne for med tvära kast mellan det högsta och det lägsta, han hade inte mer än sagt något och skrattat gott däråt, så satt han strax därpå stelt stirrande framför sig i den svartaste ilska.

- Nej, allvarligt talat, sa han till systersonen, så tycker jag att den där missionären borde stanna hemma och inte ge sig ut att driva grind. Nu sitter vi här, du och jag, och har det så gott. Hur kan det komma sig att missionären alltid ska komma och lägga sig i då man har det som bäst. Jag kan inte tåla den där missionären.

Sámal Mathias hade inte det bästa samvete. I sin nöd uppe på valens rygg hade han ibland känt sig mycket illa därans - särskilt när länsman kom - och han hade lovat både Gud och missionären att hålla det löfte han givit när han stod och slet med sprittunnan, bara han fick valen - och nu var valen hans

och spriten med, och i morgon kväll var det möte, men han visste med sig att han inte skulle gå dit, nej, han skulle nog aldrig aldrig gå på något möte och kanske inte i kyrkan heller, men varför skulle han lova så mycket som han inte kunde hålla.

- Jag fattar inte vad fan den där missionären alltid ska blanda sig i för, och särskilt när det är fråga om fångst, suckade Sámal Mathias.

Jákup bonde stod som en skugga mot dörren och harklade sig försiktigt då och då och visste inte vad han skulle säga.

- Kanske är det för att han vill vara med och dela, prövade han slutligen.

För första gången tittade Sámal Mathias upp på honom.

- Vad vill du här? frågade han.

- Nej, jag kom bara för att säga att nu är danshuset öppet, så nu kan vi alltid börja dansen.

- Det rör väl inte mig om erat danshus är öppet eller ej, själv har jag dansat färdigt i livet, och förresten tycker jag inte att just du skulle vara den som först kom in till mig idag. Har du kanske glömt vad du har sagt.

- Jag menar inget med det, sa Jákup, jag bara är sån, du vet.

Sámal Mathias satt och stirrade tomt.

- Skitvare du, skit vare du, sa han plötsligt, skit vareissionären och hans jävla möte. Nu ska jag inte sitta här och sura längre. Den här dan vill jag ha roligt. Se här, Jákup, ta dig en slurk.

Och Jakup bonde fick spilkummen att dricka ur.

Det hördes folk utanför igen, två karlar kom in och lät dörren stå öppen bakom sig. De fick också en slurk ur koppen och de glada och höga röster som dessa slurkar resulterade i, lockade andra till, och snart var källaren full av glada män, säkert ett tjugotal. De flesta var sjömän som gick på det salta havet bland undervattensbåtar och minor, flera hade upplevt att bli bombade, andra hade drivit på räddningsflottor under flera dygn efter det att deras fartyg blivit sänkt av någon ubåt, de var breda över skuldrorna, tunga i sina rörelser och lugna i talet, inga bekymmer oroade dem, de vilade tryggt i sig själva, och deras skratt var stort och starkt.

Var gång de kom till botten av brännvinsskålen gick Sámal Mathias till potatistunnan och fyllde på, men han var noga med att ingen skulle få se bojen, som han hade spriten i. Tills den var tom. Då brydde han sig inte längre om att vara försiktig, han slängde den tomma bojen mitt bland karlarna och sa att den kunde de ha att kicka boll med.

- Men kicka inte den här bara, sa han och kom med den fulla bojen. Då ropade de hurra för honom och sjöng Kong Kristian stod ved höjen mast till hans ära. Med de riktiga orden.

*Kong Kristian stod ved höjen mast
i rög og damp.*

*Hans vaerge harvrede så fast,
at gotens hjelm og hjerne brast.*

Da sank hvert fiendtligt spejl og mast i rög og damp.

Fly, skreg de, fly, livad flygte kan,

hvo står for Danmarks Kristian

i kamp.

Alla sjöng med av alla krafter. Och de hade ett knappt synligt leende i mungipan, som försvann men åter tändes i ögonvrån.

- Ja, sa Sámal Mathias, det var den verkligt store mannen, vad var era kungar mot honom, de där från Uppland, och Olav Tryggvason och Olav den Helige.

Jens hade också kommit in. Tyst och stilla. Han stack sig undan i ett hörn och drack djupt ur spritkoppen, var gång den kom förbi, men lika djupt ur vattenkruset som bjöds efteråt för att lindra brännsvedan.

- Och så de här breda käftarna som stryker kring vårt land och predikar frigörelse. Jag menar, de kommer att stå där förbannat svultna den dag de inte har nån kung som månar sig om dem. Då tror jag de kommer krypande till honom som piskade hundar, men då är det för sent, och hit in kommer de inte. Har vi nån lösrivningsman härinne, ropade Sámal Mathias.

Men inte fanns där någon lösrivningsman, alla älskade sin kung och ville sätta vakt och värn kring grundlagen och äganderätten. Nere på tunet kickade småpojckarna boll med den tomma bojen.

Jákup bonde hade setat och iakttagit Sámal Mathias i smyg från sin plats bakom de andra. Han hade några ord som han ville fram med. Några riskabla ord, som han inte riktigt tor-des säga ut. Flera gånger tog han sats, men gav upp. Till sist tog han mod till sig, då var spillkummen tom och pojckarna hade fått två bojar att sparka med.

- Du, Sámal Mathias, nu får du råd att köpa flera tunnor

av den där goda sorten, du vet.

Sámal Mathias hörde inte. Eller låtsades inte höra. Det brann till en sekund i hans blick, men lågan slog inte ut, och Jákup bonde var inte färdig än. Orden han just sagt var lika-som laddningen till det slutliga skottet, det som nu skulle komma. - Men - kanske du redan har något, privat, sa att säga, av den här goda sorten, du vet vad jag menar.

Inte heller denna gång låtsades Sámal Mathias märka något. Han reste sig och stod mitt ibland dem, rak i ryggen och med fötterna stadigt fastnaglade vid källargolvet och med lysande ögon. De såg på honom i tystnad och med högaktning, ty nu var han en mäktig man.

- Lyssna på mig, ni gode män, sa han, eftersom detta är en högtidsdag i mitt liv ska jag nu be er göra mig den tjänsten att komma med mig dit jag nu ska föra er, men jag vill varna er innan vi går, att jag inte tål minsta ljud av otillbörligt tal om självständighet eller färöisk psalmbok. Jag hoppas ni har förstått.

Sámal Mathias steg som förste man ut ur källaren och efter honom kom hela skocken. Han slog in på stigen som förde ner till Råttklyftan, men han tyckte själv att den var åt helsike för smal. Nere vid bryggan hoppade han ner i Títling och bad några följa med, så många som rymdes i båten, resten gick i en annan åtta-roddare. De sköt ifrån, drog igång och stävade ut över viken. Inga storvalar syntes längre på fjorden, men flockar av sillgrisslor strök över vattenytan, tärnorna sköt ner i vattnet, tobisgrisslor dök och en och annan lunnefågel fladdrade förbi. Sámal Mathias styrde Títling in i Bálavík,

körde rakt upp i sanden, bad flocken följa efter, och snart stegade de alla iväg utefter Bálavíksklyftan.

Det var blickstill. Dalbotten och hela landskapet dallrade i mjuka skuggor, solen hade just gått ner, bäcken sorlade. Men på fjälltoppar och fjällsidor låg ännu kopparglöd. Fjällängar och mörkgröna sluttningar avslöjade sig i spindelvävsskärhet. Ljuset framhävde varje enskilt grässtrå, varje sten.

- Fy fan vad här är vackert, ropade någon, detta är världens vackraste land, det svär jag på.

- Stanna lite, lyssna då, ropade en annan, hör på fåglarna. Hör — regnshoven och horngöken. Men hör då — där är ljunpiparen. Ljunpiparen!

- Se det gröna gräset, skåda hamrarna, skåda fjällen, var finns det flottare fjäll än våra, ropade en tredje.

- Kom nu upp på fjällens tinnar, skåda fagra Färöland, sjöng Jens och flera stämde in med honom. (Och efteråt sa man, att det var denna dag han fick idén att köpa sig namnet Fjallatind i stället för Simonsen.)

Då stannade mannen i täten. Med en profetisk hand lyftad över huvudet stod han där i sommarskymningen. Bakom honom reste sig fjällkonturerna i skarpt tecknade linjer högt mot himmelen, och han blickade ut över människohopen och ropade:

- Jag vill inte höra flera opassande ord. Må allt det här fosterländska jamset fastna i strupen på er som en gammal möjlig tugga. Har vi någon lösrivningsman här ibland oss, finns för honom blott en enda väg, och det är vägen tillbaka hem.

När Sámal Mathias åter började gå, följdes han trofast av hela bandet.

Invid klippan uppe under Krókarfjäll stannade han slutligen och sa:

- Varsågoda. Gräv nu.

De hade ingen spade att gräva med, inte ens ett valspjut. Det stod dock inte länge på förrän det översta torvlagret var avskalat, och där låg rad vid rad av glas- och aluminiumflaskor, bojar av torkad valmage, lerkrus och alla upptänkliga kärl på marken som nerbundna får vid slakttid.

- Förse er bara, sa Sámal Mathias, men ni måste dricka vatten ovanpå, annars brinner ni opp.

Högt uppe ovanför de översta hamrarna flög vita fåglar, de kom singlande ut från skuggorna och in i solljuset. Får bräkte uppe i slänten, och för deras fötter låg det mörkgröna gräset och glittrade av dagg. Någon tog upp grindavisan.

*Årle det var om sommeren,
månen skinner så bleg,
tågen svinder for solen hen,
som nylig af havet steg,
Raske drenge, grind at draebe,
det er vor lyst.*

De slog ring och dansade visan på gräset, alla de femtio stroferna, från det att Jógvan går ut på fiske och får se grind så långt norr ut som vid Boga, och till slutet där grinden drivits På land i Hvalvik. Men när de kom till verserna om amt-

mannen, länsmannen och grindförmannen som ska mäta upp fångsten, lutade sig männen bakåt i dansen och sjöng med extra eftertryck och stående, dessa båda strofer:

*För tog landet den halve part,
det halve fil maendene gik,
dog denne deling ej havde art,
de rige det meste fik.*

*Takket vaere vor konge god
vi alle af ham beskyttes;
han den forordning utgive lod,
hvorefter nu hvalen byttes.*

Men detta fick inte Sámal Mathias höra, han hade somnat i gräset invid den stora klippan. Och han drömde om fåglar, fåglar som flög och fåglars alla läten.

- Nej men för fan, så här kan vi inte hålla på, ropade någon. Vi far hem till danshuset och dansar, det här duger inte, här har vi ju inga kvinnor.

De gav sig av och fick med sig all spriten, men deras gång var både si och så, tre av dem orkade inte ner till fårhuset, de lade sig att sova vid den sorlande bäcken. Och ännu flera orkade inte ner till sanden, de stack in i höladan och kom inte ut igen. De båda båtarna var inte mer än halvfulla när männen, sjungande för full hals, rodde ut ur Bálavík. I aktern ombord på Títling satt Jákup bonde vid rodret, lustig och glad som aldrig förr.

Fåglar. De skar genom luften, de slungade sig högt upp i skyn och ner igen, flaxade i täta klungor, stora och små, det var som yrsnö i luften av fåglar, av vita, blåa, svarta, gula och gröna. Och alla hade de sina läten, Sámal Mathias försökte ropa, men hans röst drucknade i fågelläten. Plötsligt tystnade de, allt blev stilla, endast en enslig ton dröjde kvar. En mycket sorglig ton.

Sámal Mathias satte sig upp. Helt nära honom stod en ljungpipare i sin mossfärgade dräkt och flöjtade sin lilla sång. Vad hade hänt? Hur hade han kommit till detta väldiga rum? Mittöver såg han Bálavíksfjället välva sina barska hamrar, ovanför var mörka skyar som stängde ute himlen, och regnet hängde i luften, men marken omkring honom var uppgrävd på ett hiskeligt sätt. Där satt han och tittade sig runt och han visste att spriten var borta, men han begrep inte varför. Och varför satt han här? Hur hade han kommit hit? Ett var då säkert — olyckan var skedd. Han hade gjort något ohjälpligt galet, ett jättemisstag. Men varför? Hur hade de burit sig åt att lura honom, och hur kunde han låtit sig luras? Han, den listige, den försiktige, hur kunde han låtit dem köra över sig - lättlurad som ett kvinnfolk, som inte törs höra tuppen gala

Men, hur var det nu egentligen — hur i herrans namn stod det till här i världen — var nu olyckan så stor — var han inte en mäktig man trots allt, ägde han inte en storval hemma På sanden? Ägde han inte guld och myrra under sina fötter? Nej, sannerligen, olyckan var inte så stor, om inte - . och han sprang upp och började gå — inte så stor, om bara inte ...

Han förmådde inte fullfölja meningen, han gick ner mot viken, vidare följde han strandbrinken till Bumsatanga, gick över marken där tärnorna häckade. Och då han kom ut ur tärnskriken och flaxandet från de skrånande fåglarna och närmade sig udden, hörde han skrik och skrån från mås och trut. Han började springa, och nu såg han sanden, täckt av vit fågel, hans val låg som en väldig snödriva och luften var fylld av vita vingar. Tvärsöver viken låg flera båtar kring de båda valarna därborta, de var visst i färd med att flänsa späcket av dem för att sälja till valstationen, havet var blodrött, men därborta var ingen fågel i luften eller på vattnet_ Varför var det så mycket fågel kring hans val? Vad hade hänt? Vad kunde klockan vara? Vad var det för dag? Varför hade de inte kommit och hämtat valen från valstationen? Vad i höga helvete hade hänt?

- Nu står det illa till, Sámal Mathias, ingen sprit och valen uppruttnad, hördes en röst.

- Ja spring du, Sámal Mathias, nu är det sannerligen bråttom, hördes en annan, passa dig .att du inte kommer för sent till ditt stinkande as.

Men Sámal Mathias hade inte tid att svara sina avundsmän. Herre du min skapare vad människan var för ett underligt något. Varför gladdes hon i sitt hjärta när hennes nästa drabbades av olycka? Han skyndade ner mellan båthusen och ut på sanden, och när han nalkades lyfte de tusentals måsarna och ute på vikens vatten simmade en härskara av ejdrar. Stan-ken från valen stod kväljande tät, det puttrade och kokade inne i den, förruttnelsen åt upp den inifrån. Genom öppna

sårnader kom en tung dunst, valen hade svullnat upp och blivit dubbelt så stor. Ute i vattnet hade den ett stort hål i ena sidan, en spricka varur det välldde en lavin av kött och späck, men alltihop låg bara där i vågskvalpet och flöt, ingen tog hand om det utom fåglarna. Men varför hade de gett sig på hans val, och varför tog ingen hand om späcket som de skurit ut. Han skyndade upp till telefonstationen, askgrå i ansiktet, och ville varken se eller höra någon människa.

- Nu får du se till att bli kvitt valen, Sámal Mathias, ropade en munter röst.

Men det var lättare sagt än gjort. På valstationen hade man för det första inte haft tid att komma och hämta den och för det andra hade läkaren skickat ut förbud, man fick inte använda minsta gnutta av denna val, den var ett pestsjuke as, så genompyrd av sjukdom att den var alltigenom förgiftad.

- Det här blir allt en dyr val för dig, ropade någon efter honom, du måste själv flytta bort den, kommunen har inte råd, då går hela kommunen i konkurs.

- Och hittar du någon ambra i den, ska pengarna användas till att förinta det här genomruttna kadavret.

- Skicka bud efter kung Kristian du. Han ordnar allt.

Sámal Mathias gick inte in i köket, han gick direkt upp på loftet, och där blev han liggande utan att tala, vänd mot väggen så han skulle slippa få ljus i ansiktet. Tre dagar senare hade han ännu inte stigit upp.

Hans val hade svällt och var hög som ett hus och rund som de ballonger som hängde ovanför krigsfartygen som gick genom Aldansfjord, men långt ifrån så välskapt som bal-

longerna. På en del ställen sköt det ut som stora blåsor ur skinnet, de svällde och brast, och sprutade ut stinkande strålar av tran och orenlighet. Mitt på natten skedde det som man väntat på. Det hördes en knall, inte skarp som från en detonerande mina, detta var ett mera dovt ljud, och Sámal Mathiases val for i luften. Flera ton av ruttet kött, späck och inälvor slungades i vädret tillsammans med fjädrar och fåglar och spreds ut över sanden och viken. Rök steg upp från kadavret som från en eld, och den ruttna stanken fyllde hela dalgången. Men Sámal Mathias rörde sig inte.

Femte natten kom det storm. Vindstötarna slog mot husväggarna, det brakade i bjälkar och taksparvar och sjöng och visslade långdraget i vindskivorna. Vrakvind. Sámal Mathias låg klarvaken. Nu gick vind och ström genom fjordmynningen, bränningen brakade upp på stranden och sanden, havets manande andedräkt drog upp honom ur sängen. Han var svag och kraftlös av det myckna liggandet.

Han gick ut på trappan. Sommarnatten var ljus, någon lykta behövdes inte. Någonstans uppe bland all bråten av strandfynd stod den stora sprittunnan som han funnit ute i Bálavík. En mörk natt hade han hämtat den, rullat den hem till sitt hus.

Sámal Mathias tog vägen förbi danshuset, han gick inte ner på sanden. Där låg kadavret ännu kvar, man hade arbetat med att få undan det, men det gick långsamt, stanken var så kväljande svår att de måste använda gasmasker. Ändå var det flera som blev sjuka, och det skulle säkert ta flera veckor än, innan det väldiga djuret var helt bortstädat.

Han stannade inte förrän han kommit till Bumsatanga, det var hård vind och det regnade, han sökte skydd under ett överhäng i berget. Över sanden väsnades måsarna. När sov dessa fåglar egentligen? Bränningen bröt över grynnorna, och närmare land hängde några tärnor på motvinden. Av vrakgods intet spår. Inne på den europeiska kontinenten rasade världskriget som häftigast, över alla hav seglade fartyg och alla dagar sköts några i sank, vore väl märkvärdigt om inte något skulle driva i land. Ofta kunde man finna något när man minst anade det. Kanske skulle han ta en sväng ut till Bálavík.

Åtta barn hade han nu och det var väl frågan om inte det nionde redan var på väg. Den sistfödda var en flicka, hon var snart fyra månader gammal men ännu hade det inte blivit av att döpa henne. Det var inte så enkelt att komma till tals med prästen. Och namn hade hon inte fått heller. Kristian den fjärdes drottning nummer två hette Kristina, men hon var ingenting mot den första, Anna Katrina, som dog ifrån honom, stackarn. Kristian den fjärde älskade henne så mycket att han uppkallade en av döttrarna han fick med Kristina efter henne. Men hon fick ett sorgligt öde. Hennes man, han hette visst Frants Rantzau, drunknade ung efter en dryckesfest, och hon blev änka vid nitton år. Detta eländiga brännvin. Alexandrina av Mecklenburg-Schwerin. Hon var ju tyska. Hur hade hon det nu manne, under den tyska ockupationen? Landet besatt av hennes egna landsmän. Förunderliga liv. Alexandrina? Ett vackert namn. Ett drottningnamn. Alexandrina.

Då och då kikade han fram bakom klippväggen och ut

över fjorden, stod framåtlutad och vände huvudet mot regn och vind som piskade kinderna. Så drog han sig in igen mot bergväggen och väntade. Bredvid honom låg en gammal, halv-rutten stock till hälften nedsjunken i gräset, och precis där den låg, på denna besynnerliga plats, hade han för många år sen försökt sig som kunglig bolare. Inte mindre än två gånger. Ack ja, en gång i ungdomens lustiga tid, då man ännu dög något till ...

Den gången var han fattig som en kyrkråtta, och fortfarande ägde han knappt skjortan på kroppen, han hade inte råd att betala den gamle mannen för färöluvan som hans val hade skickat upp i himlen. Och inte hade han kommit in i världshistorien heller, kanske skulle han aldrig någonting komma så långt.

Men — skulle han kanske gå ut till Bálavík i alla fall? Det var väl inte alldeles uteslutet att en sådan tur kunde ge någonting. Och han började gå, framåtlutad mot regn och vind. Alexandrina? Otroligt, vad tärnorna var skickliga att parera vindstötarna, Kunde någon ha gått ut före honom till Bálavík, tro? Och tänk om något hade drivit in där!

Sámal Mathias ökade stegen. För höga helvete, det måtte väl inte vara någon före honom! Han började småspringa, flämtade sig igenom tärnornas häckningsmarker, sprang under flaxande vingar, tusen ilskna fågelskrän förföljde honom. Brinken reste sig allt brantare, motlutet blev tyngre, men det gällde att komma upp över kanten så han kunde få fri sikt ut över viken. Sámal Mathias hade haft otur den senaste tiden, men vem vet om inte turen skulle vända nu, kanske låg Ame-

rika och vältrade därnere, kanske var det just denna natt som han skulle finna leden runt Det Goda Hoppets udde.

FÖRKLARINGAR

Sid. 11: ”predikade frigörelse från Danmark” Historiskt har Färöarna ”ägts” först av Norge och sedan 1380 av Danmark. Den första samlade aktionen för färöiskt självstyre uppstod på 1880-90-talen, då färingarna hade skapat ett eget skriftspråk och använde det till att sprida antidanskrörelsen över landet. Sámal Mathias är fanatisk sambandsman, dyrkar danska kungahuset och jämför kungen med Gud Fader. Han hatar intensivt ”det jävla lösrivningspaket”, ”förrädarna”, ”kungasvikarna”, ”rackarpaket” etc.

25: Stormfågel, känd för sitt effektiva försvarsvapen: besprutar angripare med uppspytt krävinnehåll, en illaluktande oljerik vätska, otrevlig för människor, dödlig för sjöfåglar.

28: Magnus Heinason, färöisk nationalhjälte från 1600-talet.

43: Leypur; överfört till svenska leyp, leypin. Låda av träribbor. Bärs på ryggen hängande ur ett stickat ullband runt pannan eller bröstet. I leypen transporteras fisk, sten, tång, torv, redskap mm.

101: ”Skära över hals”, det dödande snittet vid grindvalsdråp: vid halsen in till pulsådern. Sid. 138: ”...redan lyckats avskaffa den danska flaggan” När engelsmännen besatt Färöarna, befälde Churchill alla färöiska fartyg att flagga färöiskt - fartyg under dansk flagg besköts av tyskarna.

131: ”...färöisk psalmbok” Att tala om en färöisk psalmbok är lika mycket landsförräderi som någonsin färöiskt självstyre, anser Sámal Mathias. Danska är kyrkans språk alltsedan 1380 och bör så förbli. (Psalmboken på färöiska 1960.)